הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר קדושה

לחם משנה על משנה תורה, הלכות שחיטה

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות שחיטה

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-שחיטה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 7
הלכה ג 8
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה ז 9
הלכה ט 10
הלכה יא 10
הלכה יג 11
הלכה טו 11
הלכה טז 12
הלכה יט 13
הלכה כב 13
הלכה כג 14
הלכה כד 14
הלכה כו 14
הלכה כז 15
הלכה כט 15
פרק ב 15
הלכה א 15
הלכה ח 17
הלכה ט 18
הלכה י 19
הלכה יא 19
הלכה יב 19
הלכה יד 19
הלכה כ 20
הלכה כא 20
הלכה כב 21
פרק ג 21
הלכה א 21
הלכה ב 21
הלכה ד 22
הלכה ו 23
הלכה י 24
הלכה יב 24
הלכה יג 24
הלכה יד 25
הלכה טז 26
הלכה כ 26
הלכה כא 26
הלכה כג 26
הלכה כד 27
פרק ד 27
הלכה ד 27
הלכה יא 29
הלכה יב 29
הלכה יג 29
הלכה יד 30
הלכה טז 30
הלכה יז 30
פרק ה 31
הלכה ב 31
הלכה ד 31
הלכה ה 32
הלכה ו 32
הלכה ז 32
הלכה ט 33
הלכה יא 33
פרק ו 33
הלכה א 33

הלכה ג 34
הלכה ד 34
הלכה ה 35
הלכה ו 35
הלכה ז 35
הלכה ח 35
הלכה ט 37
הלכה י 37
הלכה יא 37
הלכה יב 37
הלכה יג 38
הלכה יד 38
הלכה טו 39
הלכה טז 39
הלכה יז 39
הלכה יט 39
הלכה כ 39
הלכה כא 39
פרק ז 40
הלכה ב 40
הלכה ג 40
הלכה ה 41
הלכה ו 43
הלכה ט 43
הלכה י 43
הלכה יא 44
הלכה יב 44
הלכה יד 44
הלכה טו 44
הלכה יח 45
הלכה כ 46
הלכה כא 46
פרק ח 47
הלכה א 47
הלכה ב 47
הלכה ה 48
הלכה ז 48
הלכה ח 48
הלכה ט 48
הלכה יא 49
הלכה יב 49
הלכה יג 49
הלכה יד 49
הלכה טז 49
הלכה יח 50
הלכה כא 50
הלכה כג 52
הלכה כו 53
פרק ט 53
הלכה א 53
הלכה ג 53
הלכה ד 54
הלכה ה 55
הלכה ו 55
הלכה ז 55
הלכה ח 55
הלכה ט 56
הלכה י 56
הלכה יב 56
הלכה יג 56
הלכה יד 57
הלכה טו 57
הלכה טז 57
הלכה יז 57

הלכה יט 57
הלכה כא 58
פרק י 58
הלכה ב 58
הלכה ג 58
הלכה ה 59
הלכה ז 59
הלכה ח 59
הלכה ט 59
הלכה י 60
הלכה יא 60
הלכה יב 61
הלכה יד 61
פרק יא 61
הלכה א 61
הלכה ה 61
הלכה ו 62
הלכה ז 63
הלכה י 63
הלכה יג 63
הלכה יד 63
פרק יב 64
הלכה א 64
הלכה ב 64
הלכה ג 64
הלכה ד 64
הלכה ה 64
הלכה ו 64
הלכה ח 65
הלכה י 71
הלכה יא 71
הלכה טו 71
פרק יג 72
הלכה א 72
הלכה ה 72
הלכה ז 72
הלכה ח 73
הלכה ט 73
הלכה י 73
הלכה יב 73
הלכה יג 73
הלכה טו 74
הלכה יז 75
הלכה יח 75
הלכה יט 75
הלכה כ 76
פרק יד 77
הלכה א 77
הלכה ב 77
הלכה ו 77
הלכה ח 78
הלכה י 78
הלכה יא 78
הלכה יב 79
הלכה יג 79
הלכה יד 79
הלכה טז 80

פרק א

הלכה א

מצות עשה שישחוט וכו'. בריש פרק השוחט (חולין דף כ"ח) אמרו הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר"א הקפר ברבי אומר מה ת"ל אך כאשר יאכל את הצבי וגו' וכי מה למדנו מצבי ואיל (עיין בכ"מ עד הרי שהגמרא אמר כו'). ולכאורה איכא למידק על רבינו דכמאן פסק אי כגירסת גמרתנו דמוקי קרא בפסולי המוקדשין הי"ל הא למדת שחיה כפסולי המוקדשין ולא הי"ל חיה כבהמה שהוא לשון הגירסא של ספרי ואי פסק כגירסת ספרי דמוקי קרא בבשר תאוה היכי קאמר רבינו ונאמר בבכור בעל מום דלגירסת ספרי לא איירי בפסולי המוקדשין כלל. והא לאו מילתא הוא כלל דודאי הוא פסק כגירסת הגמרא ואע"פ שכתב חיה כבהמה לענין שחיטה אין חשש שכבר ביאר הוא בפירוש שכוונתו ללמוד מפסולי המוקדשין ובפירוש החומש מוקי רש"י ז"ל הך קרא דאך כאשר יאכל והאי קרא דכי ירחיב וכו' בבשר תאוה וקרא דלעיל מיניה בפסולי המוקדשין והוא כגירסת ספרי. וראיתי בהגהות לא ידעתי מי חיברם על רבינו שרצה להסכים דברי רבינו עם רש"י בפירוש החומש ואין דבריו נכונים כלל שהוא אומר שם דע"כ לא פירש"י שם דאיירי בבשר תאוה אלא קרא דכי ירחיב וכו' אבל קרא דאך כאשר יאכל כולי עלמא מודו דאיירי בפסולי המוקדשין וזה א"א דבלשון רש"י ז"ל שהבאתי נאמר שם דלגירסא דספרי מוקי קרא דכי ירחיב בבשר תאוה משמע דלגירסת הגמ' כלהו קראי איירי בפה"מ אפי' הך דכי ירחיב אם כדבריו נוכל לומר דקרא דכי ירחיב איירי בבשר תאוה וקרא דאך כאשר יאכל לבד איירי בפסולי המוקדשין וה"ק רש"י דלגירסת הגמרא איירי כלהו קראי בפה"מ:

ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף וכו'. תימה דאמאי לא קאמר רבינו מהיקשא דבר קפרא שהוזכר בגמרא (דף כ"ז:) דאמרו שם זאת תורת הבהמה והעוף הטיל הכתוב וכו' (עיין בכ"מ) והיקש שהזכיר רבינו לא הוזכר כלל ולמ"ד שחיטה לעוף מן התורה מהך היקשא יליף לה בגמרא כדמוכח שם. וההגהות הנזכרות תירצו דאי מהיקשא דזאת תורת למד כיון דלא הוזכר שחיטה בההיא קרא ה"א למילתא אחריתי הוא דאתא לכך איצטריך נמי הך היקש דיצוד ציד חיה או עוף. ומ"מ קשה דמניין לו לרבינו לומר כך מאחר שלא ראה בגמרא שהוזכר היקש דיצוד ציד כלל אלא היקשא דזאת תורת משמע דבגמרא משמע ליה מוכרח הכי ומאין חידש מה שחידש. עוד הקשו שם ההגהות קושיא אחרת ותירוצו מבואר בכתוב שם ואני אתרץ הכל ואומר דרבינו פסק כבר קפרא משום דברייתא שהביאו שם בגמרא למעלה מזה שאמר שם וזאת תורת השוה הבהמה

לעוף ועוף לבהמה וכו' ומבואר דברייתא פליג עליה דבר קפרא וכ"כ התוספות דלבר קפרא איצטריך זאת לשום דרשא דלברייתא דלעיל מפיק בעוף בסימן אחד מקרא דזאת וראה רבינו לפסוק כברייתא דלעיל וכר' אליעזר דילפינן בהמה ממליקה דעוף שהוא מן הצואר ואיצטריך זאת לומר דבהמה בשני סימנין ולא כעוף וא"כ לדידיה לית לן קרא למילף שחיטה בעוף דלא הוזכר בו אלא מליקה אבל לא הוזכר בו שחיטה כלל דמהיקשא דבר קפרא א"א דלבר קפרא לא איצטריך זאת כלל א"ו מפיק ליה מהך היקשא דכי יצוד ציד חיה או עוף וכו' ולכך כתב רבינו הך היקשא וכרבי אליעזר וזה נכון:

הלכה ב

לפיכך השוחט וכו'. כלומר כיון שאמרנו שהשחיטה היא מצות עשה ואינה רשות לכך צריך לברך וכו':

ואסור לאכול מן השחוטה וכו'. בריש פ' העור והרוטב (חולין דף קי"ז:) תנן השוחט בהמה טמאה לעכו"ם ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות ע"כ. וכתב רש"י ז"ל אע"ג דלא חזי לעכו"ם דבמיתה תליא לבני נח ולא שריא להו שחיטה עד שתמות אפילו הכי הואיל וישראל שחט שחיטה מעלייתא היא ואשכחן לגבי ישראל דשחיטה שריא לגביה בטהורה הילכך משוינן ליה אוכלא בשחיטה אף בטמאה לעכו"ם ע"כ. וכיוצא בזה פירש בפיסקא שם (דף קכ"א) וכתב שם והא דאמרינן אסור לאכול מבהמה עד שתצא נפשה מדרבנן הוא ע"כ. וכן כתב לקמן וממתין לה עד שתצא נפשה כדתניא בפ' ד' מיתות מניין לאוכל מבהמה וכו' שעובר בל"ת ואסמכתא דרבנן בעלמא היא משמע דסבירא ליה ז"ל דמפרכסת מותרת לישראל ומדרבנן בעלמא אסור אבל אין כן דעת רבינו שכתב עובר בלא תעשה משמע דסבירא ליה דמדאורייתא אסיר אלא שאין לוקין עליו משום דהוי לאו שבכללות כדאמרו בפרק ד' מיתות וצריך לפרש המשנה לדעתו ז"ל דמטמאה טומאת אוכלין אע"ג דלישראל לא משתריא לגמרי כשמפרכסת מ"מ הא נפיק מאיסור אבר מן החי ומשום הכי כיון דאהני שחיטה לישראל לאפוקי מתורת אבר מן החי ולהכי מטמא טומאת אוכלין אבל ודאי דאיסורא דלא תאכלו על הדם אינה דהוא כחיה ולהכי אינו מטמא טומאת נבלות. ויש לי ראיה גמורה לדעתו ז"ל וקושיא לפירוש רש"י ז"ל דבפרק השוחט (חולין דף ל') אמרו שם נהי דאידחי ליה מפסח מדמי פסח מי אידחי וכי תימא בעי העמדה והערכה כלומר אפילו מדמי פסח אידחי משום דבעינן שיהיה חי כשפודה אותו דאמר קרא והעמיד אותה לפני הכהן והעריך הכהן והתנן שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה וכתבו שם התוספות דאינה משנה בשום מקום אלא מפיק מהך מתניתין דהכא דאמר

אבל לא מטמאה טומאת נבלות משמע דהך מתניתין ס"ל דאיסורא מדאורייתא איכא במפרכסת כדברי רבינו דאי במפרכסת מותרת לגמרי מן התורה ומדרבנן בעלמא אסור אם כן אכתי קשיא הא בעינן העמדה מן התורה דכתיב והעמיד הכהן אלא ודאי דהוא כדברי רבינו דהוא אסור מן התורה בלא תעשה. וראיתי ההגהות שפירשו דברי רבינו שמפרכסת וקודם שתצא נפשה הוו תרי מילי ומפרכסת הוי שיצאה נפשה אלא ששייר בו מקצת נפש ולהכי קאמר אסור לאכול מן השחוטה אבל אוכל ממנה קודם שתצא נפשה עובר בל"ת, ולא משמע לי כלל זה דמפרכסת וקודם שתצא נפשה חדא מילתא וכן משמע מדברי רש"י ז"ל שהוצרך להעמיד ההיא דארבע מיתות מדרבנן בעלמא:

ומותר לחתוך וכו' ומולחו יפה יפה. בפרק השוחט (חולין דף ל"ג) ובפ' העור והרוטב (חולין דף קכ"א:) אמרינן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ורבינו לא הזכיר הדחה וסמך על מה שהזכירה בהל' מאכלות אסורות פ"ו ע"ש:

הלכה ג

דגים וחגבים אינם צריכים שחיטה וכו'. בפרק השוחט (חולין דף כ"ז:) אמרינן דגים דלאו בני שחיטה נינהו מנלן אילימא משום דכתיב הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם באסיפה בעלמא סגי להו אלא מעתה גבי שליו דכתיב ויאספו את השליו הכי נמי דלאו בשחיטה והא אמרת לפוטרו בלא כלום אי אפשר שכבר הוקש לבהמה התם לא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני הכא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני ע"כ. והשתא קשה על רבינו היאך הביא ראיה בחגבים שנאמר שם אוסף החסיל הא התם לא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני. וההגהות הנזכרות תירצו דרבינו סמך אהיקשא שהביא בברייתא דהביאו בהגהות שאמרו שם וכל הרומשת במים אלו דגים וכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים ומדאיתקש חגבים לדגים משמע דלאו בני שחיטה נינהו כדגים. ואין זה במשמע דברי רבינו דא"כ העיקר חסר בדבריו דהוא לא הזכיר כלל מההיקש. ונראה לי דרבינו הוקשה לו בגמרא דמה הקשה בגמרא מההיא דויאספו את השליו דשאני התם דאיכא היקשא דהוקש לבהמה והיקשא גלי לן דלא נימא דאסיפה לבדה מותרת אבל גבי דגים דליכא היקשא מוקמינן לקרא כפשטיה דבאסיפה לבד מותרת. ולתרץ קושיא זאת מפרש דהכי פריך נהי דמשום היקשא דבהמה דגלי גבי שליו אמרת הכי הא גבי דגים נמי איכא היקשא דהא עוף ודגים ובהמה כולהו בחד קרא ונימא דתרווייהו בהדי הדדי איתקשו לבהמה אבל ודאי אי לאו היקשא מוקמינן לקרא כפשטיה דבאסיפה לבדה מותרת ותירץ בגמרא דאע"ג דאיכא היקשא כיון דכתיב אסיפה במקום שחיטה דאחריני גלי לן דלא עבדינן היקשא להכי ולמדנו

לפי פירוש זה דהיכא דליכא היקשא כמו גבי חגבים באסיפה לבדה מותרת ומוקמינן לקרא כפשטיה:

הלכה ד

זביחה זו האמורה בתורה וכו'. בפרק השוחט (חולין דף כ"ח) מאן תנא דפליג עליה דרבי אלעזר הקפר וכו' (עיין בכ"מ). ורבינו פסק כרבי אלעזר הקפר בחדא דהיינו ההיא דרישא דצבי ואיל ובההיא דשחיטה לעוף מן התורה פסק כרבי. וא"ת למאי איצטריך לרבינו לעיל להביא קרא לעוף אמאי לא מפיק ליה מקרא דאשר צויתיך כדקאמר רבי. וי"ל דרבי לא קאמר אלא שנצטוה משה בשחיטה באיזה מקום היא שהיא בצואר וקנה ורוב אחד ורוב שנים אבל עיקר שחיטה בחיה ובעוף ודאי מקרא מפקינן:

הלכה ה

כיצד בושט. פרק אלו טרפות (חולין דף מ"ג:) אמר תרבץ הושט רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו ואמרו שם למסקנא דלרב הוי במשהו אף על גב דלא הוי מקום שחיטה וכן פסק רבינו כאן דלאו מקום שחיטה ובריש פרק ששי פסק דהוי במשהו. עוד אמרו שם (דף מ"ד) למעלה עד כמה אמר רב נחמן עד כדי תפיסת יד ופירש רבינו שתי אצבעות ולמטה עד כמה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה עד כדי שישעיר ופירש רש"י שיש שם שער שגורדין בסכין מכרס הפנימי והקשו בגמרא על זה ופסק רבינו כתירוצא קמא דגמרא דליכא חילוק בין תורא לשאר בהמות ולכך סתם ולא חילק:

הלכה ז

עד ראש כנף הריאה וכו'. בפרק אלו טרפות (חולין דף מ"ה) אמרו כל הצואר כלו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה וכו' (עיין בכ"מ) בעי רב חנינא ואיתימא רב חנניא וכו' (עיין בכ"מ בד"ה אנסה הבהמה וכו'). ומשמע בדברי הגמרא דבאנס הוא את הסימנין פשיטא ליה שהיא פסולה ועל דא קאמר רבא ובלבד שלא תאנס וכן ר"י ור"ל אמרו אנס בסימנין וכו' פסולה וא"כ יש לתמוה על רבינו שכתב ששניהם ספק דהא לא איבעיא לן בגמ' אלא אנסה עצמה אבל אנס הוא פשיטא לן כדפרישית. וי"ל דרבינו מפרש דלא שאני לן בין אנסוה לאנסה עצמה ומ"ש רבא ובלבד שלא תאנס ר"ל בין אנסה הבהמה עצמה בין אנס הוא ולא כדפרש"י ז"ל שר"ל דוקא אנס הוא דהא לא תאנס סתמא קאמר ומשמע כל אונס ולפי זה הכי בעי רב חנינא נהי דאמר רבא לא תאנס לכתחלה מיהו אי עבר ועבד שאנסה עצמה וה"ה שאנס הוא מאי ואסיק בתיקו וכיון דאסיק בתיקו מפרש רבינו דמאי דקאמרי ר"י ור"ל אנס בסימנין ושחט פסולה ר"ל פסולה מספק דאסיקו בתיקו:

הלכה ט

וצריך השוחט שישחוט וכו'. בפ' הכל שוחטין (חולין דף י"ט:) אמרו במשנה השוחט מן הצדדין שחיטתו כשרה וכו' ורש"י ז"ל פירש דה"ה לכתחלה ואיידי דבעי למיתני המולק מן הצדדין תנא נמי השוחט והתוס' פירשו דדוקא בדיעבד וכן דעת רבינו:

וכמה הוא שיעור כו'. בריש פרק השוחט (חולין דף כ"ז) תנן השוחט אחד בעוף וכו' (עיין בכ"מ בד"ה וכמה הוא שיעור וכו' עד ורבינו פסק כו') וכיון דבאיבעית אימא קמא אמרו בפירוש דבעוף בעינן לכתחלה תרתי לכך פסק רבינו כן דאב"א בתרא לא פליג אקמא בדינא אלא דבעי לאוקמי לכתחלה לא אפילו בבהמה:

הלכה יא

קנה שהיה חציו פסוק וכו'. שם (דף כ"ט) אמרו הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה עוד אמרו שם (דף כ"ח) ת"ש דההוא בר אווזא דהוה בי רבא אתא כי קא ממסמס קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד נשחטיה והדר נבדקיה דלמא במקום נקב קא שחיט נבדקיה והדר נשחטיה והא אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים א"ל רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר נהפכיה לושט ולבדקיה ע"כ. מכאן דצריך לשחוט הקנה לבד ואח"כ בודק הושט והיינו דוקא בעוף ורבינו לא ביאר כאן זה מפני שסמך על מ"ש בפ"ג שחט העוף ואינו יודע אם ניקב הושט או לא ניקב חוזר ושוחט הקנה וכו' אם לא נמצא בו טיפת דם וכו' ואותו הדין נלמד מההוא דממסמס קועיה ודין זה א"א אלא בחציו פגום דאי רובו פגום נתבאר לקמן בפ"ג דהיכא דנפסק רוב הקנה פסולה. ומה שכתב **רבינו שנשחט על מקום החתוך מעט** כתבו ההגהות הנזכרות דכתב כן מפני שאחר השחיטה צריך לבדוק הבהמה משום ספק דרוסה ולכך בעינן שיהא השחיטה על מקום החתך כדי שאח"כ יבדוק כל הסימנים. ולי נראה דא"א לומר כן דהא גבי ההיא דממסמס קועיה כתב רש"י ז"ל ומשום ספק דרוסה לא בעינן למבדקיה דתלינן בכלבא או בקנה דאמרי' התם ספק כלבא ספק שונרא אימור כלבא ע"כ. וגמרא ערוכה היא זו בפ' אלו טרפות (חולין דף נ"ג) ולא מצי פליג רבינו עלה ואפילו נאמר דמפרש רבינו בההיא דממסמס קועיה כדברי ריב"א ז"ל שפירשו התוס' שם דטעמא משום ספק דרוסה ולא משום דתלינן בקניא דאי תלינן בקניא בדיקה כלל לא בעי אי אפשר לומר כן דהריב"א ז"ל לא קאמר הכי אלא דמוקי ההיא דממסמס קועיה שראינו חתול שנכנס אחריו כדפירש שם הרא"ש וזה לא הוזכר כאן בדברי רבינו כלל ועוד דלהריב"א מה שאמרו בגמרא ושט אין לו בדיקה מבחוץ היינו לענין דרוסה אבל לא לענין נקובה ורבינו כתב לקמן בפ"ג דאין לו בדיקה לענין נקב שכתב ושט אין

לו בדיקה נראה דידוע שהיה נקוב. לכנ"ל ודאי דרבינו מפרש כפירוש רש"י ז"ל ולא חיישינן כאן כלל לספק דרוסה ובחצי קנה פגום לא בעינן למיבדקיה משום ספק דרוסה כלל אלא אי ניקב הושט כדפרישית למעלה וכ"ת א"כ אמאי כתב רבינו על מקום החתך י"ל דלרבותא נקטיה לא מיבעיא היכא דחתך במקום אחר דאז שחט שחיטה גמורה אלא אפילו במקום החתך שהרי הוא לא שחט הרוב אלא הקנה הוא ששחטו והוא לא עשה אלא השלמת הרוב אפי"ה כשר. זה נ"ל ברור ונכון והכי משמע בפ"ק (דף י"ט) דאמרינן התם שחט במקום נקב מהו עוד שם שחט ופגע בו נקב מהו משמע דמיבעיא הכי משום דגריעי:

הלכה יג

כל בהמה בחייה וכו'. אפשר דיהא טעם למ"ש למעלה ושיעור הלשון כך ואפילו השוחט זהיר ומהיר נבלה משום שכל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכו' ולפי זה אינו נותן טעם אמאי הוי נבלה ולא טרפה דהא אפילו למ"ד בגמרא טרפה סבירא ליה דבחזקת איסור עומדת אלא טעמא הוא משום דבחזקת איסור קיימת ולא בחזקת טומאה ולכך נראה דאינו נותן טעם אלא מפני מה אינה מותרת לגמרי ואמר שמפני שכל בהמה בחייה וכו' ואפשר דדין באנפי נפשיה הוא:

הלכה טו

היה התלם הזה מרוח אחת וכו'. שם פסק (דף י"ז:) ת"ר סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסוכסכת כשרה היכי דמי אוגרת היכי דמי מסוכסכת אר"א אוגרת משתי רוחות מסוכסכת מרוח אחת והקשו מאי שנא משתי רוחות וכו' ותירצו דקיימא מורשא ארישא דסכינא והקשו סוף סוף כי אזלא מחלשא כי אתא בזע ותירצו כגון שהוליך ולא הביא ע"כ. ורבינו לא הזכיר כלל דקיימא מורשא ארישא דסכינא וכן לא הזכירוהו בהלכות ונ"ל שהם מפרשים דכשתירץ דקיימא מורשא ארישא דסכינא הוא משום דבעי לתרוצי ליה בהוליך והביא וכן אמר דכיון דקיימא מורשא ארישא דסכינא לא בזע וכיון דהקשה לו סוף סוף כי אתא בזע ותירץ בהוליך ולא הביא הדר ביה ממאי דקאמר דקיימא מורשא וכו' והוי אלא ולא חש הגמרא לומר אלא כמו שכתבו התוס' כמה פעמים דכשהוי סתמא דגמרא אינו אומר אלא בכמה מקומות. ונ"ל שהכריחם לזה הסברא ודאי שכיון שהם מפרשים שמרוח אחת שאינו מרגיש באותו הרוח כלל ודאי שאם שחט בו מותרת אטו גרע ממגל קציר דאמרו שם במשנה (דף י"ח) דכששחט בדרך הליכתה ב"ה מכשירין. זה נראה לי לדעתם ז"ל אבל מצאתי בפסקי הרא"ש ז"ל שהרגיש הקושיא ותירץ דבהלכות כך הוא

מפרש מרוח אחת נמי חורפא דסכינא מחליש ומורשא בזע דקאי אירישא דסכינא כלומר שהעוקץ עומד כלפי הראש ואז אינו קורע בירידתו לתוכו סוף סוף וכו' כגון שהוליך ולא הביא ואפילו עומדת באמצע כגון שהעוקץ לצד הראש והוליך ולא הביא כשר וכו' ע"כ. וצריך פירוש לפירושו ונראה דהוא מפרש כך דהמקשה היה סבור דאוגרת משתי רוחות כלומר שיש לפגימה שני עוקצים אחד לצד הקתא ואחד לצד הראש ומסוכסכת ר"ל שיש לפגימה עוקץ אחד ומרגישין אותו בהולכה ובהובאה והקשו על זה חורפא דסכינא מחליש ומורשא בזע ותירצו כגון דקיימא מורשא אירישא דסכינא וכו' כלומר לא כמו שאתה סובר שיש לה עוקץ אחד ואינו כפוף לא לצד הראש ולא לצד הקתא אלא הוא עומד באמצע כנגד אויר העולם וא"כ קורע דרך עלייתו וירידתו אלא הפגימה יש לה עוקץ אחד כלפי הראש כלומר שהעוקץ הוא יוצא מצד הראש וכפוף לצד הקתא ומה שאמר אירישא דסכינא ר"ל שהיא יוצאה מצד הראש והיא כפופה לצד הקתא ולאו דוקא אירישא אלא ר"ל כלפי הראש ולכך לא הזכירה בהלכות דקיימא מורשא אירישא דסכינא ולדברי רבינו ז"ל ג"כ מה שתירצו בגמרא דקיימא מורשא אירישא דסכינא ר"ל שהיא יוצאה מצד הראש ונוטה לצד הקתא כפירוש הרי"ף ז"ל אלא שהוא מפרש שאינו נרגש בהולכה כלל ואפשר ג"כ שזה דעת הרי"ף רבו ז"ל שהוא לא ביאר זה, כנ"ל לפרש דברי הרא"ש ז"ל. וכן מ"ש שם הרא"ש ז"ל לעיל לפירוש רש"י עוקציהן מצד אחד לצד ראש הסכין ר"ל שהעוקץ יוצא מצד הראש וכפוף לצד הקתא ומש"ה בהולכה כשר דאם נאמר דלצד הראש ר"ל כפוף לצד הראש א"כ אדרבא בהולכה פסול טפי ובמה שפירש נ"ל שמובן כל לשונו ומ"מ כתב שעדיין יש לתמוה על הרי"ף ז"ל איך לא הביא הך דקיימא מורשא אירישא דסכינא ולא הועיל החכם בתקנתו ולפי מה שפירשתי בדעת ההלכות ורבינו אתי שפיר הכל:

הלכה טז

כיצד סכין שתבדק בהולכה וכו'. זהו פירש רבינו במסוכסכת כמ"ש שאינו מרגיש בהולכה כלל אבל רש"י ז"ל לא פירש כן אלא שמרגיש בין בהולכה ובין בהובאה אלא שעוקץ הפגימה הוא כפוף לצד הקתא וכדפירשתי ולפי לשון רבינו שכתב שתבדק בהולכה משמע שמוליך האצבע על הסכין ובהוליכו האצבע על הסכין בהתחילו מן הקתא אינו מרגיש ובהביאו האצבע כשמתחיל מצד הראש מרגיש, ואם כוונתו כן קשה טובא דא"כ כששוחט דרך הולכה היכי קאמר שאינו מרגיש הא ודאי כשמוליך הסכין על צואר העוף שהוא מתחיל מן הראש מרגיש. לכך נראה ודאי שהוא בהפך שכשמוליך האצבע על הסכין מרגיש ובהביאו אינו מרגיש ומ"ש שתבדק בהולכה ואינו מרגיש ר"ל

שהוא הולכה בשמוליך הסכין על הצואר א"נ אפשר דרבינו מיירי שבודק הסכין בהפך מה שאנו בודקין שהאצבע הוא מונח ומוליך הסכין עליו והשתא א"ש והכי דייק לשון רבינו לקמן שכתב וכיצד בודקה מוליכה ומביאה על בשר אצבעו ומדקאמר על בשר כו' וכן על צפורנו נראה מדבריו שהאצבע מונח ומוליך ומביא הסכין עליו וסכין מלא מסוכסכות נתבאר בברייתא שהבאתי שתידון כמגירה ושחיטתו פסולה וא"כ קשה על רבינו שסתם הדברים דמסוכסכת שבכל אופן כשרה והיה לו לחלק בין אחת להרבה. ונ"ל שטעמו הוא שמאחר שמפרש שמסוכסכת אינו מרגיש מצד ההולכה כלל א"כ הוא כמגל קציר שב"ה מכשירין דרך הליכתה ולא תירץ רש"י ההיא דב"ה אלא מפני שמגל קציר עוקצי הפגימה כפופים מאד ואין קורעים דרך הליכתה כלל ולפי דעת רבינו שאין זה מרגיש דרך הליכתה כלל ודאי דהוי דומיא דההיא דב"ה דהתם מכשירין ורבינו ס"ל דההוא הכשר דהתם הוי אפילו לאכילה ודלא כרבי יוחנן דאמר שם דכשהכשירו ב"ה לא הכשירו באכילה דסתמא דגמרא דחי דקאמרו ולטעמיך ליתני וכו' אע"ג דרש"י ז"ל כתב דלא דחי אלא סייעתא ומ"מ הא דרבי יוחנן איתא ורבינו לא סבירא ליה הכי אלא דלא קי"ל הכי ולהכי לא הזכיר רבינו ההיא דמגל קציר כלל ולדידיה ההיא דתידון כמגירה מתוקמא כב"ש ולית הלכתא כותיה ולכך לא הזכירו רבינו זה נ"ל לדעתו ז"ל:

הלכה יט

התולש קנה או שן וכו'. פ"ק (דף ט"ו:) תנן השוחט במגל יד בצור כו' חוץ ממגל קציר והשינים והמגירה והצפורן מפני שהם חונקין והקשו בגמרא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא בשלמא במגל יד דילמא אתי למעבד באידך גיסא אלא צור וקנה לכתחלה לא ורמינהי בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית כו' ותירצו דמתניתין רבי היא ובתלוש ולבסוף חיברו ולהכי דיעבד אין לכתחלה לא אבל במחובר מעיקרו אפילו דיעבד נמי לא והכי פסק רבינו ואע"ג דלקמן בעי לן רבא תלוש ולבסוף חיברו מאי מ"מ הך סוגיא עדיפא והכי נקטינן. עוד שם בגמרא (דף י"ח) אמר רבה בר רב הונא שן תלושה וכו' (עיין בכ"מ בד"ה לקח לחי וכו') ופי' בשן מוקי לה אידי ואידי בתלוש כלומר תלושה מן הבהמה אע"פ שקבוע בלחי וחד שרי תרי אסור אבל במחוברת בבהמה אפילו חד נמי אסיר ונתבארו כל דברי רבינו:

הלכה כב

ליבן הסכין באור וכו'. שם (דף ח') מימרא דר' זירא ויש נוסחאות בדברי רבינו שחיטתו פסולה ולא קי"ל כר' זירא וכך היה גורס הרא"ש בדברי רבינו ונתן טעם לדבריו וכן נתן טעם לסברא אחרת:

הלכה כג

כיצד בודקה וכו'. שם (דף י"ז) אמר שם אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא והכי קיי"ל והכי פסק רש"י:

הלכה כד

וצריך לבדוק כן אחר השחיטה. פירקא קמא (דף י') אמר איתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה וכו' (עיין בכסף משנה) וס"ל לרבינו שלכתחילה צריך לבודקה אחר שחיטה. אבל הר"א ז"ל כתב בהשגות כבר הסכימו חכמים וכו'. ואם כוונתו להשיג על רבינו שבאותו מחלוקת של רב חסדא ורב הונא אמאי לא אמר שם שצריך לבדוק לכתחלה, אין זו השגה כלל שאין להם עסק בזה הדין כלל והם לא באו אלא לחלוק היכא דנמצאת פגומה אם כשרה או לאו, אבל נ"ל שהשגתו הוא שכשאמר ר"י למעלה הטבח צריך שיבדוק הסימנין שם היל"ל ולבדוק הסכין דהוי רבותא טפי בסכין דריעותא דסכין לא הוי כל כך ריעותא דהא אמרו בגמרא פירקא קמא (דף י') התם אתייליד בה ריעותא בבהמה הכא סכין אתרעאי כו'. ועוד דאם לא בדק סימנין פסולה ואם לא בדק סכין כשרה משמע דלא הוי כל כך ריעותא בסכין ולאשמועינן רבותא בסכין כיון דאיהו נחית להאי דינא. זו היא השגתו. ורבינו יתרץ דר"י ה"ק צריך שיבדוק ואם לא בדק טרפה מה שאין כן בסכין דאם לא בדק כשרה:

לפיכך השוחט וכו' צריך לבדוק. כלומר כיון דאמרינן דשמא בעור של ראשונה נפגמה צריך לבדוק בין כל אחת ואחת אבל אי לאו הכי אפילו הראשונה ספק נבלה. אבל אם לא אמרינן שמא בעור נפגמה הראשונה כשרה והשאר נבלות. אבל אין קשר לפיכך לענין הבדיקה בין כל אחת ואחת דאפילו לרב חסדא דס"ל דלא אמרינן שמא בעור נפגמה צריך בדיקה בין כל אחת ואחת אלא כדפרישית עיקר:

הלכה כו

(כה-כו)

וכן אם פשע וכו' כל טבח שלא בדק וכו'. פ"ק (דף י"ח) ההוא טבחא דלא סר סכינא קמי חכם (עיין בכסף משנה בד"ה כל טבח וכו') וסובר רבינו שרבא שאמר מעברינן ליה מוסיף ארב דאמר משמתינן ליה כלומר על הנדוי נוסף מעברינן ליה ולכך כשלא נמצאת פגומה מנדין אותו. עוד שם רבינא אמר ממסמס ליה בפרתא דאפי' לנכרי לא מזדבן ולא הובא בהלכות ורבינו. וכבר תמה הרא"ש ז"ל דהוה להו למפסק כרבינא דהוא בתראה. ונראה דפסקו להקל לנתבע בממון. ומה שנתן טעם לפי שסומך על עצמו פעם אחרת וכו' קשה דלמה נתן הטעם שלא הוזכר בגמרא דהא שם בגמרא (דף י': י"ז:) אמרו בשם

רבי יוחנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם וא"כ מה שמנדין אותו הוא מפני שזלזל בכבוד החכם דמנדין על כבודו וכן פירש"י ז"ל. ונראה דס"ל דמשום הך טעמא לחודיה לא מנדין אותו דכי אמרו שם מנדין לכבוד הרב הוא היכא דביזהו בדברים ואינו מפני שלא הראה סכינו לחכם כיון שנמצאת יפה אין זה זלזול שראוי לנדותו על כך לכך נתן טעם שמא יסמוך על עצמו פעם אחרת וכו' והשתא מנדין ליה מהנך תרי טעמי. וכ"ת דתינח למאן דלא גמיר אלא למאן דגמיר מאי איכפת לן דיסמוך על עצמו י"ל דמ"מ לא חילקו בכך משום דלפעמים לא גמיר וסומך על עצמו א"נ י"ל דס"ל לרבינו דהך מנדין אינו אלא למאן דלא גמיר אבל למאן דגמיר אין מנדין אותו על כך דאין זה זלזול כל כך כדפרישית ור' יוחנן רצה לתת טעם שאפילו מאן דגמיר יראנו לכתחלה מפני כבודו של חכם:

הלכה כז

כמה הוא אורך הסכין וכו'. פרק השוחט (חולין דף ל') אפילו כל שהיא אפי' כאיזמל כשרה ופירשו בגמרא דהיינו דוקא שאין לו קרנים כלומר דאם יש לו קרנים נוקב וזה שהזכיר רבינו כמו ראש האיזמל הקטן שנוקב ר"ל דיש לו קרנים:

הלכה כט

השוחט ביום הכפורים וכו'. משנה פ"ק (דף י"ד) השוחט בשבת וביום הכפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה ובגמרא (דף ט"ו) אוקמוה כר' יהודה דאמר בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית ומתני' איירי בשוגג וה"ק אע"ג דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשרה ורבינו פסק כר' יהודה בהל' שבת פ"ו וכן כתב כאן לשון המשנה כדאוקמוה בגמ' אליביה:

פרק ב

הלכה א

בכל מקום וכו'. בסוף פרק האיש מקדש (קידושין דף נ"ז:) אמרו לפי שנאמר כי ירחק ממך המקום וזבחת בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח במקום קרוב פרט לחולין שלא ישחוט בעזרה וכו' עוד שם יכול לא ישחוט ואם שחט ישליכנו לכלבים ת"ל לכלב תשליכון אותו אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה ע"כ. ובפרק כסוי הדם (חולין דף פ"ה:) הביאו ברייתא שאמרו השוחט את הטרפה וכו' (עיין בכסף משנה בד"ה וכל השוחט כו') ואמרו שם א"ל רב פפא לאביי וסבר ר"ש חולין בעזרה דאורייתא היא אמר ליה אין והתניא ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה

ישרפו באש וכן חיה שנשחטה בעזרה אא"ב דאורייתא היינו דגזרינן חיה אטו בהמה אלא אי אמרת דרבנן בהמה מאי טעמא דילמא אתי למיכל קדשים בחוץ היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה וכו' ע"כ. והשתא יש לתמוה על רבינו כמאן פסק אי כמ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא כדקאמר ודברים אלו דברי קבלה הן וכ"נ ממ"ש פרק ט"ז מהלכות מאכלות אסורות שכתב שם וה"ה בחתיכה של בשר בחלב או של חולין שנשחטו בעזרה שהרי הן אסורין מדבריהם בהנאה כמו שיתבאר בהלכות שחיטה ע"כ. משמע שהם מדבריהם ואם נאמר כן קשה חדא דהיכי מייתי קרא דכי ירחק ממך המקום וכו' דדריש ליה מ"ד חולין שנב"ע דאורייתא וכ"ת אפילו למ"ד לאו דאורייתא דריש הני קראי והוא אסמכתא בעלמא אכתי קשה חדא דאי מדרבנן הא אמר שם בגמרא שהבאתי דלא גזרינן חיה אטו בהמה ורבינו כתב דבחיה ובהמה הכל אסור בהנאה. ועוד ר"ש דאמר השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טרפה וכו' משום דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה קאמר בגמרא דס"ל חשב"ע דאורייתא דהכי פריך אביי וסבר ר"ש דחשב"ע דאורייתא כלומר דאי דרבנן מה לי ראויה מה לי אינה ראויה ואיהו ז"ל פסק דהשוחט ונמצאת טרפה מותרת בהנאה משום דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה א"כ ודאי הוי דאורייתא ועוד דבחשב"ע גבי כסוי הדם לקמן פי"ד אמר רבינו דפטור לכסות ואי לאו דאורייתא איך פוטר הכסוי שהוא מה"ת כדכתבו התוס' ואם נאמר דפסק כמ"ד חשב"ע דאורייתא ומ"ש דברי קבלה וכן במאכלות אסורות שאמר מדבריהם ר"ל שכיון שאינו מפורש בתורה דברי קבלה הוא וכמ"ש בריש הלכות אישות דכסף הוי מד"ס אע"ג דכתיב ביה כי יקח וילפינן קיחה קיחה משדה עפרון וזה נקרא ד"ס ואין זה גזירה או תקנה דלא קורא תקנת חכמים דברי קבלה אבל זה הוא הל"מ מ"מ קשה טובא דבפסחים פרק כל שעה (פסחים דף כ"א:) א"ר אבהו כ"מ שנאמר לא תאכל לא תאכלו וכו' אחד איסור הנאה וכו' עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט בנבלה וכו' והקשו שם דהניחא לר"מ אלא לר"י דאתא קרא לדברים ככתבם מאי א"ל ותירץ דמפיק לה מלכלב תשליכון אותו אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך כל איסורין שבתורה והקשו ור"מ האי אותו מאי עביד ליה ותירץ אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב חשב"ע ור"י ס"ל חשב"ע לאו דאורייתא והשתא קשה על רבינו כיון שהוא פסק כר"י בפ"י מהל' עכו"ם דאתא קרא לדברים ככתבם שכ"כ שם אבל נותן הוא לגר תושב שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי במכירה ולא בנתינה א"כ ודאי דמפיק ליה כל איסורין שבתורה מאותו וחשב"ע ע"כ לאו דאורייתא וא"כ איהו דסבר עד דחשב"ע דאורייתא מהיכא מפיק להו מאותו א"א דאיהו פסק כר"י

כדפרישית וכ"ת איהו סבר דלחולין שנשחטו בעזרה לא צריך קרא דמקבלה מפקינן ליה זה א"א דהא בגמ' מוכח דר"י ס"ל דחשב"ע לאו דאורייתא הא אי סבר דאורייתא מפקינן קרא להכי ואפילו שתדחוק בלשון ותאמר דמאי דאמר לאו דאורייתא ר"ל לא צריך קרא להכי דאינו מפורש בתורה אלא מדברי קבלה והיינו כמאן דאמר הכא בכסוי הדם דהוי דאורייתא דזה א"א מצד הלשון דאיך יאמר כוונה אחת בדברים מקבילין זה לזה, ומלבד זה קשה דמי דחקו לרבינו לפרש כך ומוציא דברי הגמ' מפשטן דהא חזינן בפ' כסוי הדם דמאן דאית ליה דאורייתא מפיק ליה מאותו. לכך נ"ל לתרץ לדעת רבינו ולומר דהוקשה לו ז"ל דמה הקשו בגמ' בפרק כל שעה דלרבי יהודה חשב"ע מנ"ל דהא אותו מיעוטא הוא וממעט כמה דברים וכמ"ש התוס' ז"ל בריש פרק הערל דבו ממעט כמה דברים הכא נמי נימא הכי לכך מפרש הוא דבגמרא ה"ה דהו"מ לתרץ הכי אלא משום דהגמרא אשכחה לר' יהודה דס"ל בפירוש דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא שני הכי והמקשה שהקשה היה סבור דלית לן למעוטי אלא חשב"ע לבד דלית בהו לא תאכלו אבל היכא דכתיב לא תאכלו לעולם דמותרים בהנאה דאכילה לחודה כתיבא דהכי משמע פשטיה דקרא ואף על גב דבחשב"ע נמי כתיב כי ירחק בריחוק מקום אתה אוכל אבל בקירוב מקום אי אתה אוכל דנפיק מכללא דמ"מ לא כתיב לא תאכלו בפירוש זה היה דעת המקשה והמתרץ היה יכול לתרץ דאפ"ה אותו ממעט כמה דברים חלוקים כדפרישית ולהכי רבינו ס"ל דמאותו ממעטינן כמה דברים ופסק כר' יהודה וממעט מאותו כל איסורין שבתורה וחשב"ע. א"נ סבר רבינו כההוא מדרבנן דפרק כל שעה דמפיק ליה מאותו שאר איסורין ע"ש:

הלכה ח

נעץ את הסכין וכו'. שם פ"ק (דף י"ז:) אמר מר נעץ סכין בכותל ושחט בו שחיטתו כשרה וכו' (עיין בכ"מ בד"ה כיצד שוחטין כו') וכי מכשרינן בסכין למעלה וצואר למטה היינו בדיעבד אבל לכתחלה לא דהוי תלוש ולבסוף חיברו. וכבר כתב רבינו בפרק ראשון דלכתחלה לא דפסק כרבי ומש"ה כתב כאן אלו הדברים בלשון בדיעבד שאמר נעץ את הסכין וכו'. ואם תאמר אם כן היכי מוקמינן בגמרא ההיא דבכל שוחטין וכו' בין שהסכין למטה וכו' לצדדין דסכין למעלה נמי לא מכשרינן במחוברת אלא בדיעבד ובברייתא תנא שוחטין לכתחלה. ויש לפרש דכבר אוקמיה לעיל ההיא ברייתא כרבי חייא דאמר אפילו לכתחלה שוחטין והך ברייתא דנעץ כרבי וכי תימא א"כ מאי פריך לרב ענן דקאמר לא שנו אלא שהסכין וכו' מההיא ברייתא דקתני בין שהסכין כו' הא ההיא אתיא כר' חייא

והך כרבי י"ל דהכי פריך ע"כ לא פליג רבי חייא ורבי אלא במחובר אבל אסכין למעלה לא פליגי כלל והוא פשוט:

לפיכך אם היה עוף וכו'. רבינו פסק כשני התירוצים דרב פפא לא פליג אדינא קמא ולדידיה ברייתא איירי בעוף דבכל ענין מותר ושמואל איירי בבהמה ויש חילוק בין סכין למטה וסכין למעלה ובתלוש שאחז הסכין בידו אפילו הסכין למטה בבהמה כשרה כתירוצא קמא דאמר סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלוש ואע"ג דבעוף אמרו בברייתא בכל שוחטין דהיינו לכתחלה כבר כתבתי דהיינו כרבי חייא אבל רבי סבירא ליה דתלוש ולבסוף חיברו לכתחלה לא והכי פסק רבינו. **ומ"ש רבינו בין שהיתה הבהמה רבוצה וכו' ואחז בערפה והסכין בידו וכו'** אע"פ שכתב לשון ושחט אפילו לכתחלה מותר דבה לא אשכחינן פלוגתא דרבי ור' חייא כלל:

הלכה ט

השוחט והוליך את הסכין ולא הביאה וכו'. מלשון רבינו נראה שהוא מחלק בין שוחט למתיז דכששוחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה לבד אז בהוליך אפילו לא הביא סגי אבל במתיז כל הראש אז בעינן הולכה והובאה או שיהיה בסכין מלא שני צוארים וכ"נ מלשונו שבשוחט לא חילק בין צואר אחד לשני צוארים ובהתיז חילק ואמר הוליך וכו' והתיז את הראש בהולכה משמע דכשהתיז את הראש אז בעינן מלא שני צוארים וכן שחט שני ראשים כאחד שחיטתו כשרה ולא הצריך שם מלא שלשה צוארים היכא שהוליך ולא הביא משמע דכשהוא בשחיטה בכל דהו סגי ובאמת שלשון המשנה היה מורה כן לכאורה בפ' השוחט (חולין דף ל':) שבתחלה אמרו שם השוחט שני ראשים כאחד שחיטתו כשרה ולא חילק שם בין שני צוארים לצואר אחד ואח"כ בדין התיז חילק בין מלא שני צוארים לצואר אחד. זה היה נראה לכאורה בפי' המשנה ודברי רבינו והוא דלא כרש"י ז"ל אבל אי אפשר לומר כן דבפרק קמא (דף י"ב) הקשו גבי זרק סכין לנועצה בכותל והא בעינן מוליך ומביא ואי בשחיטה רוב א' או רוב שנים לא בעינן הולכה והובאה מאי פריך הא התם לא התיז הראש בבת אחת אלא שחט רוב א' או רוב שנים לבד. לכך נראה ודאי לפרש כפי' רש"י ז"ל ושאר המפרשים דלא שני לן בין התיז לשוחט כלל ומאי דנקט התיז רבותא אשמעינן דאפילו התיז כל הראש כשר כשיש כמלא שני צוארים ולפי זה צ"ל מה שחילק במשנה בין מלא ב' צוארים אפילו ארישא דמתניתין דשוחט קאי וכן רבינו נמשך אחר אותו הלשון ומאי דקאמר רבינו שחט שני ראשים וכו' אם הוא בהולכה או הובאה לבד בעינן ג' צוארים ואם הוא בהולכה ובהובאה בכל דהו סגי ולא הוצרך לבאר שכבר נתבאר ממ"ש לעיל מיניה:

הלכה י

שנים שאחזו בסכין וכו'. פרק כל השוחט (חולין דף ל') אמר רב יהודה אמר רב השוחט בשנים ושלשה מקומות שחיטתו כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי בעינן שחיטה מפורעת וליכא והקשו מתני' בשנים אוחזין בסכין וכו' ואוקמוה בסכין אחד ושני בני אדם אבל שני סכינים ושני בני אדם פסול ובתר הכי אמרו במסקנא דמתניתין בשני סכינים ושני בני אדם שאמרו שרבי יצחק שקל מההוא תורא דאישחט בשנים ושלשה מקומות ואמר ליה רבי זירא למדתנו רבינו כלומר בלקיחה זו דמתניתין בשני סכינים ושני בני אדם ואם כן כל שכן סכין אחד ושני בני אדם וכך פסק רבינו והוא מפרש בשנים ושלשה מקומות כפירוש רבינו חננאל שכתבו התוס' שהוא רוב הקנה למעלה ורוב הושט למטה ונתבארו דבריו:

הלכה יא

אין שחיטת חולין צריכה כוונה וכו'. פרק השוחט (חולין דף ל"א) משנה נפלה סכין ושחטה וכו' ואמרו שם טעמא דנפלה וכו' (עיין בכ"מ) ואם תאמר אם כן היכי קאמר רבינו לפיכך כו' דמשמע דמהדין הראשון נמשך השני והא בגמ' עבדינן צריכותא ואמרו דאע"ג דדין ראשון ליתיה משום דלא מתכוין לשום חתיכה אפילו הכי אפשר דכשמתכוון לשם חתיכה דהוי כדינא דחרש שוטה וקטן דמותר וי"ל דמאי דקאמר לפיכך אינו ר"ל דמהדין הראשון נמשך השני אלא הכי קאמר כיון שאני אמרתי ששחיטת חולין אינה צריכה כוונה דמשמע שום כוונה כלל מאלו הדברים יוצא גם הדין השני:

הואיל והשחיטה כראוי במקומה וכו'. אמר כן מפני שבגמרא הקשו הא בעינן מוליך ומביא ותירצו שהלכה ובאה כדרכה וכו' לכן כתב רבינו הואיל וכו':

הלכה יב

ואע"פ שאינו מתכוין לשחיטה וכו'. לאו דוקא לשחיטה דמשמע דלחתיכה מיהא בעינן כוונה דבהדיא אמרו שם כרבי נתן אפילו לחתיכה נמי לא בעי דאמרו אי לא בעינן כוונה לזביחה לחתיכה נמי לא בעי וכו':

הלכה יד

השוחט לשם הרים וכו'. משנה שם (דף ל"ט:) והקשו פסולה אין זבחי מתים לא וכו' (עיין בכ"מ). וא"ת אמאי לא תירצו הא במתכוין לעובדה הא במתכוין לרפואה שיותר יש להקל במתכוין לרפואה כנראה מדברי רבינו שכתב אע"פ שלא נתכוון

לעובדה אלא לרפואה. וי"ל דלהאי תירוצא דתירץ השתא איכא דייקא נמי דמיכאל שר הגדול וכו':

הלכה כ

האשה ששחטה וכו'. שם אמרו זה הכלל לאתויי מאי לאתויי עולת נזיר דמהו דתימא הא לא נדר אימור נדר בצנעא ואמרינן תו שאינו נידר ונידב לאתויי עולת יולדת מהו דתימא אימור אפולי מפילה קמ"ל דאי איתא דמפיל קלא אית לה. זו היא הגירסא הנראית מדברי רבינו שגורס בגמ' והוזכרה בדברי רש"י ז"ל ותפסה עיקר ופירש בה רבינו שהאשה עצמה היא שנדרה ואומרת לשם עולתי ורש"י ז"ל פירש שהבעל הוא הנודר לשם עולת אשתו. ויש שם גירסא אחרת דפריך פשיטא לר"א דאמר דהיכא דיש לו אשה פסולה ומתניתין בדאין לו אשה ותירצו מהו דתימא אי איתא דילדה קלא הוה לה וכו' ודחאה רש"י דא"כ אמאי לא אמר מהו דתימא אכל הני לא שנו דלעיל כדאמר הכא. ויש להקשות על דבריו דנימא דמאי דפריך הכא הוא דהא שמעינן ליה לרבי אלעזר עצמו גבי תמורה הכי כדכתב רש"י לעיל ואיצטריך לר' אלעזר וכו' אע"ג דאמר לעיל גבי תמורה וכו'. וי"ל דמאי דהקשה פשיטא משמע דר"ל פשוט מצד עצמו דאל"כ הילכ"ל הא אמרו רבי אליעזר חדא זמנא ולכך מקשה רש"י ז"ל דא"כ אמאי לא מקשה לעיל הכי. ועוד הקשה רש"י ז"ל דאי מתני' בשאין לו אשה למה ליה למיתני זה הכלל פשיטא למאי ניחוש לה וקשה דא"כ דאין לו זבח נמי דאשמעינן מתני' לעיל וי"ל דזבח אפשר דאית ליה בצנעה אבל אשה אי אית ליה קלא אית לה ועל כן נדחית הגירסא אשר בספרינו וגירסת רבינו עיקר:

שעיקר הנזירות נדר מן הנדרים וכו'. וא"ת אמאי לא קאמר דאימור נדר בצנעא כדאמרו בגמרא ויש לומר דהוקשה לו לרבינו דלמה בזבח אמרינן דהיכא דאין לו זבח מותר ואמאי לא אמרינן אימור אית ליה זבח בתוך ביתו בצנעא ורש"י ז"ל תירץ דבזבח קלא אית ליה אבל הכא אימור נדר זה שלשים יום ובשלשים יום לא מנכרא מילתא לשכניו והתוס' תירצו בענין אחר ורבינו בא לתרץ זה ואמר דשאני נזירות שעיקרו נדר מן הנדרים ולכך החמירו בו ואמרינן דסבר דילמא נדר בצנעה:

הלכה כא

שנים אוחזין בסכין ושוחטין וכו'. מדכתב כן רבינו משמע מלשון דאפילו אחד מתכוין לשם ע"ז ואחד לשם דבר היתר פסולה הוי אבל אינה אסורה בהנאה ונראה לתת לו טעם מפני שכיון דיש אחד שמתכוין להיתר מסתייא דאסרינן לה באכילה ולא בהנאה אבל לא ידעתי מניין לו כן שהרי במשנה סוף השוחט (חולין דף מ"א:) גבי השוחט לשם

עולה אמרו זה וכן גבי שוחט לשם הר אמרו דשחיטתו פסולה ואינה אסורה בהנאה אבל בדבר שאסור בהנאה אפילו אחד מתכוין לדבר אסור ואחר מתכוין לדבר מותר אסורה בהנאה. לכך נראה דרבינו מ"ש לשם דבר שהשוחט לו וכו' אינו ר"ל ע"ז אלא לשם עולה ולשם הר שהזכיר למעלה השוחט לשם עולה וכו' שחיטתו פסולה אבל אסורה בהנאה לא הוי אע"ג דהוי קדשים משום דאין הדבר אלא מדרבנן שגזרו שהוא נראה כשוחט קדשים בחוץ:

שאין אדם מישראל אוסר וכו'. אבל עכו"ם אוסר כמבואר שם דאוקימו ברייתא בשנים אוחזין בישראל ומומר:

הלכה כב

ישראל ששחט לעכו"ם וכו'. פרק השוחט (חולין דף ל"ח:) משנה אמר רבי יוסי דאזלינן בתר השוחט ופסקו שם בגמרא כר"י:

לפיכך עכו"ם וכו'. לכאורה משמע דהכי קאמר דבעכו"ם נבלה דאזלינן בתר מחשבתו שהיה לע"ז ואי אפשר לומר כן דרבינו פסק דלא כרבי אליעזר דאמר סתם שחיטת עכו"ם לע"ז דלדידיה אסורה בהנאה הוי כדאמרו בפרק הכל שוחטין (חולין דף י"ג) דהך מתני' דשחיטת עכו"ם נבלה איתא דלא כרבי אליעזר אבל לרבנן הטעם דנבילה הוא משום דאמר קרא וקרא לך ואכלת מזבחו הא למדת שזבחו אסור כדכתב רבינו בפרק רביעי ולכך נראה דה"פ אם היינו אומרים דאזלינן בתר מחשבת בעל הבהמה היינו אומרים דמאי דקאמר קרא זבחו ר"ל בהמתו ונקרא זבחו כי היכי דבפגול אמרו בגמרא דאע"ג דאמר קרא והקריב המקריב ר"ל בעל הבהמה וא"כ עכו"ם ששחט לא מיקרי זבחו אבל השתא דאמרינן דאזלינן בתר הזובח א"כ נקרא זבחו העכו"ם הזובח אע"פ שהוא של ישראל:

פרק ג

הלכה א

חמשה דברים מפסידים וכו'. פירקא קמא (דף ט') אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה וכו' והקשו מאי קמ"ל וכו' ותירצו לא צריכא ששחט לפנינו שתים ושלש פעמים וכו':

הלכה ב

שהייה וכו'. פרק השוחט (חולין דף ל"ב) משנה נפלה סכין והגביהה וכו' (עיין בכ"מ) ואמרה הגמרא מאי כדי שחיטה אמר רב כדי שחיטת בהמה אחרת אמרי ליה רב כהנא

ורב אסי לרב כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף וכו' ואמר שם במסקנא אמרי במערבא וכו' (עיין בכ"מ) וכתב רש"י ממילא שמעינן ועוף לעוף ועבדינן לחומרא ורבינו ז"ל מפרש דלא פליג אמאי דקאמר בהמה לעוף וכתב בהמה דקה לעוף משום דאפילו בדקה משער בדקה ולא בגסה כ"ש בעוף:

ואם שהה כדי שיגביה את הבהמה וירביצנה וישחוט שחיטתו פסולה ואם שהה פחות מכדי זה שחיטתו כשרה. כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו. **ומה שאמר וירביצנה וישחוט** נסתפק לנו אם האי ישחוט היא שחיטה גמורה או מיעוט סימנין ולזה כתב כאן רבינו לשון סתום ולא אמר כאן וישחוט שחיטה גמורה וכתב לקמן שכששהה במיעוט סימנין הרי זו ספק:

הלכה ד

וכן אם שהה כדי שיגביהנה. הגירסא הנכונה בדברי רבינו אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין בלבד לא כדי שישחוט שחיטה גמורה הרי זו ספק נבלה. ולהרא"ש ז"ל נזדמנה לו נוסחא משובשת בדברי רבינו ולכך הקשה מה שהקשה בפסקיו. ושם בעי רב הונא שהה במיעוט הסימנין מהו תיקו ופירש"י ז"ל שחט הרוב ושהה במיעוט האחרון וגמר שחיטתו מהו מי אמרינן כיון דעבד ליה רובא איתכשר או דילמא כיון דהדר וגמרה כולה חדא שחיטה היא ע"כ. ורבינו ז"ל לא נראה לו לפרש כן כמ"ש שאחר ששחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה מאחר שנשחט בה כשיעור הרי זה כמחתך בשר השחוטה לכך מפרש הוא ז"ל דה"ק שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט מיעוט הסימנין מהו. והראב"ד ז"ל בהשגות הקשה על רבינו דהיכי נסתפק לו לבעיין בהכי דבמתניתין אמרו כדי שחיטה וסתם שחיטה משמע שחיטה גמורה ועוד הקשה לו מלשון הבעיין שאמר שהה במיעוט הסימנין היה לו לומר שהה כדי מיעוט שחיטה מהו. ונראה לתרץ דהבעיין נסתפק לו במתני' דאמרה שזה היה שוחט ועף כלומר שאחר שהתחיל לשחוט המיעוט יגע ולא יכול לגמור השחיטה ובא חבירו ושחט כלומר גמר השחיטה ומש"ה נפרש אם שהה כדי שחיטה כלומר כדי הגמר ששחט חבירו שהוא המיעוט ודאי שלא היה אלא השלמת הרוב א"ד כדי שחיטה משמע כדי שחיטה אחרת גמורה ולשון הבעיין באמת שהוא דחוק קצת לרבינו אבל הסברא דחקתו לפרש מה שפירש. והר"א פירש כפירוש רש"י והכריח עוד הדבר שלפירושו החליד במיעוט הסימנין ג"כ הוא פירוש שוה לפירוש שהה משא"כ לפירוש רבינו ונתן סברא לבעיין לפירושו כיון דאמר שהייה בשחיטה היא כלומר כיון דגמר השחיטה אם כן כולה חדא שחיטה ומאן מוכח כלומר והרואה אומר ששהה במיעוט

דמאן מוכח ששחט כבר הרוב, וכתב ובחצי קנה העוף ליכא למיחש כלום כל שכן לרוב כלומר דליכא למימר התם מאן מוכח דבין ששחט הרוב ובין ששחט החצי כשרה, וכתב ונראה לי באותן וכו' תיקו ולקולא כלומר דהוא נמשך לפי פירוש שמפרש שאחר ששחט שחיטה גמורה שהוא הרוב אם כן הבעיא לא הוי אלא באיסור דרבנן דכבר הותר מן התורה כיון שנשחט הרוב אבל הבעיא היא משום מאן מוכח שהוא איסור דרבנן ולכך אזלינן לקולא אבל לפי דברי רבינו הבעיא היא באיסור של תורה ולכך אזלינן לחומרא ורש"י ז"ל אע"פ שמפרש כפירוש הר"א ז"ל פסק בהני שתי בעיות לחומרא כדעת רבינו: **לא כדי שישחוט שחיטה גמורה וכו'**. זה הלשון נראה לכאורה מיותר שדי שיאמר כדי מיעוט הסימנין. ונראה דה"ק מ"ש בגמרא שהה במיעוט הסימנין אין הכוונה לומר דוקא מיעוט אבל אם שהה כדי שישחוט מחצה פסולה ודאי אלא כל שאינו שחיטה גמורה קרי ליה מיעוט סימנין:

הלכה ו

שחט בקנה לבדו חציו וכו'. האי דינא איירי בין בעוף בין בבהמה מדכתב אחר כך אבל אם שחט רוב הקנה וכו' והאי ודאי בבהמה הוי דבעוף ברוב הקנה כשר וכיון שכן קשה לכאורה איך אמר הרי זה חוזר וגומר השחיטה דהא בבהמה נסתפק לו אם נגע בושט או לא ובשלמא בעוף שוחט בקנה ואח"כ בודק הושט וכמו שכתב לקמן שחט העוף ושהה וכו' אבל בבהמה אי אפשר דאין לו בדיקה לושט מבחוץ וצריך לגמור השני סימנים דאימור במקום נקב שחט. ויש לומר דמה שכתב רבינו לקמן דבודק הושט היכא שנפל ספק אם נגע כמו שתפס שני הסימנין בידו בבת אחת והתחיל לשחוט דיש מקום ספק אם נגע בושט דהכי דייק לשונו שכתב ואינו יודע אם ניקב הושט וכו' שר"ל שנפל ספק אבל כאן שאומר גומר השחיטה הוא שתפס הקנה לבד ולא נפל ספק כלל והוצרך רבינו לחלק בין היכא דנפל ספק להיכא דלא נפל משום דקשיא ליה דבפרק השוחט (חולין דף כ"ח) הקשו למ"ד ושט ולא קנה דהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהו שחיטתו כשרה מאי לאו בעוף ומאי גמרו גמרו לקנה לא בבהמה ומאי גמרו גמרו לושט ע"כ. וקשה דהא בבהמה איכא ספק אם נגע בושט או לא ואין אנו יכולין לבודקו דאין בדיקה לושט מבחוץ כי ההיא דממסמס קועיה א"ו דבההיא דחצי קנה פגום לא נפל ספק כלל שראינו שלא נפגם בפנינו אלא הקנה לבד ולהכי מצי איירי בבהמה והשתא א"ש שכשכתב רבינו דין זה של חצי קנה פגום בפ"ק לא חילק בין עוף לבהמה משום דהוא איירי כשידענו שלא נגע בושט כלל כדאיירי בגמרא אבל ההיא דממסמס קועיה נפל לנו ספק דלא נפגם בפנינו וזהו הדין שכתב לקמן שחט העוף ואינו יודע וכו' ולעיל

בפ"ק כתבנו שרבינו סמך ההיא דחצי קנה פגום על מאי דכתב כאן ואיירי דוקא בעוף אבל לפי זה שפירשנו א"ש טפי והוא הנכון:

הלכה י

הכניס את הסכין וכו'. שם תחת העור כשרה בי רב אמרי וכו' (עיין בכסף משנה). וקשה קצת למה פסק רבינו במטלית וצמר ספק נבלה הא הוי ספק ספיקא ספק אי הוי כתחת העור או לא ואם תמצי לומר דהוי כתחת העור היא גופא ספיקא הוי דאמר איני יודע וצ"ע. ומה שכתב רבינו או שפרס מטלית וכו' השיג עליו הרא"ש בפסקיו ע"ש:

וכן אם שחט מיעוט הסימנין וכו'. שם בעי רב פפא החליד במיעוט סימנין מהו ופירש רש"י ז"ל כעין הבעיא של מעלה שהה במיעוט וכו' דאיירי לאחר ששחט הרוב וכן הר"א ז"ל בהשגות ורבינו ז"ל לא רצה לפרשה כך מפני הטעם שלמעלה דכמחתך בשר בעלמא היא אפילו ששחט מיעוט הסימנין בחלדה וגמר שלא בחלדה. וא"ת מפני מה לא פירש כך בשהה במיעוט הסימנין שר"ל שחט מיעוט סימנין ושהה וי"ל דאי אפשר לפרש כן כמ"ש בהגהות דאם כן מאי קא מבעיא ליה פשיטא דהוי שהייה דאם תמצי לומר כשרה לא משכחת לה שהייה בעוף כלל ועוד דבהדיא תניא בתוספתא שחט מיעוט ושט ושהה כדי שחיטה פסולה על כן פירש רבינו מה שפירש. וא"ת מאי שנא כששחט מיעוט הסימנין דהיינו שחט מיעוט הקנה ומיעוט הושט ושהה אמרינן דהוי נבלה וכששחט מיעוט קנה ומיעוט החליד אמרינן דהוי ספק נבלה וי"ל דבשהייה הוי ודאי נבלה דכיון דאין השחיטה נמשכת והיה הפסק בינתים הוי כאילו מה ששחט ראשונה אינה שחיטה אלא קוץ בעלמא הוא דאינקיב ואם כן הוי נקובת הושט ופסולה אבל כשהחליד מיעוט הסימנין כיון שהשחיטה נמשכת אית לן צד למימר דכשרה ולהכי הוי ספק נבלה ולא ודאי:

הלכה יב

(יא-יב)

דרסה כיצד וכו' הגרמה כיצד וכו'. בפרק הכל שוחטין (חולין דף י"ט) אפסיקא הלכתא משפוי כובע ולמטה כשרה והיינו דשייר בחיטי כלומר כמאן דאמר שייר בחיטי כשרה:

הלכה יג

שחט רוב האחד כו' הגרים בתחילה שליש וכו'. שם לישנא אחרינא מחלוקת כלומר דרבי יוסי בר יהודה ורבנן שהגרים שליש ושחט שני שלישים דרבנן סוברים טרפה ורבי יוסי ברבי יהודה סבר דכשרה אבל שחט שני שלישים והגרים שליש דברי הכל כשרה ושם (בדף י"ח) אמרו רב ושמואל דאמרי תרווייהו הלכה כרבי יוסי בר יהודה ולכך

פסק רבינו דאפילו הגרים שליש ושחט שני שלישים דכשרה שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשרה:

הגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרים שליש. שם רב הונא אמר כשרה ורב יהודה אמר טרפה. וא"ת כיון דאמרו טריפה איך כתב רבינו פסולה שר"ל נבלה ודאית שכן כתב לקמן כל מקום שאמרנו בשחיטה פסולה הרי זו נבלה. וי"ל דסבר רבינו דמ"ש רבי יהודה טרפה הוא לאפוקי מדרב הונא דאמר כשרה אבל ודאי דהוי נבלה דבפרק השוחט (חולין דף ל"ב) אמרו במשנה כלל אמר ר' ישבב וכו' כל שנפסלה בשחיטתה נבלה וכו' והודה לו רבי עקיבא והכי הלכתא:

ואם דרס או החליד וכו' הרי זו פסולה וכו'. וקשה דלעיל אמר דבהחליד מיעוט הסימנין הוי בעיא דהוי ספק נבלה והכא אמר פסולה שהיא נבלה ודאית כמ"ש לקמן כ"מ שאמרנו וכו' ועוד קשה מ"ש דבהגרים שליש ושחט שני שלישים כשרה ובהחליד או דרס שליש ושחט שני שלישים טרפה. ונ"ל לקושיא ראשונה דמ"ש רבינו פסולה ר"ל ספק נבלה כמו שביאר למעלה ומ"ש רבינו לקמן כ"מ שאמרנו וכו' הוא היכא דלא ביאר לך הדבר אבל כאן כבר ביארו ואיידי דנקט למעלה פסולה גבי הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש נקט כאן פסולה. ולקושיא שניה י"ל דרבינו ראה דבהחליד מיעוט הסימנין סלקא בתיקו ובהגרים שליש ושחט שני שלישים קי"ל דכשרה כר' יוסי בר' יהודה דהכי פסיקא הלכתא כדפרישית. לכך נ"ל לחלק דכשהגרים שליש ושחט שני שלישים כשרה משום דהפיסול היה שלא במקום שחיטה וכיון שכן הוי כאילו השתא התחיל השחיטה וכשרה אבל כשהפיסול הוא במקום השחיטה יש לפסול טפי דהרי השחיטה במקומה נפסלה וכדמות זה חילק ר"י בר מאיר פרק השוחט (חולין דף ל':) בד"ה החליד במיעוט הסימנין מהו וכו':

הלכה יד

עיקור כיצד וכו'. מימרא פרק קמא וכתבתיה בריש פרק זה ופירש"י ז"ל שוחט בסכין פגום ורבינו ז"ל מפרש כפי' ההלכות גדולות שר"ל נשמט הסימן מעיקרו. וא"ת לרבינו אמאי לא מנה סכין פגום, כבר תירצו שם התוס' דהתם אין שחיטה שחונק הוא ע"ש. ובפ"ק (דף כ') אמרו הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין בעוף לא אמר אלא למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אבל למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה יש עיקור א"ל אדרבא איפכא מסתברא וכו' עוד שם אמר רבינא אמר ליה רבא בר קיסי הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור וכו' לא אמרן אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור והאמר ר' ירמיה אמר שמואל כל הכשר בשחיטה כנגדו בעורף כשר במליקה הא פסול פסול

ותירצו ההוא פליגא ע"כ. ורבינו דפסק דיש עיקור בעוף אפשר דפסק כרבא בר קיסי דלא אמרן הא דרמי בר יחזקאל אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור א"נ פסק כשמואל והא דרמי בר יחזקאל אפילו בשחיטה ופסק כרב אחא בריה דרבא דהיינו למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אבל למ"ד יש שחיטה לעוף מה"ת יש עיקור ורבינו דפסק יש שחיטה לעוף מן התורה למעלה פסק כאן דיש עיקור ומתניתין דשחט את הושט ואח"כ נשמטה הגרגרת וכו' הוא כמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה כי היכי דלא תיקשי מתניתין אהדדי כדפרישית:

הלכה טז

נמצא הסימן השחוט שמוט. פ' א"ט (דף נ"ד) רב אמר אי אפשר לשמוטה שתעשה שחוטה ופסק כוותיה דר"נ קאי כוותיה דפירש דבריו ואמר לא שנו אלא שלא תפס וכו' אבל תפס בסימנין אפשר לה לשמוטה שתהיה שחוטה:

הלכה כ

שני עורות וכו'. פרק אלו טרפות (חולין דף מ"ג) מימרא דרבא ואמרו שם למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן דאי חליף טרפה:

ניקבו שניהם וכו'. שם בעיא ואסיקו דבושט פסול ובקרקבן כשר:

הלכה כא

[נקב הושט וכו'. שם: נמצא קוץ עומד בושט וכו'. מימרא דעולא שם].

ישב לו קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא וכו'. פסק רבינו כמ"ד שם ישב איתמר אבל נמצאת לא איצטריך ליה לעולא דכולהו חיוי ברייתא קוצי אכלן ובישב לא פסק כעולא משום דהקשו שם ולעולא מאי שנא מספק דרוסה ותירצו קסבר אין חוששין לספק דרוסה והוא ז"ל בפ"ה פסק דחוששין לספק דרוסה כמו שיתבאר:

הלכה כג

גרגרת שנפסק רוב חללה. שם (דף מ"ד) מחלק אי ברוב עביו אי ברוב חללו ופסק רבינו ברוב חללו כרבב"ח ושאר אמוראי אשר שם ופירוש דרוב חללו מפורש שם בדברי רש"י ז"ל:

ובעוף כל שאילו מקפל וכו'. שם בעופא מאי וכו' (עיין בכ"מ) ופירש"י שם אם חופה בין הנקבים והשלם שבין נקב לנקב. ומרבינו לא משמע הכי אלא שמיקל יותר שהוא די לו שהנקבים לבד יהיה בהם שיעור לחפות שכן כתב בו הנקבים שיש בהם וכו':

הלכה כד

ניקבה הגרגרת נקב מפולש וכו'. שם נפחתה כדלת ופירש"י ז"ל כמין דלת ולא ניטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כעין דלת במזוזתו ע"כ. וכן פי' שמפרש הר"א ז"ל בהשגות ורבינו מפרש שר"ל שעובר משני צדדים כמו הדלת אשר על הפתח שעוברים בפתח מהשני צדדים ולדבריו היה ראוי לומר נפחתה כפתח ולשון כדלת א"ש לפירש"י: **נסדקה לארכה וכו'**. שם ניקבה נקבים קטנים וכו'. שם (דף נ') אביי ורבא דאמרי תרווייהו מקיפין בקנה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש רבינו שבין חוליא וחוליא יש חוליא קטנה ורש"י ז"ל לא פירש כן:

פרק ד

הלכה ד

(ג-ד)

ישראל שיודע הלכות שחיטה כו'. בריש פ"ק משנה הכל שוחטין ושחיטתן כשרה והקשו בגמרא דקשיא רישא לסיפא דהכל שוחטין משמע לכתחלה ושחיטתן כשרה משמע בדיעבד ואמרו שם (דף ג':) במסקנא רבינא אמר הכי קתני הכל מומחין שוחטין וכו' מומחין אע"פ שאין מוחזקין בד"א שיודעין בו שיודע לומר הלכות שחיטה אבל אין יודעין בו שיודע לומר הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו וכו' עוד שם ואיכא דאמרי רבינא אמר הכי קתני הכל שוחטין הכל מוחזקין שוחטין מוחזקין אע"פ שאינן מומחין בד"א ששחט לפנינו שתים ושלש פעמים ולא נתעלף אבל לא שחט וכו' לא ישחוט שמא יתעלף. ורבינו נראה שמפרש מומחה שר"ל ששחט פעמים (רבות) לפנינו ואין זה מתיישב בגמרא כלל דהא אמרו מומחין אע"פ שאינן מוחזקין שפירושו מומחה ששחט לפנינו שתים או שלש פעמים כדאמר לקמן מוחזקין ואע"פ שאינן מומחים ואמרו שם בד"א ששחט לפנינו שתים ושלש פעמים ואם לדבריו היכי משכחת לה מומחה שאינו מוחזק וכן לקמן מוחזק אע"פ שאינו מומחה היכי משכחת לה דמומחה ומוחזק חדא מילתא היא ועוד קשה כיון דיודע אע"פ שאינו מומחה לא ישחוט לכתחלה ואם שחט שחיטתו כשרה אמאי לא מוקי רבינא מתני' בהכי ולימא הכל שוחטין מומחין אבל יודע שאינו מומחה לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה ואמאי מוקי לה באינו יודע ובעי בדיקה בלא בדיקה נמי מצי לאוקומי שחיטתו כשרה. מיהו לזה י"ל דלא מצי לשנויי הכי דא"כ קשה וכולן ששחטו אהייא דליכא למימר אחרש שוטה וקטן דאם שחט מיבעי ליה וליכא למימר איודע דא"כ למה לי אחרים

רואים אותם וליכא לשנויי דליתיה קמן דליבדקיה דהא לא בעי בדיקה והשתא דמוקמינן ליה דאינו יודע ובעי בדיקה א"ש וכולן היכא דליתיה קמן דליבדקיה. וע"ק אם רבינו פסק כלישנא קמא דרבינא כדמשמע מדבריו וכ"נ מדבריו בפירוש המשנה דתפס תירוץ זה עיקר א"כ היכא דליתיה קמן דליבדקיה באינו יודע אמאי כתב שחיטתו כשרה אפי' אין אחרים רואים אותם דהא בעי מתני' אחרים רואים אותם. ונ"ל דרבינו מפרש דברי רבינא כך הכל מומחין כלומר מומחין ששחטו פעמים רבות לפני חכם ואע"פ שאין מוחזקין כלומר אע"פ שלא ראינו בעינינו ששחט פעמים הרבה אלא על הסתם ודאי אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ואמרינן בד"א שיודע אבל אינו יודע לא אמרינן בזה רוב מצויים אצל שחיטה מומחין הן ובעי בדיקה ולישנא בתרא דרבינא אמר הכי מוחזקין כלומר שראינו בעינינו ששחט שתים או שלש פעמים אע"פ שאינו מומחה כלומר דיש הפרש בין מומחה למוחזק דמומחה צריך שיהיה ששחט לפני חכם פעמים רבות שהוא זריז ומהיר וז"ש רבינו פעמים רבות אבל מוחזק כיון שאינו אלא להסיר העילוף בתרי ותלתא זימנא סגי וה"ק כיון שראינו שהוא מוחזק ששחט ג' פעמים שאינו מומחה כלומר אע"פ שידענו בודאי שאינו מומחה שוחט לכתחלה כיון שהוא יודע ומוחזק שלא יתעלף אבל לא שחט וכו' לא ישחוט שמא יתעלף וכו' ופסק רבינו כל"ק דרבינא וקאמר דכיון שהוא יודע אמרינן ודאי שהוא מומחה וחזקה ששחט לפני חכמים פעמים רבות אבל אם ידענו שאינו מומחה וזהו שכתב ישראל שיודע הלכות שחיטה וכו' כלומר שידענו שהוא יודע וגם ידענו שאינו מומחה לא ישחוט אבל אם שחט שחיטתו כשרה אבל בההיא דאינו יודע היכא דליתיה קמן דבעינן אחרים רואים אותם לא פסק רבינו הכי דאפילו נאמר כרבינא דמתניתין דקאמר וכולן אכולא מילתא קאי לית הלכתא כמתניתין דהא איפליגו לקמן (דף י"ב) תנאי היכא שאבדו גדייו ומצאן שחוטין וכ"ע מודו שאם מצאן שחוטין בבית מותרין אע"ג דליתיה קמן דליבדקיה ואין אחרים רואין אותם וכן אמרו שם לעיל אלא דלא ידע אי גמיר אי לא גמיר לימא ליה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן מי לא תניא וכו' משמע דהוא פשוט דאע"ג דאינו יודע אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא בעינן אחרים רואים אותם אבל היכא דאיתיה קמן בעי בדיקה ואע"ג דבגמרא אמרינן כולהו ס"ל דרבינא לא אמר רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אפשר דמפרש רבינו דה"ק ודיעבד הוי שחיטתו כשרה אע"פ שאין אחרים רואים אותם כאין לפרש שכתבו התוספות אבל ודאי דהיכא דאיתיה קמן צריך בדיקה ואפילו נאמר שמפרש שמי שאינו יודע שוחט אף לכתחלה מ"מ לא פסק

רבינו כן דלא אמרו בגמ' רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אלא בדיעבד כגון שאבדו גדייו ומצאן שחוטין אבל לכתחלה לא כנ"ל לפרש דברי רבינו:

הלכה יא

עכו"ם ששחט כו'. שם (דף י"ג) משנה שחיטת עכו"ם נבילה ופירש רבינו הטעם משום דקאמר קרא ואכלת מזבחו וכו':

הלכה יב

וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבילה. כלומר אע"פ שאמרנו שבקטן הוי שחיטתו מן התורה משום דאתי לכלל גדול ויעבוד ע"ז אבל זה אינו עובד ע"ז כלל ולכך מדרבנן לבד הוא דאסור:

הלכה יג

התחיל העכו"ם לשחוט מיעוט הסימנין וכו'. בפ' השוחט (חולין דף כ"ט:) אמר רשב"ל משום לוי סבא וכו' (עיין בכ"מ). ופירש"י מעשה שהיה כדי וכשיעור לטורפה בו נעשה ביד עכו"ם ע"כ. וא"כ תימה על רבינו איך תלה הדבר מפני שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואינה לשחיטה מתחילה ועד סוף אלא לבסוף הא כששחט העכו"ם מיעוט הקנה והושט הרי עושה אותה טרפה ובודאי דפסולה אפילו למ"ד אינה אלא לבסוף. ונ"ל דרבינו אינו מפרש שהרי עושה אותה מעשה טרפה כפירש"י ז"ל שרש"י ז"ל הוקשה לו למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף הא אזלינן בתר גמרה ותירץ דמ"מ שחיטת ישראל לא הויא וא"כ הוי כקוץ בעלמא אבל רבינו ז"ל מתרץ באופן אחר שכשאמרו אינה לשחיטה אלא לבסוף ר"ל שכשמשלים הישראל הקנה אע"ג שהעכו"ם שחט חציו בהשלמת רובו הוי כאילו שחט הוא הכל וכן בששחט העכו"ם חצי הושט והשלימו הישראל דהשלמת הרוב הוי כאילו שחט הכל אבל כשזה שחט כל הקנה או רובו הרי הישראל לא השלים הרוב לומר שהוי כאילו שחט כל הקנה ולא אמרינן אינה לשחיטה אלא לבסוף לומר שכשהשלים הושט הוי כאילו שחט הקנה דאין סימן אחד משלים לסימן האחר דכל סימן הוא בפני עצמו וז"ש שהרי עושה אותה טרפה כלומר בשחיטת הקנה הרי נעשה טרפה ואין זה יכול להכשירה א"כ לפי פירוש זה בששחט העכו"ם מיעוט הקנה ומיעוט הושט והישראל השלימן למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף הוי כשרה וכשאמר רב יוסף בגמרא לא נחלקו אלא כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ ה"ה דבשחיטה מצי למימר הכי דהיכא דשחט עכו"ם מיעוט קנה או ושט וישראל גמרן פליגי אלא משום ההוא דלעיל דנקט שוחט בחוץ ובפנים נקט נמי הכי:

הלכה יד

ישראל מומר לעבירה מן העבירות וכו'. שם בפרק קמא (דף ד') מימרא דרבא ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון וכו' (עיין בכ"מ) והלכתא כרבא כדכתב הרא"ש ז"ל טעמא דברייתא מסייע ליה והוא מבואר. וא"ת אמאי לא קאמר רבינו דאפילו מומר אוכל נבילות לתיאבון דהוי רבותא טפי דהוה אמינא דאסור לאכול משום דדש ביה כהיתרא דמי ליה כדאמרו בגמרא. וי"ל דנקט לשאר עבירות לאשמועינן דאפ"ה בעינן בדיקת סכין שיבדקו ויתנו דלא כהרא"ש ז"ל ודינא דמומר נבילות לתיאבון בבדיקת סכין סגי משתמע מלשון רבינו שהרי סתם תני לעבירה מן העבירות ובזה נכלל אוכל נבילות לתיאבון:

או אפיקורוס והוא הכופר בתורת ה' וכו'. קשה דבהלכות תשובה לא מנה האפיקורוס הכופר בתורת ה' שמנה חמשה מינים וכופר בתורה מנאו מפני עצמו שאמר שלשה הם הכופרים וכו' ואיך כתב כאן או אפיקורוס והוא הכופר בתורה. ע"ק שנראה מלשונו דדוקא כופר בתורה שבכתב הרי הוא כעכו"ם ושחיטתו נבילה אפילו אחרים עומדים על גביו שכ"כ הרי הוא כעכו"ם אבל כופר בתורה שבעל פה כצדוק ובייתוס אם אחרים עומדים על גביו מותר ואמאי הא מנה בהלכות תשובה הכופרים שלשה כופר בתורה שבכתב וכופר בתורה שבע"פ, ואע"פ שיש חילוק מ"מ מאין מצא חילוק זה לענין שחיטה וצ"ע:

הלכה טז

שאין איסור שחיטתן וכו'. כלומר כיון שאין האיסור מצד שהם עכו"ם אלא שמא יקלקלו לכך כשאחרים עומדים וראו שלא קלקלו מותר:

והם אינם מאמינים וכו'. עתה הוקשה לו כיון שכן א"כ אפילו אין אחרים עומדים ע"ג הא לא חשידי דעברי אלפני עור וא"כ לא יתנו לישראל דבר אסור לזה אמר שלהם נראה להם שאינו אסור כלל לפיכך אינם נאמנים:

הלכה יז

כשהיו ישראל במדבר וכו'. שם פ"ק (דף י"ז) מחלוקת ר"ע ורבי ישמעאל ור"ע סבר לא בא הכתוב וכו'. וקרא דאל פתח אהל מועד לא הביאו וכו' מפרש רבינו שר"ע יתרץ אותו בכי האי גוונא שלא יוכל לשחוט אלא קדשים בלבד אבל שאר חולין אין שוחטין ורש"י ז"ל לא תירץ כן אלא אמר דההוא בקדשים כתוב ר"ל שהקדשים לא הביאום לפתח אוהל מועד אבל חולין מותר לאוכלם:

פרק ה

הלכה ב

ושמונה מיני טרפיות וכו'. פרק אלו טרפות (חולין דף מ"ג) אמר עולא ח' מיני טרפיות נאמרו לו למשה בסיני נקובה ופסוקה נטולה וחסורה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא ע"כ. ויש תימה בדברי רבינו דמן הגמרא נראה דלפי דברי רכיש הם תשעה שהוא מוסיף על השמונה לקותא ומאן דמני ח' לית ליה דרכיש וא"כ איך פסק כאן רבינו שהם ח' ולבסוף פרק ח' פסק כרכיש דלקותא בכוליא טרפה. ונראה לי שהוא מפרש שמה שאמר לאפוקי לקותא דרכיש אינם דברי הגמרא אלא דברי עולא הם ועולא הוא דקאמר דהשמונה שאמר למשה בסיני הם לאפוקי לקותא דרכיש שאינו נכנס בכלל הח' כלל ורכיש סובר רבינו שיתרץ שלעולם שנאמרו למשה בסיני השמונה אבל לקותא בכוליא הוא בכלל נטולה שכיון שנמסה בשרה כבשר המת הוה ליה כמאן דליתיה ולכך רבינו דפסק כרכיש משום דהלכתא כוותיה פסק דלקתה בכלל נטולה. וכ"ת מנא ליה לרבינו שרכיש יתרץ שהוא בכלל נטולה לימא דלא יסבור שהם שמונה י"ל דלא מסתבר ליה לרבינו למימר דפליגי בענין הקבלה ועדיף ליה טפי לומר דבענין הקבלה הם שוים ולא פליגי אלא אם הוא בכלל נטולה או לא:

הלכה ד

הדרוסה הוא שיטרוף וכו'. בפרק א"ט (דף נ"ב:) דרוסת הזאב אמר ר"י אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעופות מן הנץ ולמעלה ואמרו שם מן הזאב ולמעלה למעוטי מאי ואמרו שם בגמרא אי בעית אימא לעולם למעוטי חתול ולהך שינויא ר' יהודה דמתניתין מפרש דברי ת"ק ופסק רבינו הכי:

ואין דריסה בבהמה גסה וכו'. שם ר"פ א"ט (דף מ"ב) במשנה דברי ר' יהודה ולא פליג ת"ק עליה כדפרישית:

ושועל ונמייה וכו'. שם (דף נ"ב:) אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים ודרוסת חולדה בעופות והקשו מברייתא דאמרו דרוסת חתול נץ ונמייה עד שתינקב לחלל וכו' ואמרו שם דקשיא לרב חסדא דהא בגדיים וטלאים איירי דומיא דנץ כדכתבו התוס' ואוקמוה בגמרא כל"ב דא"ד הא מני ברבי היא דתניא ברבי אומר כו' ור"ח ס"ל כרבנן דבין במקום שמצילין בין במקום שאין מצילין יש דרוסה. ופסק רבינו כי הך שינויא ולכך כתב סתם דיש לו דריסה בגדיים וטלאים. ומ"ש שתנקב לבית חללו משמע דאין דעתו כפירש"י ז"ל שמפרש שתנקב לבית חלל ר"ל בקוץ בעלמא וטרפה משום דחיישינן שמא ניקבו הדקין ואי אפשר להם בדיקה כמו שפירש"י ז"ל גבי קוץ עד שתנקב

לחלל אבל רבינו ז"ל סבור דכשניקב לבית החלל מטעמא דארס טרפה ואע"ג דבדקו יפה ולא מצאו נקב בדקין כלל מ"מ מטעמא דארס נאסר אבל בקוץ שנקב לחלל בבדיקת הדקין סגי וכן הוא דעת ההלכות וכתב הרא"ש ז"ל ומדקדקין מדקתני דרוסת חתול נץ ונמייה עד שתנקב לחלל אלמא כשניקב לחלל מקרי דרוסה ומטעם דרוסה נאסר ולכך לא הצריך כאן רבינו בדיקה ולמטה גבי קוץ הצריך בדיקה:

ושועל וכו'. שם (דף נ"ג) אמר רב כהנא וכו' אין דרוסה לשועל איני והא כי אתא רב דימי אמר מעשה ודרס שועל רחל במרחץ של בית היני ובא מעשה לפני חכמים ואמרו יש דרוסה אמר רב ספרא ההיא חתול הוה איכא דאמרי אמר רב כהנא וכו' יש דרוסה לשועל איני והא כי אתא וכו' ההוא כלב הוה וכו' ע"כ. ורבינו פסק כלישנא בתרא וא"ת אמאי קאמר דלשועל יש דרוסה בגדיים וטלאים דמשמע דבאימרי רברבי לא והא רחל גדולה היא כדפירש"י גבי גדיים וטלאים ומודה רב חסדא באילים ורחלים דמתניתין וכו' וא"כ דכלישנא בתרא אמרו דמה שאמרו אין דרוסה לרחל הוא כלב אבל שועל יש דרוסה לרחל א"כ אמאי לא פסק דיש לשועל דרוסה ברחל. ונראה דהוא סבור ודאי דשועל גריע מחתול והראיה דבלישנא קמא אמרו דמה שאמרו שם יש דרוסה ההוא חתול הוה משמע דעדיף חתול משועל וא"כ להך לישנא בתרא לא ס"ל דגריע חתול משועל ולכל הפחות שוים הם והך לישנא דקאמר ההוא כלב הוה דמשמע דשועל אפילו לרחל יש דרוסה ס"ל דלא כר"ח דקאמר דחתול בגדיים דוקא אית ליה דרוסה ולא ברחלים וה"ה שועל דמשמע ליה יש דרוסה לשועל כולל בכל בהמה דקה אבל לדידן דקי"ל כר"ח דאפילו חתול בגדיים דוקא כ"ש שועל. אי נמי י"ל מדלא משני גמרא דההיא ברחל בגדולה והך דיש דרוסה הוא בקטנה ש"מ דההוא ברחל איירי בקטנה דהוא דומיא דגדיים וטלאים והטעם כמו שכתבו התוס' וא"כ לא הוה רב דימי משמעינן חדוש בהאי מעשה:

הלכה ה

והנץ יש לו דריסה וכו'. שם גבי בעיא דרב (אשי) בעופות טמאים (דף נ"ג):

הלכה ו

והנץ וכו' והוא שתנקב לבית החלל. פסק כרבי דאית ליה הכי דע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא גבי חתול ונמייה דאית להו כרב חסדא אבל נץ מודו:

הלכה ז

אבל בשן אין חוששין וכו'. שם (דף נ"ג:) מימרא דרב נחמן בקוץ עד שתנקב לחלל ופירש"י ז"ל אבל הגיע לחלל יש לחוש שמא ניקבו הדקין ובבדיקה אי אפשר שאין נקב דק ניכר בהם ע"כ. ורבינו אינו סבור כן אלא שמהני בדיקת דקין והר"א ז"ל בפ' ז' גבי

אם היה ספק ניקב ספק אם אינו ניקב וכו' שכתב תבדק כל אחד מבני מעיים וכו' השיג עליו קשה בדיקת הדקין ע"כ. דעתו ז"ל כפירש"י ואני תמה עליו איך לא השיגו כאן גבי קוץ אלא שי"ל שהוא סבור שאין בדיקה בשן אלא כנגד הנקב ולכך אפשר לקיים דברי רבינו בכאן כשהנקב אינו כנגד הדקין אלא כנגד שאר איברים שנקיבתן במשהו ולכך כתב שתבדק אבל בדקין לא שייך בדיקה ולכך אין מקום השגה כאן אלא בפרק ששי שכתב ששייך בדיקה לדקין:

אבל אם דרס ונהרג כו'. שם אמרו לא צריכא דדריס ופסקוה לידיה מהו דתימא בהדי דדריס שדי זיהריה קמ"ל זו היא גירסתנו ולפי זה מ"ש לאחר מיתה ר"ל מיתת אבר וכדפירש"י ז"ל אבל רבינו כתב ונהרג משמע דגירסתו היתה ופסקוה לרישיה ולפי זה א"ש מיתה שהיא מיתה ממש:

הלכה ט

איזהו רושם הדריסה וכו'. שם (דף נ"ג:) בדרוסה עד שיאדים בשר כנגד בני מעים נתמסמס הבשר רואין אותו כאילו אינו ע"כ. ופירש"י נתמסמס הבשר במקום אחר ורבינו מפרש שנתמסמס הבשר כנגד בני מעים אע"פ שלא האדים:

הלכה יא

ונמצא צפורן בגבו וכו'. שם אמר רב אין חוששין בצפורן בגבו ומבואר שם דרב לטעמיה דס"ל אין חוששין לספק דרוסה ואנן קי"ל דחוששין ולכך חוששין בצפורן:

וכן שועל ונמייה וכו'. שם על ושתיק ואיתיב בינייהו וכו'. וכתב שועל ונמייה ונראה דהוא הדין גבי בין השוורים אלא דריהטא דגמרא בעופות דקאמר לעיל מיניה ספק כלבא ספק שונרא וכו' והיינו עופות או גדיים וטלאים או שונרא אין לו דריסה בשוורים גדולים. וכל הדינים עד סוף הפרק מבוארים שם:

פרק ו

הלכה א

וקרום של מוח. משנה ר"פ א"ט (דף מ"ב) ניקב קרום של מוח ובפסקא רב ושמואל דאמרי תרווייהו וכו' (עיין בכ"מ). ומפרש רבינו דאמרי לה עד דאינקיב תתאה ר"ל דבתתאה לחוד סגי וראיה לדבריו דאמר שמואל וסימניך וכו' וכיון דנתן הסימן בתחתון משמע דבדידיה לחוד תליא מילתא והרא"ש ז"ל בפסקיו כתב סברא אחרת:

וקנה הכבד. שם (דף מ"ה:) תלתא קני הוי וכו' (עיין בכ"מ הל' ח'). מר בר חייא מתני איפכא דריאה ככבדא דכבדא כריאה ע"כ. וי"ל דרבינו פוסק כל"ק ומש"ה כתב למטה

ואם נמצאת בסמפון הגדול וכו' הרי זו מותרת משום דקנה הגדול של כבדא הוא ככבדא ולא איכפת לן כלל אם ניקב וכן כתב כאן ובפרק שביעי דקנה דריאה כריאה דמשמע דהוא כל"ק וכל זה איירי בקנה הכבד הגדול דהכי משמע דקאמר תלתא קני הוו וכו' דהם גדולים אבל בקני הכבד הקטנים ודאי שהם במשהו וכמ"ש לקמן וטעמו אבאר בהלכות וזה שכתב בקני הכבד הם המזרקים שכתב לקמן. וגמרא דתלתא קני הוו וכו' ולא איירי בהו כלל. זה נ"ל בדעתו ז"ל אבל הראב"ד ז"ל הבין בדברי רבינו שפסק דריאה כריאה ודכבדא כריאה בתרווייהו לחומרא משום דמספקא לן אי הלכתא כמר בר רב אשי או כדאמרינן וכדכתבו התוס' שם לכך פסק לחומרא וכדפסק רבינו חננאל ולהכי נראה לומר שמה שפסק לקמן קני הכבד והם המזרקים יצא לו לרבינו משום דפסק לחומרא דכבדא כריאה ומשמע ליה דבכל קני הכבד קאמר בין קנה גדול בין הקטנים ולדעתו ז"ל בכל קני הכבד בין גדולים בין קטנים פסק רבינו במשהו ומה שכתב לקמן דאם נמצא מחט בסמפון הגדול מותרת היינו משום דלא חיישינן דניקב דכיון שהוא רחב ודאי שהמחט שבא דרך שם לא נקבו אבל אם נקבו ודאי דאסור ומה שאמר כאן קנה הכבד ר"ל בין גדולים בין קטנים אבל דעתו נראה לי כמו שביארתי ואיסור קני הכבד הקטנים מטעם אחר יצא לו כאשר נתבאר בהלכות:

והקיבה. שם (דף מ"ב) במשנה דריש פרקין:

והמסס ובית הכוסות וכרס ודקין. שם במשנה:

הלכה ג

ומשיתחיל המוח לימשך כו'. שם (דף מ"ה) כל מה שבקדרה נדון כמוח התחיל לימשך נדון כחוט השדרה ומהיכן וכו' כמין שני פולים וכו' ופולין עצמן איני יודע ומסתברא כלפנים ולכך סתם רבינו וכתב ניקב חוץ לפולין מותר אבל פולין עצמן ולפני הפולין אסור:

הלכה ד

המוח עצמו וכו'. שם (ע"ב) גבי מוח שבחוט השדרה אמרו נתמרך פסול נתמסמס פסול וכו' המרכה כל שנשפך כקיתון מסמסה כל שאינו יכול לעמוד בעי ר' ירמיה אינו יכול וכו' וכתבם רבינו ריש פרק תשיעי וכאן כתב דין נתמרך ונתמסמס במוח שבראש שלמד מדין מוח שבחוט מכל שכן ודין אינו יכול לעמוד מפני כובדו לא שייך אלא במוח שבחוט ולכך לא כתבו כאן אלא שם:

או נתמעך. זהו פירוש למה שאמרו שם נתמזמז כשר:

הלכה ה

הלב שניקב וכו'. שם בפסקא בעי ר' זירא לבית חלל קטן או לבית חלל גדול א"ל אביי מאי תבעי לך מי לא תנן רבי שמעון אומר עד שתנקב לבית הסמפונות וכו' הכי השתא התם לבית הסמפונות וכו' הכא לבית חללו מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן ע"כ. ולכאורה נראה דליכא פשיטותא כלל דר' זירא דחי פשיטותא דאביי ונשאר הדבר בספק. וא"כ יש לתמוה על רבינו איך כתב שהיא טרפה ודאית ולא כתב ספק ואדרבא לכאורה נראה פשט הגמרא דעדיין לא איפשיטא הבעיא. וי"ל דנראה לו לרבינו דמדקאמר גמרא בתירוצא מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן לשון דפשיטותא הוא וה"ק ליה ר' זירא לאביי השתא דאמרת לי דרבה מפרש דלבית הסמפונות ר"ל לסמפון גדול א"כ בעיא שלי היא פשוטה דמדלא נקט כאן לבית חלליה כמו דנקט שם לבית הסמפונות משמע דס"ל מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן וכן הרא"ש ז"ל סובר דפשיטותא הוא וכדברי רבינו:

הלכה ו

מרה שניקבה וכו'. שם (דף מ"ג):

הלכה ז

נזייה שנמצאת במרה וכו'. שם (דף מ"ט) ההיא קשיתא דאשתכח במרה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש"י אע"ג דלא נפקא שאינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצים להוציאה לפי שהסמפון דחוק. מרבל הוא דרביל ליה על ידי נענוע וכו'. ורבינו כתב לשון סתם ומשמע בכל גוונא אע"ג דלא נפקא ולא הוצרך לבאר:

הלכה ח

קנה הכבד וכו'. שם (דף מ"ח:) ההיא מחטא דאשתכח בחתוכא דכבדא סבר מר בריה דרב יוסף למטרפה א"ל רב אשי אילו אשתכח בבשרה כהאי גוונא הוה טריף מר אלא אמר רב אשי חזינן אי קופא לבר וכו' (עיין בכ"מ) ע"כ. ופירש"י ז"ל שאין אסור בכבד מצד עצמו כלל לא בבשר ולא במזרקים אלא כשקופא לבר ר"ל לחלל הגוף אמרינן שנקב הושט משום דאי אפשר שנכנס דרך הקנה דבאיזה צד נכנס אי קופא למטה ובא לסמפונות הכבד ונקב ויצא הקופא לבר זה אי אפשר שאין הקופא מנקבת ויצאה לחוץ ואי נכנס החודא לצד מטה ונכנס ונקב א"כ לא הוה ליה למיפק לבר אלא החודא לא הקופא אלא על כרחין ודאי שנכנס דרך החודא למטה וכיון שהושט רך נקב ונקבו הדקין ויצא לחלל הגוף ובהיותו בחלל הגוף נכנס דרך חודו לכבד ונשאר הקופא לבר ולהכי טרפה דודאי נקבו הדקין אבל אי קופא לגיו כלומר לתוך הכבד וחודו לצד חוץ נאמר ודאי שנכנס בקנה וחודו למטה ונכנס לסמפונות הכבד ויצא בחודו לחוץ. זהו פירש"י

ז"ל. אבל רבינו אינו חושש כלל לביאת המחט דרך הושט ולכך פירש ודאי שהאיסור בא מצד מזרקי הכבד עצמו ופירש הוא כך אי קופא לבר כלומר הקופא שהוא הראש הוא לצד חוץ מהכבד שהוא לצד הקנה אז ודאי נקובי נקוב שזה נכנס דרך הקנה וחודו למטה ונכנס בסמפונות הכבד ונקב המזרקים כיון שחודו לצד הכבד אבל הראש העגול לגיו ר"ל לצד הכבד וחודו לצד הקנה אז ודאי הקנה בלע זה המחט וקופא למטה וכיון שחודו למעלה וקופא לצד מטה אי אפשר ודאי לינקב המזרקים כלל ואמרינן ודאי שדרך הסמפון בא לכאן ולא נקב הסמפון כלל. זה נראה פירושו ז"ל ויש לי קושיות על דבריו דאין סוגית הגמרא מתיישב כלל לפירושו. חדא דמה מקשה רב אשי אילו אשתכח בבשרא כי האי גוונא היה מטריף מר דמאי קושיא היא זו שאני ושאני דהיכא דאשתכח בבשרא ליכא למיחש כלל אבל הכא איכא למיחש לסמפונות שהן מזרקי הכבד בשלמא לפירוש רש"י שאין איסור כלל בכבד אפילו במזרקי פריך שפיר דמאי שנא הכא מהיכא דאשתכח בבשרא אבל לפירוש רבינו קשה. עוד קשה מאי מקשה בגמרא ומאי שנא ממחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה ולא אמרינן ליחזי אי קופא לבר אי קופא לגיו דאיך יתיישב זה לפי פירושו שאינו חושש לכניסת המחט דרך הושט כלל ואם יתיישב כך דר"ל ליחזי אי קופא לבר כשהוא מצד אחד אי קופא לצד הכרס וחודו לצד בית הכוסות אז ודאי נאמר שנכנס ונקב משני צדדין ואע"פ שלא ראינו שנקב אלא מצד אחד אימור עבר משני צדדים ולא ראינו אותו או שהוגלד כמו שאנו אומרים שנקב המזרק אע"פ שאין אנו רואים אותו ואפילו ניישב כן הקושיא אין מובן לתשובה כלל דהתם שנינו הכי אמרי' התם כיון דאיכא אוכלין ומשקין דחקוה וא"כ אדרבא כיון דאוכלים ומשקין דחקוה יותר יש לחוש כשנכנס דרך חודו דכיון דחודו למטה נוקב דאוכלין ומשקין דחקוה ונ"ל לומר דה"פ כיון שאתה לא חילקת בין קופא לבר או קופא לגיו משמע דסבירא לך דלא בעיא נקיבת סמפון דנקיבת סמפון שהוא המזרק שהוא קשה קצת ודאי שאינו נקב בשקופא לגיו ובשלמא בשר הכבד ודאי שהוא ינקב אע"פ שקופא לגיו ונכנס דרך הקופא לצד מטה מ"מ הקופא מנקב הבשר הרך ובכי הא אתי שפיר גבי ריאה דאם נמצאת חתוכה פסולה כשנמצא בה מחט כדכתב רבינו לקמן פ' שביעי ולא חילק בין קופא לבר או קופא לגיו כמו שחילק כאן אלא ע"כ צ"ל דאפילו קופא לגיו כיון (דאין) דאיסור הריאה מטעם הבשר לבד הוא ודאי דאפילו הקופא מנקב הבשר אבל המזרק ודאי שאם הקופא למטה אינו מנקב אותו ולכך הקשה דמאי שנא הא מבשר בעלמא דאין איסור הכבד משום בשרו כלל וכיון דלא אינקיב מזרק אמאי אסרה ליה לכך תירץ רב אשי דודאי משום איסור מזרק הוא ונחזי אי קופא לבר או

לגיו וכו' כדפירש"י והקשה מאי שנא ממחט שנמצאת דמצד אחד כשרה וניחזי אי נכנס דרך חודו אימור שנקב משני צדדים כדפרישית ותירץ כשנמצא מצד אחד אימור אע"פ שהיה רוצה המחט לצאת מהצד השני אוכלין ומשקין דחקוה ולא הניחוה לצאת ולא יצאה אלא הצד הזה ולכך כשרה כשלא ראינו שנקב משני צדדין והתירוץ הוא בהפך מתירוצו של רש"י ז"ל. כך נראה לי לבאר דבריו. ובהשגות השיג על רבינו פירוש שהוא מפרש שהאיסור לא בא אלא מצד קני הכבד. ונראה שהבין דמה שאמרו בגמרא דכבדא כריאה היא אפילו על קני הכבד הקטנים ומזה יצא לו מ"ש ואין דעת רבינו כן כמו שביארתי. עוד השיג על מה שכתב והיה הקצה החד לפניו וכן כתוב שם אין בכאן תבלין וכו' כוונתו לומר דבשלמא לפירושו שהוא כפירוש רש"י ז"ל ע"כ כשקופא לבר ודאי שנקב הושט והדקין משום דא"א שנכנס מחט זה דרך הקנה כדפרישית אבל לפירוש רבינו אפילו שנאמר שנכנס בקנה וחודו למטה אי אתה יכול לומר דודאי בידוע שניקבה כמו שכתב רבינו דכבר אפשר דאע"פ שנכנס וחודו למטה בא דרך הסמפונות ולא נקב כלל. ויש ליישב לרבינו דמה שכתב בידוע שניקבה ר"ל קרוב לודאי דכיון דנכנס בקנה וחודו למטה ודאי דחודו הוא נכנס ונוקב הסמפונות דהוא חד מאד:

הלכה ט

ואם נמצאת בסמפון גדול וכו'. שם ההוא מחטא דאשתכח בסמפונא רבא דכבדא וכו' וכבר נתבאר:

הלכה י

וחלב חיה וכו'. שם בעי רבי זירא חלב חיה מאי ופשט אביי נהי דשרי באכילה אהדוקי לא מהדק ע"כ. ופירש רבינו שזה דוקא בחלב שכנגדו בבהמה אסור אבל מה שכנגדו בבהמה מותר מהדק והאי לא הוה מיבעי לן כלל וכן פירשו המפרשים ז"ל:
וחלב המעי האחרון וכו'. היינו חיטי דכרכשא:

הלכה יא

וכן המסס ובית הכוסות שניקב מהן לחוץ וכו'. שם במשנה (דף מ"ב) המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ ע"כ. ואינו ר"ל שניקב נקב מפולש אלא כפירש"י ז"ל דה"ק שניקבו זה או זה שלא במקום חבורם לאפוקי ניקבו במקום חיבורם דהוי אחד לתוך חלל חבירו וכך הם דברי רבינו:

הלכה יב

מחט שנמצאת בעובי וכו'. שם (דף נ':) ת"ר מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות וכו' (עיין בכ"מ) עוד שם מעשה וכו' ובא לפני רבינו מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות וכו' (עיין

בכ"מ). א"כ נראה מן הגמרא דכשיש קורט דם אע"פ שאין הנקב מצד אחד אמרינן ודאי דמשני צדדין הוא אע"פ שלא ראינו וא"כ יש לתמוה על רבינו שבעינן שנראה שהמחט אשר הוא בחוץ בעובי בית הכוסות שיהיה הנקב עובר מעבר אל עבר וגם צריך שנראה טיפת דם ולמה לי תרתי בטיפת דם לחוד סגי דודאי היכא דאיכא טיפת דם ניקב משני צדדים ולכך כתב בהשגות א"א אין זה מיושר ע"כ. אבל יש לתרץ דאין הכי נמי דבטיפת דם לחוד טרפה אבל כתב כן רבינו להודיענו דאפילו דהוא מפולש משני צדדין לא מהני אלא אם כן איכא טיפת דם אבל טיפת דם לחוד סגי ומפרש דברייתא נמי דקאמרה נמצא עליה קורט דם הכי קאמרה דאפילו משני צדדין בעינן קורט דם. עוד נראה מדברי רבינו דמחט זה נמצא בחלל הגוף ומ"מ מצד אחד כשרה שכן כתב ואם נמצא נקב מפולש לתוך חלל בית הכוסות משמע דהמחט בחלל הגוף על בית הכוסות ומ"מ צריך שתהא מפולש. אבל מדברי הגהות אשירי ומדברי רש"י ז"ל לא משמע כן דרש"י ז"ל גבי מעשה המחט שבא לפני רבי שנמצאת בעובי בית הכוסות בפנים משמע דהצריך שיהיה בפנים שאם המחט בחוץ אפילו שהוא מצד אחד ואינו מפולש פסול משום דדילמא עייל בושט ונקב הושט והדקין אבל רבינו אזיל לטעמיה דלא חייש למעלה גבי כבד דילמא עייל דרך הושט ולכך מפרש שאפילו שנמצא מבחוץ בחלל הגוף מצד אחד כשר דלא מחזקינן ריעותא דנכנס דרך הושט. והנה נראה מלשון רש"י שצריך שיהיה על המחט אבל רבינו פירש שיהיה במקום הנקב. ובהשגות א"א הטיפה צריכה שתמצא בחוץ ע"כ. דכיון דאמרינן דטעמא הוא דידוע דקודם שחיטה הוא מפני שהמחט נקב ואותו הדם נסרך במחט א"כ צריך שנמצאת הדם מבחוץ כדי שנאמר שאותו הדם שיצא במחט נסרך מבחוץ למחט ומפני שהמחט שם הוא נסרך. אבל אם לא נמצא כנגד פי המחט איך נאמר שהדם מיסרך סריך אם הוה סריך כנגד פיו הוה ליה למסרך:

הלכה יג

בהמה שהלעיטה וכו'. שם (דף נ"ח:) הלעיטה חלתית מותרת ואוקמוה שם בקרטין טרפה וז"ש קורט של חלתית:

ואם ספק נוקב וכו'. כתב הר"א ז"ל בדיקת הדקין קשה ע"כ. וכבר ביארתיו למעלה:

הדרא דכנתא כו'. שם (דף מ"ח) האי הדרא דכנתא דאנקיב להדי חבריה חבריה מגין עליה:

הלכה יד

ומעיים שנקבו כו'. (דף נ') תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר מעיים שניקבו וכו':

בני מעיים כו'. בפ"ק (דף ט') בעיא דרבי אבא:

הלכה טו

בני מעים. משנה פרק אלו טרפות (חולין דף נ"ו:) יצאו בני מעים ולא ניקבו ובגמרא לא שנו אלא שלא הפך וכו':

הלכה טז

המעי האחרון כו'. שם (דף נ') אמר זעירי חלחולת שניקבה כשרה וכו' (עיין בכ"מ) וכמה אמר אביי כמלא בטדא בתורא ופירש רבינו ד' אצבעות ורש"י פירש אצבע א':

הלכה יז

העוף אין לו וכו' אבל שאר הזפק שניקב וכו'. שם (דף נ"ו) במשנה ניקב הזפק רבי אומר אפילו ניטל ואמרו שם איבעיא להו הורו בטרפחת להיתרא וכו' בזפק להיתרא או דילמא הורו בטרפחת וכו' להיתרא כרבי בזפק אבל כרבי בזפק לא ס"ל זו היא גירסת רבינו וההלכות וגירסת התוספות ולהכי פסק רבינו בטרפחת להיתרא ובזפק לחומרא לאיסורא אבל לפי גירסת רש"י דעל הספק בטרפחת כמו בזפק ואם רבינו היה גורס כך היה פוסק לחומרא בטרפחת גם כן ואפשר שאפילו לגירסת רש"י ז"ל פסק בטרפחת להיתרא משום דבפ"ק דסנהדרין חשיב ליה טועה בדבר משנה:

הלכה יט

הטחול וכו'. שם (דף נ"ה:) ולית הלכתא כרב עוירא ודרב עוירא נמי לא אמרן וכו':

הלכה כ

כל אבר וכו'. דין זה הוא מחלוקת בין הפוסקים ועיין בפסקי הרא"ש:

הלכה כא

המעי היתר שתטרף וכו'. שם (דף נ"ח:) העיד נתן בר שילא כו' (עיין בכ"מ). ויש לתמוה על רבינו חדא דבגמרא נראה דבעוף כשר בכל ענין דמה שאמר במה דברים אמורים וכו' היינו בבהמה אבל בעוף כשר בכל ענין ועוד כיון דהוא ז"ל פסק והוא דהדרי וערבי אמאי לא הזכיר עד כאצבע כלומר שלא יהיו מתפרדין אלא עד רוחב אצבע ואח"כ יתחברו. ולכן נ"ל שהוא גורס כגירסת ההלכות והיא גירסת ה"ג הביאה הרא"ש ז"ל בפסקיו וה"ג בשלמא למ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי היינו דקתני עד כאצבע מלמעלה אלא למ"ד הוא דהדרי וערבי מאי עד כאצבע עד כאצבע מלמטה ע"כ. ונראה שהוא מפרש בד"א דקאי בין אעוף ובין אבהמה כלומר בד"א דאמרינן דבבהמה פסולה ובעוף כשרה שכן דרכו היכא דיוצאין בשני מקומות אבל יוצאין במקום אחד אם כלין עד כאצבע בין בעוף בין בבהמה כשרה אבל אם לאו הכי פסולה בין בעוף בין בבהמה והוא מפרש עד כאצבע ר"ל שמתחברים שניהם והם נעשים כאצבע אחת כלומר כחוט אחד שהוא דבר אחד ודמיון

האצבע לענין החבור שהם גוף אחד כאצבע אחת והשתא קאמר דבשלמא למ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי ר"ל כאצבע מלמעלה היינו עד כאצבע כלומר שהם יוצאים ממקום אחד והם מחוברים כאצבע אחד ביציאתם ובהכי סגי אע"פ שאח"כ יתפרדו אלא למ"ד והוא דהדרי וערבי מאי עד כאצבע דמשמע דכשיתחברו למעלה במקום יציאתם ויהיו עד כאצבע אחת סגי אע"פ שאחר כך יתפרדו ותירץ דלמ"ד דהדרי וערבי כלומר עד כאצבע מלמטה כלומר שלמטה יתחברו ויעשו כאצבע מחובר והשתא רבינו פסק לחומרא כמ"ד דהדרי וערבי וא"ש. זה נ"ל נכון דאי אפשר ליישב גירסתנו לפי דברי רבינו אפילו נפרש שדמיון האצבע הוא לענין החבור משום דכשתירץ למאן דאמר אע"ג דלא הדרי דהיינו כאצבע מלמטה כלומר יתחברו ויהיו אצבע אחת קשה א"כ היינו מ"ד הדרי וערבי ואין בין זה לזה כלום לכך נראה דגירסתו כגירסת הרי"ף ז"ל ובהרי"ף נפרש ג"כ פירוש זה אע"פ שהרא"ש ז"ל לא פירש כן בדבריו אבל בדברי רבינו נ"ל מוכרח מ"ש:

פרק ז

הלכה ב

התחיל בשחיטה וכו'. פרק השוחט (חולין דף ל"ב:) אמר רבי שמעון בן לקיש שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה. אמר רבא לא אמר רשב"ל וכו' מתקיף לה ר' זירא וכו' והדר ביה ר"ז מדבעי וכו' אמר ליה רב אחא בר רב וכו'. ונ"ל שרבינו מפרשה כפירוש התוס' דמאי דהדר ביה הוא מהבעיא וה"ק הדר ממאי דבעי כו' והקשה רב אחא ממאי דהדר ביה דילמא לעולם הבעיא עומדת ומאי דמתקיף מאחר שנולדו בה סימני טהרה לדבריו דרבא קאמר וליה לא ס"ל אלא אית ליה דיש טרפות לחצי חיות ולכך פסק רבינו כרבי זירא וכן פסק הרא"ש בפסקיו וביאר עוד טעם אחר:

הלכה ג

אחד מסמפוני הריאה וכו'. פרק א"ט (דף מ"ח:) הקשו שם גבי מחט שנמצאת בריאה ואמרו טעמא דליתא הא איתא ולא מנקבה כשרה והאמר רב נחמן האי סמפונא דריאה דאנקיב טרפה ההיא לחבירו איתמר ע"כ. משמע דדוקא לחבירו טרפה מפני שאינו מגין אבל ניקב לבשר דמגין כשרה והשתא יש לתמוה על רבינו איך כתב אפילו לחבירו דמשמע דכ"ש לבשר וכבר הוקשה זה בעיני הריב"ש והרב מהרי"ק ז"ל. ונ"ל דמאי דקאמר אפילו ר"ל לא מבעיא דהיכא דאין לו דבר מגין כלל שאין לו בשר מגין ולא סמפון כלומר שניקב הסמפון הגדול למעלה דזה אפילו בהדרא דכנתא אסור כדאמרו שם בגמרא דהדרא דכנתא דאינקיב להדי חבריה כשר אבל ניקב חיצון שבכלן ודאי

דפסול וא"כ כ"ש בסמפונות הריאה אלא אפילו דאינקיב לחבריה דבהדרא דכנתא מגין כאן אינו מגין כדאמרו שם מפני שסמפון הריאה קשה:

ניקבה האום כו'. שם (דף מ"ח) (א"ר בר מניומי א"ר נחמן) ריאה שנקבה וכו' (עיין בכ"מ) ופירשו הגאונים דרבינא פליג אר"נ דר"נ לא בעי לא סביך בבשרא כלל ורבינא פליג עליה ופסקו כר"נ וטעמם ביארו התוס' שם ולדבריהם בין סביך בין לא סביך כשרה ושאר המפרשים פירשו דמפרש הוא ופסקו כרבינא דדוקא היכי דסביך בבשרה כשרה אבל לא בגרמא וכ"נ מדברי רבינו שהביא דברי רבינא שאמר אבל אם נסבך הנקב וכו' דמשמע דבעינן סביך בבשרא וכרבינא והראב"ד ז"ל הטיל פשרה בין שני הדעות ואמר דהיכא דאיכא נקב בפירוש בעינן סביך בבשרא אבל לא בגמרא אבל כשאין שם נקב אלא סירכא אפילו דסריך בעצם כשרה והטעם מפני דרבינא לא אמר זה בגמרא על מה שאמר ר"נ ריאה שניקבה ודופן סותמתה דמשמע היכא דהוי נקב בפועל ולהכי בעינן בשרא ולשון הגמרא מורה שמ"ש ריאה שניקבה ר"ל בסירכא לבד שאמרו שם אי לא סביך מאי טרפה אלמא אמרינן נקובה היא ואי איירי בסירכא לבד י"ל דה"ק ואי לא סביך בבשרא אלא בגרמא מאי טרפה אלמא דאמרינן דהסירכא הוי נקיבה אם כן אפילו סביך נמי אבל לפי דברי הראב"ד ז"ל דהיא נקובה ודאית לא שייך לומר אלמא אמרינן נקובה היא דהא ראינו אותה שהיא כך בין דסביך בין דלא סביך אלא שיש ליישב הלשון דר"ל אלמא דהאי נקובה הוי דאחשבת ליה כנקובה דאסור דאין סתימת הדופן מועיל א"כ אפילו סביך נמי ובשלמא אי אמרת דסתימת הדופן מועיל אע"פ שהיא נקובה ודאית שפיר אבל אי אין מועיל אלא אסירכא אם כן אפילו סביך נמי דלא הוי קרום:

הלכה ה

האום של ריאה שנמצאת וכו'. שם אמר ר"נ ריאה הסמוכה לדופן וכו' (עיין בכ"מ) ואי לא מחמת ריאה הוא וטרפה ואע"ג דלא מפקא זיקא. רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי ע"כ. והרא"ש ז"ל בפסקיו פירש הרבה פירושים והפירוש שמפרש רבינו הוא דהיכי עבדינן קאי אבין עלתה צמחים בין לא עלתה וקאמר ומייתינן לה סכינא ומפרקינן לה ואם איכא מכה בדופן אע"ג דראינו שהיא נקובה כשרה ואי ליכא מכה אע"ג דלא מפקא זיקא טרפה דודאי אמרינן דיש שם נקב וקרום הוא שעלה וכו' רב נחמיה בדיק ליה בפשורי כלומר דאפילו בהיכא דליכא ריעותא בדופן בדיק לה בפשורי ואי לא מבצבצה כשרה והוא פוסק כרב נחמיה ולקולא שכן כתב למטה זה עיקר גדול יהיה בידך וכו' הרי היא שלימה מכל נקב ולדברי רבא לא הוי הכי ודאי דהא אע"ג דלא מפקא זיקא היכא דליכא ריעותא בדופן טרפה משמע אע"ג דלא מבצבצא אפשר

דאית בה נקב וקרום הוא שעלה ולהכי לא מבצבצה ומדכתב שהיא שלמה מכל נקב משמע דפסק כרבי נחמיה זה נראה לכאורה דמפרש רבינו בדברי הגמ' והר"א ז"ל מפרש דמייתינן סכינא דחליש פומיה והיכא דאיכא ריעותא בדופן עבדינן נפיחה שמשימים קש או תבן ואם אינו מנדנד ודאי דליכא נקב והסירכא בא מחמת הדופן וכשרה ואי ליכא מכה בדופן טרפה אע"ג דעבדינן נפיחה ולא מפקא זיקא כלל ורב נחמיה מחמיר לעשות הנפיחה היכא דאיכא ריעותא בדופן בפושרין כלומר שהנפיחה בפושרין היא עדיפא טפי מנפיחה בקש ותבן. זו דעת הר"א ז"ל ומפני שהבין בדברי רבינו שהוא מפרש דברי הגמרא כמ"ש למעלה השיג עליו במ"ש אם נמצאת נקובה וכו' ואמר א"א זה העיקר טעות גדולה וכו', ובמה שאמר זה עיקר גדול וכו' השיג עליו א"א וכו' זה המחבר שונה רב נחמיה וכו'. אבל אם דעת רבינו היה כך יש לי לתמוה על דבריו טובא דא"כ סכינא חריפא כדי דלא למעבד נקב למה לי ולמה אמר ונזהרין בה שלא תנקב דאי איכא מכה בין דליכא נקב בין דאיכא נקב כשרה ואי ליכא מכה אפילו לית בה נקב טרפה ואולי מפני קושיא זו כתב עליו הר"א ז"ל זו העיקר טעות גדולה אבל כנ"ל דעת רבינו ז"ל שהוא אינו גורס בגמרא ואי לא מחמת ריאה היא וטרפה ואע"ג דלא מפקא זיקא אלא הכי גריס ואי לא מחמת ריאה היא וטרפה ולא יותר וכבר הוזכרה גירסא זו בדברי הר"ן ז"ל והוא מפרש השמועה כך ריאה הסמוכה לדופן כדפרש"י ז"ל שהיא כולה דבוקה בצלעות היכי עבדינן וקאמר דמייתינן סכינא חריפא כדי שלא תינקב הריאה והטעם מפני שאם לא תמצא שם נקב אפילו לא יהיה שם מכה בדופן כשרה ולכך אנו נזהרים שלא תהיה שם נקב כדי להכשירה בדליכא מכה וקאמר דאי איכא מכה בדופן אפילו היכא דמצאנו אותה נקובה ודאי כשרה דודאי מחמת מכה הוא כלומר דכיון דהריאה דבוקה במכה כשאנו באים להפריד הריאה מהמכה א"א להפרידה לגמרי שעכ"פ כיון שהמכה היא דבוקה בריאה הרבה כשאנו באים להפרידה לריאה מן המכה נשאר במכה שום סרך בשר מהריאה ולכך נקבה. ולא רצה לפרש רבינו כשאר המפרשים שהמכה קלטה לריאה ולכך היא דבוקה מפני שאין זה דבר כל כך קרוב אל הסברא אבל זה הוא קרוב אל הדעת הרבה ולכך ודאי כשרה אפילו ראינו שנקבה אבל היכא דליכא מכה וראינו שניקבה טרפה ואי ליכא נקב ודאי דכשרה ובא רב נחמיה להחמיר דאפילו דליכא מכה בעינן נפיחה בפושרין א"נ שהראשון אמר דבעינן היכא דליכא מכה בלא פושרין ובא רב נחמיה להחמיר דבעינן בפושרין ופסק רבינו כרב נחמיה וז"ש למטה זה עיקר גדול וכו' ולכך בדקינן לה בפושרין היכא דליכא מכה ואי איכא נקב טרפה דאין כאן מקום לתלות ולומר כשנפרד מן המכה נעשה הנקב דאין כאן מכה וכיון דהריאה היתה

דבוקה במקום שאין שם מכה ויש נקב ודאי דמן הריאה היא וטרפה, זה נ"ל ברור בדעתו ז"ל. ומספקא לי לדעתו ז"ל היכא דהריאה סרוכה לדופן במקום מכה ונמצא שם נקב בריאה אחר שנפרד הריאה מן הסירכא אי אמרינן דהנקב בא מחמת הפרדת הסירכא מהריאה וכיון שיש מקום לתלות הסירכא שהיא במכה בדופן, אבל היותר נכון בעיני בדעתו ז"ל דהיכא דאיכא סירכא במקום מכה ומצאנו נקב אחר הפרדה דהיא טרפה דאע"ג דיש פוסקים שכתבו דמאי דכתב בגמרא ריאה הסמוכה הוי ה"ה סרוכה כדכתב הרא"ש ז"ל מ"מ לפי טעמו של רבינו לא נראה כן מפני שבשלמא כשנפרד מן המכה יש לתלות שנעשה לה הנקב כדפרישית דהמכה נסרכת בבשר ובפרידה משם יצא מעט בשר אבל הסירכא אפשר להפרידה מהריאה באופן שלא תנקב ולכך נראה לי להטריף אע"פ שאפשר לתלות במכה לפי דעת רבינו:

הלכה ו

הריאה שנמצא בה מקום אטום וכו'. שם (דף מ"ז) אמר רבינא אטום בריאה וכו' והיכא דיש במקום אטום סירכא לדופן נהגו להפריד הסירכא מעל המקום האטום ובודקין אותו במים אי מבצבצא טרפה ואי לא מבצבצא קורעין אותו המקום שלא נתפח אם נמצא שם ליחה היא טרפה שמחמת הליחה ודאי לא בצבצה והרי יש שם סירכא והיא נקובה ואם אין שם ליחה אז בודקין אותה במים פעם אחרת אי מבצבצא כשרה ואי לאו טרפה כדין מקום אטום וראיתי להרב מורי שקרא תגר על המנהג:

הלכה ט

ריאה שנשפכה. שם ריאה שנשפכה כקיתון וכו' כשרה ע"כ. ופירש רבינו וקרום שלה קיים ופשוט הוא דאל"כ ניקב הקרום של ריאה נתבאר דפסולה. עוד אמרו שם ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה ולא הוזכר בדברי רבינו ולא ידעתי למה:

הלכה י

ואם נמצאת בהן וכו' מים סרוחים וכו'. שם (דף נ"ה:) גבי מוגלא אמרו מים זכים כשרים לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי וכו' ורבינו סובר דקאי בין אכוליא בין אריאה מפני שהוא גורס ומים זכים וכאן לא אמרן אלא דצילי וכו' והרא"ש ז"ל סובר דלא קאי אלא אכוליא כמ"ש שם בפסקיו ואפילו לגירסא כאן וכאן:

וכשמוציא וכו' צריך לבדוק הסמפון אם נמצא נקוב וכו'. כלומר אם נמצא נקוב ובצדו מים או אבעבוע אחר באופן שאינו מגין אבל אם יש בצדו בשר שמגין ודאי דכשרה כמו שנתבאר למעלה. והר"א ז"ל בהשגות הבין שהוא בכל ענין טרפה ומפני כן השיג עליו שם בפי"א שכתב דין זה בעצמו עיין שם:

הלכה יא

ואין להם דרך בדיקה. כלומר שאע"פ שלא יבצבץ מפני שהאבעבועות מכסים אותו:

הלכה יב

נמצא הנקב במקום וכו'. שם (דף נ') מקיפין בריאה וכו' וכבר נתבאר למעלה פ' ו':

הלכה יד

מחט שנמצאת בריאה וכו'. שם (דף מ"ח:) מחלוקת ר"י ור"ל ופסק כר' יוחנן ופירש רבינו שטעם האיסור אינו מפני שנכנס דרך הושט כדפירש"י ז"ל דאזיל לטעמיה כמ"ש למעלה דלא חייש לכי הא אלא מפני שודאי נקב ניקב מבחוץ כלומר שנקב הקרום של הריאה והלכה כמאן דמכשיר ולכך כשהיא שלמה אמרינן דרך הסמפונות נכנסת ולא נקב כלומר נקב שיש בו חסרון דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון דהכי פסק הוא גבי ריאה שנשפכה כקיתון דכשרה ופירשו שם בגמרא הטעם דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון וגירסתו בגמרא גבי האי פלוגתא הוא כגירסת רש"י ז"ל דלכ"ע חסרון מבפנים לא שמיה חסרון ואם אפילו נקב מבפנים לא הוי חסרון כלל וז"א לא ניקב ר"ל נקב של חסרון:

נופחין אותה. צ"ל דהאי נמצאת הוא במשמוש היד לא חתכוה דאם חתכוה מאי אהני נפיחה הא אע"ג דלא יבצבץ כלל אימור במקום חתוכא ניקב הוי ולכך השיג עליו הר"א ז"ל בהשגות א"א וכיון שנמצא המחט הרי נחתכה הריאה וכו' וכמו שביארתי הוא מיושב:

אם לא יצא ממנה רוח וכו'. וא"ת אמאי לא אמרינן דודאי ניקב ואם לא יצא הרוח הוא מפני שעלה קרום מחמת מכה כמו שאמר ז"ל בפרק ששי גבי נזייה שנמצאת במרה. וי"ל דהתם לא שייך נפיחה ולכך טרפה אבל הכא דעבדינן לה נפיחה ולא חיישינן להכי דקרום הוא שעלה אלא תלינן לקולא:

הלכה טו

יש שם מראות וכו'. פסול אלו המראות פ' א"ט (דף מ"ז) ורבינו סובר דאפילו במקצת נמי טרפה משום המראה הפסול וביאר טעמו מפני שהוא בשר המת והר"א ז"ל בהשגות כתב שבכל מקום שהזכירו פסול ריאה הוא בכולה דוקא ולא במקצתה וכתב הרא"ש בפסקיו שהביא ראיה מדקאמר ריאה שיבשה מקצתה ומדהזכיר שם מקצתה משמע דבכ"מ שלא הזכיר מקצתה כולה דוקא הוי ודחה שם הרא"ש ז"ל ראייתו וכך כתוב בהשגות א"א אומר אני כל מקום שהזכירו פסול בריאה וכו' ע"כ. וכבר רמז בלשונו הראיה שהביא הרא"ש משמו שכן כתב ולא הזכירו מקצתה וכו' שכיון שהזכירו במקצת

דוקא הוא כלומר היכא דהזכיר מקצת כגון ריאה שיבשה מקצתה דוקא הוא. ועל מה שכתב והרי האדימה שהיו מחולקין וכו' יש לתמוה דאדרבא כפא דחטט נגרא בגויה נשרוף ליה חרדלא דמשם ראיה בהפך ששם (דף מ"ו:) אמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשרה כולה טרפה אמר ליה רבינא לרבא מקצתה מאי טעמא דהדרא בריא כולה נמי הדרא ובריא ואמרו שם במסקנא אלא לא שנא וכפי הנראה מדברי הראב"ד ז"ל שמפרש לא שנא וכשרה וא"כ קשה כיון דבמסקנא אמרו דלא שנא בין מקצתה לכולה אם כן זה משמע הפך דבריו דרצה לחלק בין מקצתה לכולה וראיה לדבר שהרא"ש ז"ל מכאן הקשה לו להר"א ז"ל ואפילו מדברי רבא שחולק בין מקצתה לכולה יש להקשות עליו דמדמחלק בהאדימה משמע דבכל השאר כולה ומקצתה שוים. ולכך נראה דהר"א רצה לסתור טעם רבינו דיש לאסור המקצת מפני שטעם איסור המראה אינו אלא מפני שהוא בשר מת ואם כן מה לי מקצתה מה לי כולה וסתר טעמו ואמר דאם כדבריו איך רבא היה מתיר מקצת כשהאדימה הא כיון דטעם איסור המראות הוא מפני בשר המת אם כן אפילו מקצתה ואילו היה רבינא סותר טעמו מצד זה לא היה קשה לו אלא שהוצרך ראיה לסתור דעתו עד שלבסוף סתר דעתו וז"א ולבסוף הכשירוה כולה. וכ"ת מכל מקום כיון דגבי האדימה רצו להשוות מקצתה לכולה ה"ה לכל השאר. וי"ל דשאני התם דכיון דקאמר טעמא דמדמה לשמונה שרצים דכיון דנצרר הדם הוי מכה לכך קאמר כיון דטעמא הוי משום מכה אפילו מקצתה אבל בשאר פיסול מראה י"ל דאינו נאסר אלא מטעם חולי וכשהוא כולה ודאי שהוא חולי אבל כשאינו כולה אפשר דמפני שנוי הטבעים הוא כמ"ש הרא"ש ז"ל גבי הוריק הכבד כנגד בני מעיים. ומ"ש הילכך חזותא שהכשירו אפשר לומר דאפילו כל הריאה מראשה ועד סוף מלאה מראות הרעות כיון שאין מראה אחת פסול שוה בכולה יש להכשירה לפי דעתו של הר"א ז"ל:

הלכה יח

נמצאת כעין חריות וכו'. שם (דף מ"ז:) אמרו האי ריאה דדמי לאופתא טרפה איכא דאמרי בחזותא ואיכא דאמרי בגישתא א"ד בנפיחה וא"ד בפחיזא וא"ד דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני ע"כ. ומפרש רבינו אופתא חריות של דקל ומ"ש כאן נמצאת כעין חריות וכו' היינו מה שאמר כחזותא ולקמן בפ' ח' כתב ריאה שנמצאת נפוחה כעין חריות של דקל וכו' והיינו מה שאמרו שם בנפיחה וכתב רבינו שהוא ספק מפני שבגמרא איתא א"ד וא"ד וכיון דמר אמר הכי ומר אמר הכי הוי ספק. וא"ת אם כן גבי שיעא דלית לה חיתוכא דאוני למה כתב בפרק ח' שהיא טרפה ודאית הוה ליה למימר שם גם הכי כן ספק כיון דהוי א"ד. וי"ל דאמר הכי משום דרבא אמר דאי חסיר או יתיר וכו' טרפה

וכיון דלית חיתוכא דאוני היינו חסור דהכל הוי אונה אחת ולכך כתב שם טרפה ודאית דרבא אמר טרפה בחסור שהיא ודאית:

הלכה כ

עוף שנפל לאור וכו'. שם (דף נ"ו:) במשנה נפלה לאור ונחמרו בני מעיה וכו' ובגמרא בעי מיניה רב יוסף וכו' הוריקה כבד כנגד בני מעיין מהו וכו' (עיין בכ"מ בד"ה כל עוף וכו') עוד שם לא אמרו ירוקין פסולין אלא בקרקבן בלב ובכבד וכו' לא אמרו אדומין כשרין אלא בלב ובקרקבן ובכבד ע"כ. ויש לתמוה על מה שנתן רבינו טעם ואמר שכל הירוקין וכו' הרי הן כמי שניטלו אי האי טעמא הוי אפילו לכבד שהוריק בכל שהו שכתב טרפה אם כן קשה דאפילו תאמר שהוא כניטל הא כבד שניטל ממנו כל שהוא כשר ואפילו תאמר דהוי כאילו ניטל הכל דמאחר שהוריק קצתו הוי ודאי כולו מעופש דאיגלאי בהתייהו ולכך הוי כאילו ניטל כולו מ"מ קשה כשאמרו בגמרא כיון שהוריקה כבד כנגד וכו' בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיין למה אמר שנחמרו בני מעיין לימא דהוי כנחמר וכיון דהוריק במקצתו הוי טרפה. לכך נראה ודאי דהך טעם דהוי כמי שנטלו לא הוי אלא לכל השאר אבל טעם הכבד לא הוי אלא מפני שבידוע שנחמרו בני מעיין אבל מפני הכבד עצמו אין בו איסור ולהכי שני הגמרא בידוע שנחמרו בני מעיין. ומה שאמר והוא שיעמדו וכו' שם אדומין שלא הוריקו ושלקן וכו':

הלכה כא

כל עוף שנמצאת וכו'. שם בעיא שהזכרתי וא"ת למה הזכיר הגמרא שנהפך הירקות כירקות של בני מעיין נימא הוריק הכבד מהו ונראה דהכי קא מבעיא ליה ודאי אם ראינו שנפל לאור שפסול כשהוריק הכבד בכל הירוקים שתהיה משום דאמרינן דנחמרו בני מעיים הוריק הכבד ולא ראינו שנפל לאור אבל נעשה כל כך ירוק כבני מעים מי אמרינן כיון שנעשה ירוק כל כך ודאי שנפל לאור ונחמרו בני מעיים או דילמא אי ראינו שנפל אין אבל אם לא ראינו שנפל לא ולהכי הצריך ירוק כבני מעים מפני שלא ראינו נפילתו לאור אבל ודאי אם ראינו נפילתו אע"פ שלא הוריק כל כך סגי לאסור ולהכי במתניתין לא נקט אלא ירוקין סתם ואמר לה דטרפה והקשה ולא יהא אלא ניטלה וכו' הך קושיא לא מקשה אותה הבעיין דהוא כבר ידע טעמא דבידוע וכו' אלא גמרא הוא דמקשה לגלות לן ואמר היכי קאמר טרפה סתמא דמשמע אפילו הוריק הכבד במקצת לא יהא אלא ניטלה וכיון דלא ניטל כולו כשר ותירץ בגמרא דבידוע שנפלה לאור וכו'. וא"ת מה מקשה בגמרא לא יהא אלא ניטלה הא לדעת רבינו כשניקבו מזרקי הכבד הוא פסול כאשר ביארנו למעלה וכשניטל כל הכבד ולא נשאר כי אם כזית במקום

מרה וכזית במקום חיותא כשר ולכל הפירושים קשה דהא ניטלו הכליות כשרה ולקתה הכוליא טרפה וא"כ למה אין אנו מקשים באלו לא יהא אלא ניטלה. ונראה לתרץ דה"ק בשלמא אי הוה נקב בפועל דאיכא לפלוגי בין ניקבה לניטלה אבל זה השינוי אפשר שהוא מחמת הטבעים כמ"ש הרא"ש ז"ל בפסקיו וא"כ לא עדיף שינוי כי האי יותר מניטלה ושני גמ' דעדיף טפי דבידוע שנפלו לאור ונחמרו בני מעיין:

או שנשתנו וכו'. הוציא זה רבינו מדבעי בגמרא גבי כבד ולא בעי גבי בני מעיין עצמן היכא שהאדימו ולא ידעינן שנפלו לאור משמע דבבני מעיין עצמן אפילו שהאדימו מקצת ולא ידעינן אי נפל לאור ודאי דאמרינן דנפלו כיון דראינו הריעותא בהו דהם האיסור אבל בכבד שאין האיסור בא לו אלא מחמת שנחמרו בני מעיין צריך שהכבד יהיה ירוק כ"כ כבני מעיין כדי שנאמר שנפל לאור אע"פ שלא ראינו שנפל דאז ודאי כשהוריקו כ"כ אמרינן דנפל והר"א ז"ל בהשגות מפרש כנגד בני מעיים כפירוש רש"י ז"ל וכתב על דעת רבינו שהוא טעות:

ולא עוד וכו'. שם אף אנן נאמר אדומין שלא הוריקו ושלקו וכו':

וכן הושט וכו'. למעלה פרק חמישי נתבאר:

פרק ח

הלכה א

חסירה כיצד וכו'. מנה רבינו בחסרה מה שחסר מקצת הדבר ולא כולו כלומר המנין אבל חסר כולו כמו חסרון כל המסס או בית הכוסות וכדומה זה אינו בכלל חסרה אלא בכלל ניקב שכבר אמר לנו כלל בפ' ו' שכל אבר שאמרו חכמים בו ואם ניקב וכו' כך אם ניטל וכו' בין שנברא חסר וכו' לכך לא מנה כאן אלא חסרון המנין לבדו:

וחמש אונות וכו'. שם (דף מ"ז) מימרא דרבא ה' אוני אית לריאה וכו':

כשיתלה אותה וכו' שלש מן הימין. ר"ל ימין דבהמה אבל כשהבהמה תלויה ברגליה שהקנה למטה הם לימין הטבח:

לפיכך. כלומר כיון שאינה ממנין האונות לא הוי זה בכלל אי חסיר דטרפה לכך אם לא נמצא כשרה:

שכך היא דרכה וכו'. שם כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו:

הלכה ב

חסר וכו'. שם חסיר או יתיר או חליף טרפה (עיין בכ"מ בד"ה חסרה וכו') וכתבו שם התוס' דהיכא דנמצאת ורדא בצד שמאל טרפה והא דממעט אגבה ולא ממעט לצד

שמאל נקט גבה למעוטי אפילו ימין ע"כ. ורבינו סובר דמדלא חילק הכל בגואי בין ימין לשמאל משמע דבגואי בכל גוונא כשר דכל דמקמה כשר ואינו פסול אלא מגבה לבד כמו שאמור וכל אגבה אפילו כטרפא דאסא וכו' ועוד סובר הוא ז"ל שאין חילוק בין אונה לורדא כלל דה"ה לאונה שהיא גדולה אם נמצאת מקמה כשרה ומה שאמר לעיל אבל ביני ביני טרפה ר"ל מגבה והאי דקאמר וה"מ מגואי וכו' ביאר לנו ביני ביני דלעיל שפירשו כך אבל דעת התוספות דיש לחלק בין אונה וכו'. ומ"ש לעיל ביני ביני איירי באונה וכו' לכך בעינן דלהוי בדרא דאוני אבל הכא דהיא ורדא לא בעינן דרא דאוני:

הלכה ה

ואם נסמכו שלא על הסדר וכו'. שם (דף מ"ו:) תרתי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקה וכו' אבל כסדרן היינו רביתייהו ופירש רבינו כגון שנסמכה ראשונה לחבירתה כסדרן ולשלישית שלא כסדרן וכך פירש רש"י ז"ל אבל שאר מפרשים פירשו דבעינן שתהא סמוכה לחברתה מחתוך לחתוך אבל מחתוך לחדוד או לגב טרפה וכן אנו נוהגים:

נסמכו שתי אונות וכו'. שם אי חסיר טריפה:

הלכה ז

נמצאת כולו שתי ערוגות וכו'. שם (דף מ"ז ע"ב) אמרו דשיעא דלית לה חיתוכי דאוני וק"ק למה הוצרך לכתוב רבינו דין זה כיון שכבר כתבו בשתי אונות נראות כאחת כ"ש בכל הריאה שאין בה חיתוך כלל ולקמן בפרק עשירי אבאר:

הלכה ח

ריאה שנמצאת וכו'. כבר ביארתיו למעלה ושמא התוספת בגוף הוי כחסרון כמו שאמרנו למעלה שכל היתר כחסר:

הלכה ט

הבהמה שפחדה וכו'. שם (דף נ"ה:) איזו היא חרותה וכו' (עיין בכ"מ) איבעיא להו רשב"א אריסא קאי ולקולא וכו' ואסיקו שם דלחומרא פליג ורבנן סברי דבין בידי שמים בין בידי כל הבריות כשרה ורבינו לא ביאר דעתו בדין בידי כל הבריות ונראה דכיון דהזכיר הבדיקה שאמרו בגמרא שהוא דמייתינן משכלי חיורי וכו' הא ודאי אי בידי כל הבריות לא הדרא ואפשר דמשום דרבינו הוא מסופק בענין הבדיקה אי בידי כל הבריות הדרא ופסק הגמ' כת"ק או לא הדרא ופסק הגמ' כר"ש לכך לא הזכיר אלא סתם ענין הבדיקה:

הלכה יא

נחתך הרגל וכו'. משנה פ' בהמה המקשה (חולין דף ע"ו) בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה למטה כשרה וכו' ויש אוקימתות בגמ' ופסק רבינו כאוקימתא בתרא דעולא ורב פפא דמתני הכי למטה למטה מן הארכובה ומצומת הגידים ולמעלה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידים ר"ל הארכובה העליונה ואם נחתך בעצם האמצעי למעלה מצומת הגידין כשרה וכן פסק הרא"ש בהאי אוקימתא ורש"י ז"ל פסק כאוקימתא קמא ודחה הר"א סברתו בפסקיו. וכל אלו הדינים עד אומרו ובעוף אפי' נחתך וכו' הכל מבואר שם:

הלכה יב

נשבר העצם וכו'. אם רוב הבשר קיים וכו' מותר ואם לאו אבר אסור ובהמה מותרת. וכתבו רבינו פ"ה מהלכות שחיטה:

ואם היה הבשר או העור וכו'. פסק כעולא דאמר עור הרי הוא כבשר וכתב הרא"ש טעמו וסתר אותו. **ורוב עוביו ורוב היקפו** יש שני פירושים תוס' ורש"י ז"ל עי' שם:

הלכה יג

והן קשין ולבנים וכו'. שם הזכיר בגמ' ד' סימנים בליטי אשוני אלימי חווריי ורבינו כתב השנים מהם ולא חש להזכיר השנים האחרים דדי באלו ומה שאמר לבנים אפשר דפסק דלא כמר בר רב אשי דאמר התם כיון דזיגי אע"ג דלא חווריי וכו' כלומר דלבנים קצת סגי וטעמא כדכתבו התוס' ור"ח פסק דאית לן כוותיה בכולי גמרא בר ממיפך שבועה וחיורי וחיורי היינו הך דהכא ואפשר דפסק רבינו כמר בר רב אשי וכדעת רש"י ז"ל וז"ש אח"כ ויתחילו להתאדם דמשמע בכל זמן שהם לבנים קצת סגי:

הלכה יד

תחילתן מן העצם וכו'. הר"א ז"ל כתב בהשגות דצומת הגידים הוו בעוף במקום שהם בבהמה וכתב ואמת הוא שהם יורדים למטה וכו' כלומר אע"פ שהם יורדים ומתחזקים בארכובה משא"כ בבהמה מ"מ מהמקום אשר למעלה בארכובה הם חיים ומשם מפרנסים לגוף:

הלכה טז

נטולה כיצד שלשה איברים וכו'. כתב רבינו אלו השלשה בכלל נטולה מפני שאין בהם דין נקב ולא דין חסרון וכל מה שיש בהן דין נקב בכלל נקובה הוי הכל, אם ניקב פסול ה"ה ניטל כמו שכתב רבינו למעלה. **ומ"ש אע"פ שאין בהם דין נקב** קשה דהא בכבד

יש בו דין נקב במזרקים כמ"ש רבינו לעיל שהם במשהו ובשלמא בלחי ובצומת הגידין לא הוי במשהו וי"ל דמ"מ אין בו דין נקב דבשר שהוא במשהו כמו בריאה:

נטולה כיצד וכו'. הר"א ז"ל בהשגות השיג שלא היה לו למנות נחתכו הגידין בכלל נטולה אלא בכלל פסוקה דמה דין חתוכה לפסוקה ולא היה לו למנות אלא ניטלו הגידין כלומר שניטלו כל צומת הגידין שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל מקומם עד למעלה וזה נקרא ניטל ועל זה אמרו במשנה ניטלו צומת הגידין אבל נחתכו לא הוי בכלל נטולה ע"כ. ורבינו בכאן הוא סבור ומנה כאן נחתך ומשם יוצא ניטל שכן כתב למטה אין צ"ל שנחתכו כולן או ניטלו כולן. ונראה דהר"א ז"ל אינו מכחיש הדין כלל דהיכא דנחתכו אע"פ שלא ניטלו טרפה דהא אמרו שם איפסיק אלימא הא איכא רוב מניין וכו' איפסיק קטיני וכו' משמע דאי איפסיק כולהו טרפה והיינו נחתך וא"כ קשה לדברי הר"א ז"ל למה אמרו במתני' וכן שניטלו לישמעינן רבותא דאפי' נחתך וע"ק לפי סברתו מה הקשה בגמ' עולא לרב יהודה דאמר ארכובה הנמכרת עם הראש אלא לדידך מאי וכן שניטל צומת הגידין נימא דלמעלה קתני ארכובה וצומת הגידין וכיון דאיכא תרוייהו בנחתך לבד סגי אבל בצומת הגידין לחודייהו בעינן ניטל ובנחתך לא סגי וצ"ע:

הלכה יח

נחתך רובו של כל אחד מהן וכו'. שם פסק כלישנא בתרא דרב וצ"ל דהכי קאמר רוב של כל אחד מהחוטין שנטרף בהן ד"מ אם נפסק העב ונחתך רוב אחד מהקטיני או נפסקו הקטיני ונחתך רוב העב אבל אין לפרש שצריך שיפסקו רוב השלשה דהא בשנפסקו רוב הב' והוא הא' גדול והאחד קטן לא נשאר שם לא רוב מנין ולא רוב בנין וכן נראה שם מדברי הרא"ש ז"ל שמפרש כך עם היות שלשונו שם מגומגם וצ"ע:

הלכה כא

כבד שניטלה כולה וכו'. שם (דף מ"ו) אמרי' דבעינן כזית במקום מרה וכזית במקום חיותה עוד שם בעי ר' ירמיה מתלקט מהו כרצועה מהו בעי רב אשי כזית מרודד מהו תיקו בעי מיניה רבי זריקא מרבי אמי נדלדלה הכבד ומעורה בטרפשין מהו אמר ליה דלדול איני יודע מהו אי למ"ד במקום מרה הא איכא אי למ"ד במקום שהיא חיה הא איכא ע"כ. וכתב כאן רבינו שנראה לו שהיא אסורה. ויש לדקדק דכל ספק דאורייתא הוא לחומרא ולמה לו לומר כאן נראה לומר דאסורה ועוד קשה שראיתי בדברי רבינו שינוי בספקות אלו דגבי גלודה לקמן בפ' ט' גבי אם ניטל ברוחב סלע וכו' כתב נ"ל שמתירין אותה וגבי גלגולת שנחבס רוב גובהו ורוב היקפו בפ"י כתב ויראה לי שאוסרין אותה וגבי הומרך המוח ונשפך וכו' ואם אינו יכול לעמוד מפני כבדו כתב

הרי זו ספק ולא בירר שם אם להיתר אם לאיסור והרא"ש ז"ל השיג על רבינו גבי גלודה שהיה לו לפסוק לחומרא ובספקות שפסק לחומרא גם כן קשה שלא היה צריך לפסוק כן דפשיטא הוא כדפרישית. ולבאר כל זה נ"ל שרבינו השריש לנו שרש אחד בריש הלכות אלו שכתב שם שמאחר שאין לך בפירוש בתורה אלא דרוסה לפיכך יש להחמיר בספיקה ושאר שבעה מיני ספקות שהן הללמ"מ יש בהן מיני ספקות מותרין כלומר שיש קצתם שראוי להחמיר בהם וקצתם ראוי להקל בהן ונראה טעמו דבאלו השבעה אין ראוי להחמיר בהם כשל תורה ממש עד שנאמר שכל בעיא שנשארה בתיקו בגמרא דייניין לה לחומרא כיון שאינם מפורשים בתורה כדרוסה וגם אין ראוי להקל בהם כשל דבריהם ולומר דכל ספק שיסתפק דייניין לקולא כיון שהם הלכה למשה מסיני והם נכללים בתורה שהרי הטרפה האמורה בתורה היא נוטה למות ודבר הכתוב בהווה ולכך עשה רבינו כעין פשרה ביניהם ואמר כשהספק יש סברא לאחד מן הצדדים מן הבעיא לנטותו לחומרא דייניין ליה לחומרא אע"ג דבגמ' נשארה בתיקו הבעיא מ"מ כיון דהוי במקצת דומה לשל תורה ויש סברא לנטות לחומרא דייניין לחומרא וכשיש סברא לנטות לקולא אע"ג דהיא נשארה בתיקו דייניין לה לקולא כיון דדומה במקצת לדרבנן שאינם מפורשים בתורה וכשאין שום צד לנטות לא לקולא ולא לחומרא לא ידע רבינו מה ידון ביה וכתב הרי זה ספק ולא בירר הדברים כלל. זהו כלל הענין ועתה אבאר הדברים על פרטן בפ' ז' גבי נמצאת כחריות של דקל שזה הוא ספק בגמרא כדפרישית לעיל כתב רבינו אוסרין אותה מספק וביאר טעמו שיש סברא לצד הא' לנטות לחומרא וזהו שכתב שזה קרוב למראה האיסור ובפ' ח' גבי ריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דקל שגם זו ספק בגמרא כמו שביארתי למעלה כתב שם רבינו שאוסרין אותה מספק וביאר שם גם כן טעמו ואמר שזה תוספת משונה בגופה ושמא התוספת בגוף וכו' הרי שיש שם סברא לנטות לחומרא וכאן כתב ויראה לי שאוסרין וכו' אע"פ שלא מצא שום סברא לצד מן הצדדין כתב שיראה לו שאוסרין ונראה טעמו מפני דשם בעי ר' זריקא נדלדלה כבד והיא מעורה בטרפישין וכו' ומדאיבעיא ליה הא ולא איבעיא ליה היכא דניטל כל הכבד ולא נשאר כי אם כזית במקום מרה וכזית במקום חיותה ואותו הכזית הוא מדולדל שהוא מתלקט דבעי ר' ירמיה משמע דפשיטא ליה ודאי דהתם אסור ולא איבעיא ליה בכאן אלא מפני שכל הכבד קיים והוא מדולדל ולכך כיון דפשיטא ליה לר' זריקא פסק רבינו לאיסורא דמתלקט וה"ה ברצועה ובמרודד דדמו להדדי קצת ובפ' ט' גבי חוט השדרה שאינו יכול לעמוד מפני כבדו לא מצא שם שום צד ושום ראיה לאחד מן הצדדין לכך כתב הרי זה ספק ולא ביאר כלל וכיון דנסתפק לו לכך לא מנה אותה בע' טרפיות אבל

ההיא דנפוחה ועומדת כתבה בשבעים טרפיות אע"פ שהיא ספק כיון שנראה לו טעם לאסור וגבי גלודה כתב שיראה לו שמתירין אותה מפני שראה רב ור' יוחנן דאמרו שם דכל העור מציל בגלודה דהא הרא"ש ז"ל השיג עליו דהיה לו לפסוק דמותר וכיון שראה אלו רב ור' יוחנן שמקילים לכך הקל בספק אף ע"פ שלא מצא סברא לנטות לקולא ולכך כתב שמתירין אותה וגבי גלגולת בפ"י כתב שאוסרין אותה אע"פ שלא מצא סברא לחומרא מפני שאמרו גלגולת שנחבסה ברובה דמשמע דבחד רובא סגי ולא בעינן תרי רובי גם הכח הכולל משמע רובא שהוא אפי' רוב אחד ולכך כתב שאוסרין אותה. ובזה עלו דברי רבינו כהוגן ונתבאר מ"ש בפ"ה ושאר שבעה מיני ספיקות יש בהן ספיקות מותרין כמו שיתבאר כלומר הספיקות שיש בהן שום סברא או ראי' לנטותה לקולא:

ניטל ממנה מקום שהיא תלויה וכו' ואע"פ שהשאר קיים טרפה. זה לא נתבאר בגמ' אבל ראיתי גבי גלודה שם (דף נ"ה) דבעי התם ניטל ראשי פרקים וכולו קיים וכו' ואסיק בתיקו ומשמע דהיכא דניטלו כולהו ראשי פרקים ומקום טיבורו ורוחב סלע על פני כל השדרה דפשיטא דטרפה ולכך הוא הדין הכא דניטל מקום מרה ומקום חיותה טרפה אבל היכא דניטל מקום מרה לבד או מקום חיותה לבד אפשר דהוי ספק ומתירין אותה כגלודה ואפשר דהוי טרפה ונראה הטעם מדאיבעיא לן בגלודה הכי שיש להקל יותר מכזית במקום מרה כדפרישית דהכא יש סברא להקל שהרי רב ור' יוחנן מקילים כדפרישית ולא איבעיא לן בכי האי גוונא גבי כזית במקום מרה וכו' כלומר ניטל כל הכבד וכזית במקום מרה וכזית במקום חיותה קיים מהו משמע דדוקא הכא גבי גלודה איכא למיבעי הכי אבל גבי כבד דאיכא סברא טפי לאסור כדפרישית פשיטא ליה דאסורה ולכך כתב רבינו שהיא אסורה בכל גוונא אפי' שלא ניטל אלא כזית במקום מרה לבד זה נ"ל טעמו ז"ל:

הלכה כג

לחי העליון וכו' אבל אם ניטל וכו'. שם (דף נ"ד) במשנה ניטל לחי התחתון כשרה אמרו בגמ' לא שנו אלא שיכולה לחיות ע"י לעיטה והמראה כלומר שהבהמה הזאת אע"פ שאין לה לחי תוכל לחיות על ידי שמלעיטין לה המאכל אבל אם אינה יכולה לחיות ע"י כך טרפה ותימה על רבינו איך לא חילק בכך וגם איך לא מנה בשבעים טרפיות עוד אחת היכא דניטל לחי התחתון ואינה יכולה לחיות ע"י לעיטה והמראה אבל נראה שלא היה לו כן בגמ' וכ"נ מדברי הרא"ש שהביא דין זה שיכולה לחיות וכו' משם הגאונים משמע דלא היה לו גירסא זו בגמ' כגירסתנו:

כגון שנגמם וכו'. שם (דף מ"ד) אמרו דמתני' דאיגום איגומי מעילוי סימנים:

הלכה כו

אם נמצאת קטנה ביותר וכו'. שם (דף נ"ה ע"ב) אמרו הכוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כענב בינונית ודקדק הרא"ש ז"ל מדקאמר שהקטינה דמשמע מתחילה ראינוה גדולה ואח"כ ראינוה שהקטינה אבל אם מתחילת ברייתה היא קטנה אין בכך כלום אבל אין נראה כן מלשון רבינו שכתב אם נמצאת קטנה משמע דאפי' מצאוה כך מתחילה טרפה:

וכן אם לקתה וכו'. הוא גורס שם כגירסת רב אלפס שהוזכר בדברי הרא"ש ז"ל והכי איתא אלא אי איתמר הכי איתמר יש כשר בריאה וכשר בכוליא ויש פסול בריאה וכשר בכוליא ויש פסול בזה ובזה ויש כשר בריאה ופסול בכוליא פסול בריאה וכשר בכוליא נקב כשר בזה ובזה מים זכים פסול בזה ובזה לקותא כשר בריאה ופסול בכוליא מוגלא ולפי זה מוגלא ולקותא תרתי מילי נינהו דמוגלא הוא ליחה שאינה סרוחה ולקותא הוא שיעשה בשרה כבשר המת וכו':

פרק ט

הלכה א

חוט השדרה וכו'. שם (דף מ"ה:) חוט השדרה שנפסק ברובו ואמרו שם רוב עוביו:

הלכה ג

עד היכן חוט השדרה וכו'. שם עד היכן וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל עד בין הפרשות עוד שם אמר שמואל עד אחת טרפה שלישית כשרה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש שם רש"י ז"ל בשם גאון דפרשות הבשר שמפריש בין צלע לצלע מהג' צלעות קטנות אשר בסוף השדרה וכן הפרשות הצלעות הקטנות עצמן ויישב שם רש"י ז"ל בשמו כל אותו הפי' ולכאורה היה נראה שרבינו מפרש כך אבל א"א לומר כן שהרי קרא רבינו לעצמות דבוקין פרשות שכן כתב וג' פרשיות הן ואלו הן שלשה עצמות וכו' ולדברי הגאון הבשר המפריש נקרא פרשה והצלע נקרא בין הפרשות לכך נראה דרבינו מפרש כדברי הגאון האחר שהביא שם רש"י ז"ל והוא ז"ל הביא דבריו סתומים ואני אפרש שם לע"ד ונ"ל שזה הוא דעת רבינו. כתב שם ומפי גאון אחר שמעתי פרשה עצמה נשבר הצלע עצמו הרי שקורא פרשה לצלע עצמו והוא דעת רבינו אבל קשה איך יתיישב דברי הגמ' אליביה ונראה לפרשם כך עד היכן חוט השדרה עד בין הפרשות ר"ל בין העצמות הדבוקים האלה ואמרו שם עד אחת טרפה וכו' בעי רב הונא עד ולא עד בכלל ור"ל שעד העצם הראשון אבל ממנו ואילך והוא בכלל הוא בכלל הספק של איני יודע וכ"ת א"כ

אמאי קאמר שמואל בין הפרשות עד הפרשות מיבעי ליה שר"ל עד העצם הראשונה י"ל דשמואל קאמר בין מפני שנסתפק לו אם העצם הראשון והשני בכלל ולכך קאמר בין ולא אמר עד הפרשות כלומר בין הפרשות הוא והספק נפל בהם מי הוא אבל ודאי שביניהם הוא או דילמא עד ועד בכלל והחוט שכנגד העצם הראשון ודאי טרפה ולכך קאמר בין הפרשיות שי"ל בין העצמות כלומר בין עצם ראשון לשני שהראשון בכלל האיסור בעי רב פפא את"ל עד ולא עד בכלל פי פרשה מהו ר"ל תחלת העצם הראשון מהו הוי כעצם עצמו וכשרה א"ד בתחלת העצם טרפה בעי ר' ירמיה את"ל עד ועד בכלל פרשה עצמה מהו ר"ל אם ת"ל שהחוט שכנגד עצם הראשון אם נשבר טרפה נשבר העצם הראשון עצמו מהו מי אמרינן הוי כנפסק החוט וטרפה או דילמא לא ת"ש הפרשה תידון כבשר כלומר שאם נשברה הפרשה כשרה מאי לאו אם נשברה הפרשה אפי' ראשונה ושניה דהפרשה כולל קאמר ותירץ לא שלישית כלומר הפרשה שלישית דוקא אבל הראשונה אפשר דטרפה ורבינו פוסק דעד ולא עד בכלל כרב פפא דאמר הכי ולפיכך אם נשברו הפרשות שהם הצלעות עצמן מותרות והחוט עצמו כשר כנגד הפרשות ראשונה ושניה הוא בכלל איני יודע וכיון שהחוט בכלל איני יודע ודאי דהפרשות עצמן נחתינן דרגא והן מותרות לגמרי ופשטא דברייתא דהפרשה תידון כבשר מסייע לרב פפא דמשמע כל הפרשות ולכך פסק רבינו הכי. ואין להקשות דהיה לו לפסוק לחומרא דכבר ביארנו דכיון דדומה במקצת לדרבנן היכא דיש סברא לצד קולא או שום ראיה פוסק לקולא ולכך לא הזכיר רבינו ז"ל איסור בשבירת הצלעות כלל. אבל אכתי קשיא לי בדברי רבינו דמדכתב למעלה חוט השדרה שנפסק העור החופה טרפה וכתב אח"כ שחוט השדרה עד סוף פרשה שניה משמע דעד שם היא ודאי טריפה ואינו כן דאפי' אם היינו אומרים דרבינו פוסק עד ועד בכלל מ"מ הפרשה שניה הוא איני יודע ומספק אנו אוסרים אותה כ"ש שרבינו פוסק עד ולא עד בכלל כדפרישית אלא נראה לומר שכיון שכל חוט השדרה ודאי טרפה אע"ג דבאלו שתי הפרשות ספק לא חש רבינו לחלק בהזכירו חוט השדרה עד היכן הוא ורצה לתת השיעור בלשון סתמי:

הלכה ד

וחוט השדרה בעוף וכו'. שם (דף מ"ו) גירסת הרא"ש היא ריש לקיש אמר למטה מן האגפיים ור' ינאי אמר עד בין אגפיים וכך היא גירסת רבינו ופסק כר' ינאי דרביה דר' יוחנן הוא והלכתא כותיה לגביה דר' יוחנן כ"ש לגבי דר"ל וגירסתנו בגמ' היא מתחלפת:

הלכה ה

קרועה כיצד וכו'. שם (דף נ':) אמרי במערבא משמיה דר"י בר חנינא כל הכרס כולו וכו' (עיין בכ"מ) ופסק רבינו כוותיה:

ואם היתה בהמה קטנה וכו'. שם ר' יהודה אומר הגדולה טפח והקטנה ברובה ולא פליגי רבנן עליה כלל והכי משמע בגמ':

הלכה ו

כדי שיכנס וכו'. שם וכמה יתר מסלע וכו' (עיין בכ"מ בד"ה נקדר וכו' עד ויש לתמוה וכו') ורבינו לא הזכיר בציפא כלל ואולי שהוא מפרש בציפא זו בצד זו בלא ציפא זו ע"ג זו:

שאם ימתח קרע זה וכו'. שם אמרו שאם תמתח תעמוד על טפח ופירשו התוס' כשתקיף הסלע בחוט וימתח החוט ויהיה באורכו טפח ורש"י ז"ל פירש שיכנס העוגל לאורך או לרוחב כלומר כשתמשוך קרע זה וישקו שני שפתי הקרע יהיה טפח וזה נ"ל דעת רבינו שכתב שאם ימתח קרע זה וכו' ומשמע שהקרע עצמו נמתח:

הלכה ז

בהמה שנפשטו העור שלה וכו'. שם (דף נ"ה:) ת"ש דפריש ר' נהוראי משמיה דשמואל וכו' (עיין בכ"מ) ורב אלפס ז"ל גורס רבי ינאי אמר עד מקום טיבורו ויש לתמוה על רבינו מה שתמה עליו הרא"ש ז"ל או היה לו לפסוק כר' ינאי משום דרביה דר' יוחנן הוא או כרב ור' יוחנן דאמרו כל העור מציל וכ"ת לא פסק כרב ור"י משום דהוו תלתא לגבייהו דבעי מקום מיוחד ופסק בכל הני תלתא לחומרא זה אי אפשר גבי גלודה דיש לפסוק לקולא כמו שאמר ויראה לי שמתירין אותה ומהטעם דפרישית למעלה. לכך נ"ל שרבינו מפרש דהנהו תלתא לא פליגי אלא כל אחד מוסיף על חבירו וראייתו מדבעי ר' ינאי ניטל מקום טיבורו וכולו קיים ניטלו ראשי פרקים וכו' משמע דמדינא בעינן כולהו ובעי אם ניטל חד מינייהו מהו דאי אמרת דר' ינאי אתא לומר דתיבעי לרבה בר בר חנה דאמר ראשי פרקים ותיבעי למ"ד מקום טבורו למה לי הא כיון דבעי למאן דאמר ראשי פרקים ודאי דתיבעי נמי למ"ד מקום טיבורו אבל אם נאמר דתלתא בעינן וכל חד מוסיף אחבריה היא גופיה אשמעינן הבעיין דתלתא בעינן ולכך בעי אם ניטל ראשי פרקים או מקום טבורו מהו:

הלכה ח

נפולה כיצד וכו'. במשנה שם נפלה מן הגג וכו' ומדהזכירו שם בגמ' ריסוק איברים משמע ליה דרסוק ר"ל שנתרוצץ האבר מחמת הנפילה:

באיזה איברים אמרו וכו'. רבינו מפרש שמה שאמרו בגמ' אמר רב נחמן בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים ר"ל דאם נתרסק בית הרחם הרי זו מותרת כמו שמבואר בהלכות ומכאן יצא לו דכל איברים שבחלל הגוף ואפי' האיברים שאם ניטלו כשרה ואם נתרסקו טרפה דהא בית הרחם מאיברים שאם ניטלו כשרה הוא ומדקאמר דוקא בית הרחם משמע דכל אחריני דכוותיה שאם ניטלו כשרה שנתרסקו שהם אסורים וכ"ש שאר איברים שבחלל הגוף שאפי' אם ניטלו טרפה ולכך כתב שבאיברים שבחלל הגוף טרפה אבל אין כן דעת הר"א ז"ל בהשגות אלא שלא אמרו שאם נתרסקו אסורים אלא גבי איברים שאם נשברו טרפה אבל איברים שאם נשברו כשרה או אם ניטלו כשרה יש לספק בהם אי הריסוק עדיף טפי לאסור משבירה או נטילה וכ"כ כאן בהשגות א"א אומר אני בכל אבר שאם נשבר בו תהיה טרפה. וגבי מה שכתב לקמן אפי' אם נתרסק וכו' כתב א"א זה ספק ע"כ. וה"ה גבי אבר שאם נשבר בו כשרה שהוא ספק:

הלכה ט

בהמה שנפלה וכו'. שם אמרו והלכתא היכא דנפלה מן הגג בדלא ידעה ועמדה ולא הלכה צריכה בדיקה ואינה צריכה מעת לעת ואם הלכה בדיקה נמי אינה צריכה ע"כ. וכתבו בתוספות דהא דלא קאמר הלכה כרבי יהודה בריסוק איברים משום דבעי לאשמועינן דדוקא עמדה למעוטי פשטה ידה לעמוד וננערה לעמוד ע"כ. וכן הוא דעת רבינו ולכך לא כתב אלא עמדה והלכה לבד:

הניחה למעלה וכו'. שם הניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין משום רסוק אברים:

הלכה י

זכרים המנגחים זה את זה וכו'. שם וכתבו התוס' אע"ג דמכרסא דתורא ועד ארעא ליכא אלא ד' טפחים מ"מ חיישינן הכא משום דנפל מחמת ההכאה שמנגחין זה את זה:

הלכה יב

שור שהרביצוהו וכו'. שם ההוא תורא דנפל ואשתמע קל גניחותיה על רב יצחק בר' שמואל בר מרתא שקיל משופרי שופרי ופירש"י קל גניחותיה שנשמע קול יללתו כשנפל אבל רבינו אמר שהנפילה מאחר שהיתה גדולה הוה לה קול וז"א אף על פי שנפל:

הלכה יג

הכה הבהמה וכו'. שם אמר רב יהודה אמר רב הכה על ראשה והלכה לה כלפי זנבה (על זנבה) והלכה כלפי ראשה כנגד כל השדרה כולה אין חוששין משום ריסוק אברים

ורבינו נראה שגורס אפי' על כל השדרה כולה אין חוששין משום רסוק איברים אבל דעת רש"י ז"ל דלא גרסינן אפי' ודוקא בשהכה על המתנים ולא על הצלעות כשרה:

ואם יש במטה חליות וכו'. שם:

ואם הגיע וכו'. שם:

הלכה יד

עוף שנחבט וכו'. שם אמר עוף ומעפף לא חיישינן וכו' חיטי וכל דמיניהו חיישינן ואמרו שם כללא דמילתא כל מידי דמשריק אין בו משום ריסוק אברים לא משריק יש בו משום ריסוק איברים ע"כ. ויש להקשות על רבינו שלמה סתם ואמר שנחבט על דבר קשה ולמה לא הזכיר שאע"פ שיהיה דבר קשה כגון כיתנא דעביד ביטוני דאמרינן התם שהוא חבילות של פשתן דבהאי גיסא ובהאי גיסא לא חיישינן כלומר אם נפל על צדי החבילה מכאן ומכאן בהשמטה אע"פ שהוא דבר קשה לא חיישינן ולמה לא הזכיר כמו שהזכיר הרא"ש ז"ל משריק או רך. וי"ל דכיון דכתב דנחבט לשון חבטה משמע דלא משריק דאי משריק לאו נחבט הוא ועי"ל דסובר דמשריק על דבר קשה כמו נחבט על דבר רך הוא כיון דמשריק וזהו שלא הזכירו בגמרא בכללא דמילתא אלא משריק ולא רך משום דהכל דבר אחד וחד טעמא הוא:

הלכה טו

נדבקו כנפיו וכו'. שם וכתב בשעת הצידה שכן המנהג שמשימים סם שקורין ביצק"ו לצוד עופות ושם אמרו דתרי גפי אסיר בחד גפא שרי:

הלכה טז

נחבט על פני המים וכו'. שם מימרא דשמואל:

הלכה יז

חוץ מבית הרחם וכו'. שם מימרא דרב נחמן בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים ומפרש רבינו שאם נתרסק בית הרחם ה"ז מותרת ורש"י ז"ל פירש עגל שנולד היום שיצא מבית הרחם צר אין חוששין שמא נדחק ונתרסקו איבריו ע"כ. ובאמת שכל הסייעות שהביאו שם הם מורים כפי' רש"י ז"ל שכפי פי' רבינו אי אפשר ליישב הסייעות כלל ולא ידענא מה אידון ביה והתימה מהר"א ז"ל שלא השיגו בזה וצ"ע:

הלכה יט

נפלה מן הגג וכו'. שם במשנה (דף נ"ז) דרסה וטרפה בכותל וכו' (עין בכסף משנה) ואמרו בגמ' אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה ע"כ. הרי מבואר דהיכא דלא עמדה תרתי בעינן שהייה ובדיקה:

הלכה כא

סימנים שנדלדלו וכו'. שם (דף מ"ד) אמר רב נחמן אמר שמואל תרבץ הושט שניטל כולו מן הלחי כשר וכו' (עיין בכסף משנה עד וכתב הרשב"א וכו') ורבינו ז"ל נראה שמפרש בהפך דאיקפול איקפולי ר"ל מעט כאן ומעט כאן ואיפרק איפרוקי ר"ל שנפרק בנחת מעל הבשר לכך נראה שגירסתו בגמרא היא כך הא דאיקפל איקפולי הא דאידלדל אדלדולי וזו היא גירסת מקצת ספרים כמו שכתבו התוספות והקשו והאמר רבה בר בר חנא וכו' וגורס רבינו בתירוצא דרב שישא הכי אמר רב שישא הכא דאיפרק איפרוקי ע"כ, ופי' כך אקפל אקפולי קאמר שמואל תרבץ הושט ברובו ואדלדל אדלדולי קאמר כשר והקשו והאמר רבה דנדלדלו טרפה ותירצו דההוא דלדול דקאמר רבה טרפה שנפרד הקנה מן הושט זה מזה והך דלדול דכשרה הוא שנפרד בנחת התרבץ מן הלחי וכ"נ שהיא גירסת ההלכות וכמו שנראה מדברי הרא"ש ז"ל ומה שאמר וכן אם נתקפלו משמע דבנתקפלו ג"כ בעינן שיתקפלו רובן דכיון דהוא גורס כדפרישית ואוקי ההיא דשמואל תרבץ הושט ברובו דאיירי בדאיקפל איקפולי א"כ עלה קאמר רב במשהו והוא ז"ל פסק בריש פ' ששי וא"כ דאיקפול למה לי רובא לכך נ"ל לומר דוכן אם נתקפלו אינו ר"ל דבעינן בקיפול רובא אלא במשהו לבד אסור ולא קאמר וכן אלא לענין דמיון האיסור שכמו הדלדול אסור כך הקיפול אבל זה ברובא וזה במשהו ובנתפרק פסק כשמואל דלא פליג עליה רב כלל בהא:

פרק י

הלכה ב

וכן אם נעקרו וכו'. פסק כרבי יוחנן דבין נעקר בין נשתברו בעינן שני צדדים והטעם ביאר הרא"ש ז"ל בפסקיו:

וכן אם נעקרה וכו'. שם אוקימו ההיא דבית הלל חוליא אחת חוליא בלא צלע היכי משכחת לה בשלהי כפלי עוד אמרו שם בנעקרה צלע וקצת חוליא מכאן וצלע וקצת חוליא מכאן ואמצעיתה של חוליא קיימת שהיא נבילה ולא ראיתי שהזכירה רבינו בהלכות שחיטה ששם ביאר דין הנבלות ולא ידעתי טעמו:

הלכה ג

בהמה שנשמט וכו'. שם (דף נ"ז) שמוטת ירך בבהמה טרפה שמוטת ירך בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שמא ניקבה הריאה ושמואל אמר תבדק ע"כ. ופירש רבינו דשמוטת ירך היינו בוקא דאטמא שהזכירו שם (דף נ"ד) ואיירי בדאיעכלו ניביה

וכן פירש רש"י ז"ל אבל הר"א ז"ל בהשגות סובר ששני המימרות האלה הם שני דינים חלוקים ובדיוק שנו הלשון בחד אמרו בוקא דאטמא ובאחרינא אמר שמוטת ירך דבוקא דאטמא ר"ל הראש התחתון שנשמט מן הקולית ושמוטת ירך המכתשת אשר בו נכנס הראש התחתון שנשמט מן השדרה ולפיכך קצת קשה כשאמרו שם בגמרא (דף נ"ד) דרבי יוחנן וריש לקיש פליגי בדרב מתנה אמאי לא קאמר דפליגי בדרב יהודה בשמוטת ירך ומנא ליה לגמרא דפליגי בהא טפי מבהא וי"ל דמשמע ליה לגמרא דטפי יש לאסור בשמוטת ירך מבוקא דאטמא. ולכך נראה לי דשמוטת ירך ודאי דטריפה לכולי עלמא ובהא דרב מתנה הוא דפליגי:

הלכה ה

גולגולת וכו'. שם (דף נ"ב:) וגולגולת שנחבסה ברובה וכו' (עיין בכ"מ). ומפרש רבינו דהכי קאמר רוב גובהה לבד בעינן או דילמא ג"כ רוב היקפה ולכך כתב דבשיש שניהם היא ודאי טרפה אבל רש"י ז"ל נראה מלשונו שאין פירושו כך אלא שהוא ז"ל סובר דרוב היקפה הוי טפי מרוב גובהה דרוב גובהה הוא מן העינים ולמעלה והבעיין ודאי דידע דהאי ברובא ר"ל חד רוב אבל מספקא ליה אי האי רוב הוי רוב גובהה או דילמא לא סגי בהאי אלא רוב היקפה דהוי טפי בעינן אבל ודאי דברוב היקפה לחוד סגי ולדידיה ודאי דברוב היקפה לחוד טריפה:

הלכה ז

עוף של מים וכו'. שם (דף נ"ו) הקשו על מ"ש בדיק בידא ומכשיר והתני לוי טרפות שמנו חכמים בבהמה וכו' נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ותירצו ההיא בעוף של מים וכו':

עוף היבשה וכו'. שם כמ"ד דבדקינן בידא:

הלכה ח

בהמה שאחזה דם וכו'. שם (דף נ"ח:) במשנה אחוזת הדם והמעושנת וכו' והקשו מברייתא דסם המות אסם המות ותירצו כאן סם המות לבהמה כאן סם המות לאדם:

הלכה ט

נמצאו כל הטרפות וכו' דרוסה וכו'. וא"ת למה לא מנה האדים הבשר כנגד בני מעיים א' ונימוק הבשר כנגד בני מעיים ב', וכי תימא דתרווייהו מטעמא דדרוסה א"כ היכי מנה כמה נקובים דכולהו מטעמא דנקובה. וי"ל דנקובה אע"ג דהוא מחד טעמא מ"מ הם ענינים חלוקים ולב וקנה הלב ומרה וקיבה וכו' שהדברים הם חלוקים אבל גבי דרוסה הכל הוא בענין אחד שהוא בבני מעיים והכל הוא מטעם אחד שהוא דרוסה:

ניקב תרבץ הושט. אבל נקב הושט נבילה כדכתב לעיל פרק רביעי:
ניקבה הריאה וכו'. בכלל זה ניקבה הורדא וגם כל סירכות הריאה מטעם ניקב הוא ומחט שנמצאה בסמפוני הריאה הכל בכלל זה:
נמצאה הריאה בלא חתוך אזנים וכו'. וא"ת היינו חסרה הריאה ממנין האונות וכ"ש הוא דהתם לא חסרה אלא אונה אחת ואפ"ה טרפה כ"ש היכא דליכא חתוכי דאוני כלל. וי"ל דיש לחלק דכשנמצאת אונות וחסר אחת הרי נראה החסרון בעין כיון שיש שם אונות אבל כשאין שם אונות כלל אינו נראה החסרון אלא דמתחילת ברייתה הוא כך ולכך הוצרך רבינו לכתוב השני דינים למעלה בפ' שמיני וכאן. ומ"מ בדלית לה חיתוכי דאוני כלל פסק רבינו דטרפה אע"ג דבגמרא נראה שהוא ספק כדכתיבנא לעיל מפני שדומה לחסרון אונא אחת אע"פ דלא דמי לגמרי כדפרישית מ"מ כיון דדמי קצת ושם בחסרון היא טרפה ודאית הכא נמי אמרינן הכי:
חסר הרגל וכו'. וא"ת כי היכי דמנה נשתברו רוב הצלעות ונעקרו בתרתי ג"כ היה לו למנות חסר הרגל ונשבר העצם ואין עור ובשר חופה את רובו בתרתי. ואולי מפני ששם בפרק שמיני כתב הרי זה כמו שנחתך ונפל להכי מנה אותו כאן בכלל נחתך:
ניטלה צומת הגידין וכו'. גם כאן קשה למה לא מנה תרתי נחתכו צומת הגידין ונטלו כמו שמנה בצלעות נעקרו ונשתברו. וי"ל דכאן ראה חילק בגמרא בין נעקרו לנשתברו אבל בין נחתכו צומת הגידין לאם ניטלו לא ראה ובגמרא מנה אותם בחד:
נדלדלו וכו'. וא"ת ואמאי לא מנה נתקפלו. ויש לומר דשבקיה בכלל נדלדלו:

הלכה י

וטחול העוף עגול וכו'. כלומר ואין לחלק בו בין סומכיה לקולשיה כדמפלגינן בבהמה:

הלכה יא

ושתי טריפות וכו' אע"פ שיש להם אותם איברים וכו'. כלומר דבאיברים שאין בבהמה כמו הזפק וקרקבן יש הרבה יותר:
ואלו הן עוף שנשתנו מראה וכו'. טעם רבינו הוא שבמשנה שם (דף נ"ו) לא אמרה נפלה לאור וכו' אלא גבי עוף וכל השאר שמנה מתני' בעוף כבר מנה אותם למעלה גבי בהמה והך דנפלה לאור לא מנה א"כ משמע דהך בעוף דוקא הוי. אבל דעת הר"א ז"ל בהשגות שה"ה בבהמה אלא שלא אמרו אותה בעוף אלא משום דלא שכיחא בבהמה שכשיגיע החום לבני מעיה וכו' וכתב שיש לזה מקצת ראיה בגמרא ע"כ. ונראה ראייתו ששם תני לוי טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהן עוף שנשבר העצם ואי איתא כדברי רבינו היה לו למנות גם כן עוף שנשתנו מראה בני מעיו. ויש לתרץ לדעת רבינו

דלא הוצרך לומר למנות זאת מפני שהרי היא מפורשת במתני' ולא מנה אלא דבר שהוא חידוש ודוקא כל דבר חידוש אם לא מנאו לוי ליתיה ולכך פירש רבינו למעלה בסוף פ' ששי גבי המעי היתר שכתב שם או שהיה המעי יוצא כענף מן הבד והרי הוא מובדל בין בעוף בין בבהמה והשוה עוף לבהמה מה שאינו נראה מדברי רש"י ז"ל כמו שכתבתי למעלה אלא דבעוף בכל גוונא מותר אבל אם היה כן היה לו ללוי למנותו ולומר ויתר הבהמה על העוף דבר אחד שהמעי שיצא כענף מן הבד שבבהמה פסולה ובעוף כשר דזה דבר חידוש הוא שלא הוזכר במשנה ועוד שאפי' בברייתא אינו מפורש כל כך ולכך פי' רבינו שם דעוף ובהמה שוים אבל כאן שאינו דבר חידוש לא הוצרך לוי למנותו ולכך חילק בין עוף לבהמה כפשטה דמתני'. וא"ת קשה ללוי ולרבינו אמאי לא מנה היכא דנפסק חוט א' מצומת הגידין שבעוף פסולה ובבהמה כשרה דרוב מנין או רוב בנין סגי כדכתב רבינו לעיל בפ' שמיני. וי"ל דלא מנו רבינו ולוי אלא דבר שהוא טרפות חדש נוסף אבל זה אינו טרפות חדש נוסף שטרפות צומת הגידים בבהמה איתיה אלא שכאן בעוף הוא חמור יותר אבל נשבר העצם ולא ניקב הקרום הוא טרפות חדש נוסף על הבהמה וכן נשתנו מראה בני מעיו:

הלכה יב

ואין להוסיף וכו'. שם (דף נ"ד) אמרו וכי להוסיף על הטריפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים:

הלכה יד

כל טבח שהוא יודע כו' ואם יצתה טרפה כו'. בהלכות סנהדרין פרק עשירי אבאר זה:

פרק יא

הלכה א

כל בהמה או עוף וכו'. פרק אלו טרפות (חולין דף נ"ח) אמרו והלכתא בזכר כל י"ב חדש בנקבה כל שאינה יולדת כלומר שאם עברה אחר שנעשה טרפה וילדה כשרה:

הלכה ה

לפיכך ריאה שהעלתה צמחין וכו'. שם (דף מ"ח) אמרו ריאה שהעלתה צמחין מהו א"ל כשרה א"ל אף אני אומר כן אלא שהתלמידים מזדנזין בדבר דאמר רב מתנא מליא מוגלא טרפה מים זכים כשרה אמר ליה ההיא בכוליא איתמר ע"כ. וכתבו התוס' ז"ל כשרה הא דאמרינן לעיל דחוששין לה היינו בסרוכה לדופן דמוכחא מילתא שהסירכא מחמת נקב אבל רבינו נראה שאינו מחלק בהאי חילוקא דסרוכה ומפרש דמאי דאמר כשרה

הוא בענין האמור למעלה דבודקין אותה. וא"ת כאן כתב דבעינן בדיקה ולמעלה בפ' ז' כתב הריאה שנמצאו בה אבעבועות וכו' או ליחה הנמשכת וכו' או ליחה יבשה וכו' דהיינו מוגלא דמותרת דמשמע בלא בדיקה וכאן כתב גבי צמחין דבעיא בדיקה ובגמ' מוכח דצמחין ומוגלא חדא מילתא היא דהא הקשו ממוגלא לצמחים ואם נאמר דמותרת דקאמר התם איירי בבדיקה כמו שיפרש כאן לא מסתבר דבמים זכים ליבעי נמי בדיקה אלא שנאמר דכתב לשון מותרת שהוא לשון סתמי כלומר למים זכים ודאי דיהא מותרת לגמרי אבל בליחה בעינן בדיקה כמו שאבאר אבל מחמת המוגלא היא מותרת אם לא יהיה שם נקב ואם היינו מפרשים דמה שאמר שם רבינו וכשמוציאה הליחה ובודק אותה דקאי אותה בדיקה לריאה הא א"ש דהוזכר כבר שם הבדיקה בפירוש ואפי' אם נפרש דהבדיקה קאי לליחה לראות אם היא סרוחה או לא מ"מ יש ליישבו כדפרישית: **וכן אם נמצא אבעבוע כו'**. כאן השיגו הר"א ז"ל דאם ניקב סמפון שתחתיו מה בכך הא ניקב לחבירו לבד הוא דאמרינן דטרפה אבל ניקב לבשר המגין אותו ודאי כשרה ולא השיגו בפ"ז כלל שכתב וכשמוציא הלחה וכו' צריך לבדוק הסמפון שתחתיה, ונראה שטעמו משום דשם כתב שנמצאו בה אבעבועות אם היו מלאים וכו' כיון שיש אבעבועות הרבה אפשר שהסמפון שניקב יש אבעבוע אחר כנגדו ואינו נקרא בשר מגין אבל הכא שכתב נמצא אבעבוע אחד כיון שאין שם אלא אבעבוע אחד הרי יש שם בשר מגין וא"כ אמאי אמר דבודק הסמפון, ורבינו אפשר שדעתו שם וכאן אחת היא וכאן אע"פ שסתם סמך על מה שכתב שם וראיתי בספר אחד כאן בדברי רבינו שנמצא בה אבעבועות כמו שכתב שם:

הלכה ו

סירכא זו לא היתה במקום נקב כו'. שם (דף מ"ו) גבי כסדרן כשרה פירש שם רש"י ז"ל שטעם איסור הסירכא מפני שאין סירכא בלא נקב והתוס' כתבו שם שהטעם מפני שעתידה להתפרק ולהעשות נקב וחזרו ודחו טעם זה מפני היתר הנפיחה דמה איכפת לן כשנפחו אותה ולא נמצאת נקב הא טעמא לא הוי אלא מפני שעתיד להעשות נקב, ורבינו שכתב שמדין הגמ' הותרה הנפיחה משמע דלית ליה אלא טעמא דאין סירכא בלא נקב ועדיין קשה דאי טעמא הוי דשרוכה ללב אמאי כתב דכשרה בנפיחה הא ודאי דאין סירכא בלא נקב ודילמא הלב אינקיב לבית חללו וטרפה לכך נראה דהוא ז"ל סובר שאין אנו תולים הנקב אלא בריאה שהסירכא שבאה משם היא מחמת רוב המאכל ונעשה חוט עב ויצא משם והיה נקב אבל בלב או בשאר מקומות לא תלינן נקב כלל אלא ריר בעלמא וראיה לדבר דאל"כ כשתסרך הלב לדופן או לשום מקום אחר

אמאי לא מטרפינן לה דילמא ניקב הלב וכן כשתסרך המסס או שום אחד מהאיברים שתטריף בנקיבה הוה לן למיסר משום דודאי אית שם נקב ואנן לא חזינן בגמ' איסור סירכא אלא בריאה בלבד א"ו דלא תלינן נקב אלא בריאה בלבד ולא בשאר המקומות. זה נ"ל בדעת רבינו:

הלכה ז

ואע"פ שאלו הן הדברים וכו'. כתב הר"א ז"ל בהשגות א"א אינן נראין וכו'. ונראה דהלשון מוטעה וצ"ל חוזר למה שאמר למעלה וכוונתו לומר דהר"א ז"ל לעיל בפ"ז פירש דנפיחה דר' נחמיה לא הוי אלא בדאית מכה בדופן אבל בדלית מכה בדופן לא מהני נפיחה כלל ולכך לדבריו אין היתר נפיחה בגמרא אבל רבינו ז"ל פירש למעלה שהיתר הנפיחה הוא בדלית מכה בדופן ולכך יצא לו היתר בנפיחה ושם כתב הר"א ז"ל עליו שהוא שבוש גדול וכאן כתב שחוזר לשבוש שאמר למעלה, ואני כבר ביארתי דעתו ז"ל למעלה:

או מן האום לאזן וכו'. הר"א ז"ל כתב בהשגות דלגאונים שמתירין סרוכה מאונא לאומא אנו שומעין (עי' כ"מ):

הלכה י

אפילו נדבקה בעצם לבדו וכו'. הר"א ז"ל כתב למעלה בפ' שביעי שבסירכא מותר ואינו אסור אלא בנקב וכאן חזר והשיגו:

הלכה יג

מי ששחט את הבהמה וכו'. דין זה יצא לו לרבינו מן הדין שאמרו בפרק הכל שוחטין (חולין דף ט') וכתבו רבינו בפרק ששי בני מעים שבא זאב או כלב וכו' וכתב הר"א ז"ל בהשגות שיש חולקין בענין הריאה מפני שדרכה להיות מלאה סירכות והורע חזקתה ולא אמרו בגמרא כן אלא בבני מעים לבד ורבינו ז"ל אינו מחלק:

ואין בזה מנהג. כלומר אפילו הנוהגים דהיכא דלית בהו ריעותא בודקין בכאן אין חשש דהוא דבר שאינו מצוי:

הלכה יד

בא העכו"ם או ישראל וכו' קודם שתבדק. דאם אחר שתבדק במקומה אין נופחין אותה כלל דזה אירי כפי המנהג הפשוט שכתב למעלה שבודקין אותה במקומה ואין נופחין אותה אלא היכא דאיכא ריעותא ולכך דוקא בשניטלה קודם שתבדק אז נופחין אותה ולא מן הדין אלא מפני שהמנהג נתפשט דהיכא דאיכא ריעותא נופחין אותה:

פרק יב

הלכה א

ואינו לוקה וכו'. שם ר"פ אותו ואת בנו (חולין דף ע"ח) מפורש שהשני סופג את הארבעים ושם מבואר דמ"מ הם כשרים כלומר דהבשר כשר:

הלכה ב

לפיכך הראשון ששחט וכו'. שם במשנה נזכרו כמה חלוקות ולא הזכיר רבינו אלא הד' האחרונות שהם חולין בחוץ ובפנים קדשים בחוץ ובפנים חולין בפנים ובחוץ קדשים בפנים ובחוץ והשאר לא הזכיר ובודאי שכיון שכוונתו הוא לומר כאן דהאחרון הוא שסופג את הארבעים משום אותו ואת בנו הראשונות נלמוד מאלו ולא הוזכרו במשנה אלא לחלק בדין הראשון אם חייב כרת או לא ואין זה ענין לכאן ולכך לא כתבן רבינו:

הלכה ג

אין איסור וכו'. שם (דף פ"א:) השוחט ונמצאה טרפה וכו' ר"ש פוטר וחכמים מחייבין השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר פטור משום אותו ואת בנו ופי' רש"י ואפי' לרבנן וכו' ולא דמי לשחיטה דלעיל דהתם שחיטה מעלייתא איכא ודבר אחר גורם לה ליפסל:

הלכה ד

חרש שוטה וקטן וכו'. בפרק כיסוי הדם (דף פ"ו) במשנה מחלוקת ר"מ וחכמים היכא דשחטו בינן לבין עצמם ואמרו שם בגמרא דשלח ר' אלעזר לגולה הורה רבי כר"מ והא כרבנן אורי אלא לאו ש"מ הא נמי דאורייתא ש"מ ע"כ:

הלכה ה

השוחט את הראשון וכו'. נלמד ממה שאמרו במשנה ומודים שאם שחט שאינו סופג את הארבעים:

הלכה ו

שחיטה שאינה ראויה וכו'. כבר הבאתי המשנה שהוא מחלוקת ר"ש וחכמים שר"ש פוטר דסבר לא שמה שחיטה וחכמים מחייבים ובפרק כסוי הדם (חולין דף פ"ה) איפליגו בכי האי גוונא ואמרו שם במשנה ר"מ מחייב וחכמים פוטרים ואמרו בגמרא ראה רבי דבריו של ר"מ באו"ב ושנאו בלשון חכמים ודברי ר"ש בכסוי הדם ושנאו בלשון חכמים ע"כ. וכן פסק רבינו כאן באו"ב כר"מ דשמה שחיטה ובכסוי הדם פסק דלא שמה שחיטה כר"ש וגבי חולין שנשחטו בעזרה ג"כ איפליגו בכי האי גוונא שם בברייתא (דף פ"ה:) השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טרפה וזה וזה חולין בעזרה

ר"ש מתיר בהנאה וחכמים אוסרין. ורבינו פסק לעיל בפרק שני כר"ש דמתיר שכתב והשוחט ונמצאת טרפה וכו' הרי אלו מותרין וכו' ויש לתמוה עליו כיון דבברייתא שנה לר"מ בלשון חכמים הוה ליה למיפסק בחולין שנשחטו בעזרה כוותיה כמו דפסקינן הכי כוותיה משום דהמשנה שנאו בלשון חכמים אע"ג דהך ברייתא מ"מ לא מצינו משנה חולקת עליה דתאמר דהלכה כר"ש בהא. ונראה דרבינו רצה לסמוך על הכלל שההלכה כר"ש לגבי דר"מ ודוקא היכא דמתניתין שנאו בלשון חכמים דחינן לכללין והלכתא כוותיה אבל ברישא דלאו כל כך אלימתא היא לא דחינן לכללין מקמה והדרינן ליה ואמרינן דהלכה כר"ש:

ועגלה ערופה ופרה אדומה כו'. שם בפ' אותו ואת בנו (חולין דף פ"א:) הקשו ופרת חטאת שחיטה שאינה ראויה היא והתניא ר"ש אומר כו' אמר רב שמן כו' פרת חטאת אינה משנה עוד הקשו ועגלה ערופה לאו שחיטה ראויה היא והתנן וכו' ותירצו אמר רשב"ל עגלה ערופה אינה משנה ע"כ. ולכאורה יש לתמוה על רבינו דכיון דאסיקו בגמרא דמקרי תרווייהו שחיטה ראויה איך כתבם הוא דמשמע דס"ל דהוו שחיטה שאינה ראויה. ונראה דפרת חטאת אע"ג דתירצו בגמרא דאינה משנה היינו משום דפריך מדר"ש אדר"ש דר"ש קאמר במתניתין דפטור משום שחיטה שאינה ראויה ושם בפרת חטאת נפדית על גבי מערכתה וכאן ס"ל דכל העומד ליפדות כפדוי דמי אבל רבנן דלא ס"ל דכל העומד ליפדות כפדוי דמי וגם לא ס"ל שפרת חטאת נפדית על גבי מערכתה פרת חטאת אינה ראויה לאכילה מיקרי. ועגלה ערופה אע"פ שבכאן תירצו דאינה משנה הא כבר כתב רש"י ז"ל דבפ"ב דכריתות אוקימו ההיא משנה דתצא ותרעה בעדר כתנא אחר ומתני' לא ס"ל הכי ולאו ראויה לאכילה מקרי ולכך פסקה רבינו:

הלכה ח

אין איסור אותו ואת בנו כו'. פ' אותו ואת בנו (חולין דף ע"ט:) ת"ר אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי וכו' (עיין בכ"מ בד"ה ונוהג בכלאים כו' עד וכתב הרשב"א וכו'). ולכאורה נראה כפי פשט השמועה דרב פפא פליג ארב חסדא דהא איהו קאמר בתיש הבא על הצביה לאיסורא משום דדילמא אין חוששין לזרע האב אבל אי חיישינן לזרע האב ודאי דלקי ולרב חסדא דאמר פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה אפילו דהבן הוי שה מ"מ בעינן שהאם שה דבה תליא מילתא ואע"ג דחיישינן לזרע האב פטור. ובצבי הבא על התיישה קאמר דרבנן סברי שה ואפילו מקצת שה אמרינן ור' אליעזר סבר מלקות ליכא דילמא חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן ואי ס"ל כר"ח דקאמר שה אמר רחמנא ובנו כל דהו למה להו לרבנן טעמא דשה ואפילו מקצת שה ור' אליעזר

למה פטר משום דשה ואפי' מקצת שה לא אמרינן הא בנו כל דהוא סגי כיון שהאם שה ולכך כתב הרשב"א בחידושיו דהך אוקימתא דרב פפא היא בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן כדאוקימנא ברישא וכן בצבי הבא על התיישה וילדה בת ובת ילדה בן ושחט לה ולברה והשתא א"ש כר"ח משום דמאי דשקלינן וטרינן אי חוששין לזרע האב או אמרינן שה ואפילו מקצת שה הוא לענין האם אי הוי שה או לא אבל כתב הרשב"א ז"ל שם והובא בב"י סימן ט"ז דנראה מדברי הרמב"ם ז"ל דמפרש השמועה כפשטה דהוא בתיש הבא על הצביה ממש וטעמו משום דאי הוה מפרש בילדה בת לא הוה ליה לרבינו לאתויי דינא בצביה הבא על העז ועז בא על הצביה אלא היה לו להזכיר ילדה בת ובת ילדה בן ויישב שם דברי רבינו ואחר כך דחאן ואני בעניי באתי להקשות בו כל הקושיות הנופלות על דבריו ואתרצם כפי הנראה לע"ד. ואיכא לאקשויי טובא. חדא דאם מפרש ההלכה כפשטה אם כן הא פליג רב פפא עליה דרב חסדא כדפרישית והוא ז"ל ע"כ פוסק כרב פפא חדא דמסקנא הכי הוי ועוד שהוא ז"ל כתב לקמן דהוא ספק אי נוהג בזכרים או לא והיינו כר"פ דמספקא ליה לרבנן ולר' אליעזר אי חוששין לזרע האב או לא וא"כ קשה דאיך הזכיר סברת ר"ח שכתב פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה. ותו דרבינו כתב כאן וז"ל היתה בת הצביה הזאת נקבה וילדה בן ושחט את הנקבה בת הצביה ואת בנה לוקה ואי הוא ז"ל פסק דמספקא ליה אי חוששין לזרע האב אם כן בתיש הבא על הצביה וילדה בת למה פסק דאותה הבת היא ודאי שה ולוקה הא אי לא חיישינן לזרע האב לא הוי שה כלל וא"כ למה לוקה מספק. ותו דלקמן בפ' י"ד כתב דכלאים הבא מבהמה וחיה צריך לכסות ואינו מברך וגם כתב שם דאין מכסין את דמו ביו"ט ולמה סתם בכל כלאים הבא מבהמה וחיה היה לו לפרש דאי הוא תיש הבא על הצביה דחוששין לזרע האם ושה מקצת שה אמרינן כרבנן דודאי שוחטין לכתחילה ומכסין ביו"ט וכדהקשו בגמרא לשחוט ולכסי צבי ואפילו מקצת צבי. ותו דבהלכות כלאים כתב רבינו הנולדים מן הכלאים אם היו אמותיהן משני מינין אסור להרכיבן זה עם זה ואם הרכיבן לוקה אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו לוקה ע"כ, ומדקאמר אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו לוקה ע"כ, ומדקאמר אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו דלוקה משמע דחוששין לזרע האב סבירא ליה והוי מין אחר ודאי ולכך לקי והוא ז"ל פסק כאן דמספקא ליה אי חוששין או אין חוששין ולא היה לו ללקות מספק. ותו דאותו הלשון עצמו קשה מדידיה לדידיה שבתחלה אמר היו אמותיהן משני מינין אסור להרכיבן כו' דמשמע דס"ל דאין חוששין לזרע האב דלמאן דחייש לזרע האב דהיינו חנניא הא אמרו בגמ' שם (דף ע"ט) דהנולדים מן החמור עם הנולדים מן

הסוס מותרין וכבר הוקשה להרא"ש ז"ל לשון זה בהלכות כלאים והרב ב"י בטור יו"ד סימן רצ"ז כתב שעכ"פ הלשון משובש. ותו דכתב רבינו בפ"ט מהל' בכורים דכוי אע"פ שהוא ספק מפרישין ממנו כל המתנות צבי הבא על העז חייב בחצי מתנות אם שה ואפילו מקצת שה אבל תיש הבא על הצביה הולד פטור מכל המתנות ע"כ, משמע משם דספוקי מספקא ליה אי חוששין או אין חוששין והוא דומה למה שכתב כאן אבל שאר הלשונות סותרים לשתי מקומות אלו. **ונראה** לי לומר דודאי רבינו מפרש דר"פ לא פליג עליה דר"ח כלל והוא מפרש בילדה בת ובת ילדה בן וכהרשב"א ז"ל וכן פירש"י ז"ל שכתב ואסור לשוחטה לנקבה הבאה מן התיש והצביה עם בנה וע"כ ודאי מוכרח לפרש כן דהסוגיא באה לתרץ הקושיא שהקשה והאמר ר"ח וכו' משמע דאותן המימרות אין לחלוק עליהם בשום פנים ומ"מ רבינו פסק כאוקימתא דאוקימנא מעיקרא לעולם דתיש הבא על הצביה וילדה בת והבת ילדה בן וקא שחיט לה ולברה רבנן סברי חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה אמרינן ור' אליעזר סבר אין חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן וטעמו משום דאמרו שם בגמרא אמר רב יהודה כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בה חכמים אם מין בהמה או מין חיה היא וכו' וע"כ ר' יהודה בא לפרש מתניתין דכסוי הדם דקאמר ונוהג בכוי מפני שהוא ספק ואין שוחטין אותו ביו"ט וכמו שכתבו שם התוס' דאי אפשר שבא לפרש מחלוקת ר' אליעזר ורבנן דודאי אי אינהו הוו סברי הכי אין מקום למחלוקת כלל דודאי דדיינינן ביה לחומרא כיון דלא ידענו אי זכר אי נקבה אלא ודאי מתניתין דכסוי בא רבי יהודה לפרש וכיון שכן קמה לה אוקימתא קמייתא דאוקימנא בתיש הבא על הצביה וילדה בת וכו' דטעמא מאי ניידינן מההיא אוקימתא לאו משום קושיא דאקשינן והא דתנן כוי אין שוחטין אותו וכו' כדהקשו בגמ' במאי עסקינן אילימא בתיש כו' השתא דאוקימנא ההיא מתני' כרבי יוסי דאמר כוי בריה בפני עצמה ורבנן ור' אליעזר לא סבירא להו הכי א"כ ליכא קושיא כלל ואתי שפיר אוקימתא קמייתא ולכך פסק רבינו כוותה ויש לזה דברים מוכיחים שבפרק כסוי הדם בפירוש משנה ראשונה פירש רבינו שם וכבר ביארנו שהאנדרוגינוס בריה בפני עצמה וכו' כלומר ולכך אין מכסין אותו ביו"ט א"כ מוכח דס"ל דמתני' אתיא כר' יוסי וכרב יהודה דאמר הכין וכן בפ' כסוי הדם (חולין דף פ"ד:) הביאו ברייתא דאמרה ר' יוסי אומר כוי אין שוחטין אותו ביו"ט וכו' משמע דאלו דברי רבי יוסי הן וא"כ מתניתין נמי אמרינן כוותיה אתיא והשתא לפי אוקימתא זו פסק רבינו כרבנן דחוששין לזרע האב ודאי וכדר"ח דקאמר פרה ובנה אסרה תורה וכו' ונתיישב בזה הלשון שכתב כאן פרה ובנה וכו' וכן מ"ש היתה בת הצביה וכו' ובהל' כלאים נמי מ"ש אם הרכיב זה הנולד עם

מין אמו לוקה אתי שפיר דהוא פסק דחוששין לזרע האב ומה שכתב בראשונה הנולדים משני מינים אסור להרכיבן זה עם זה וכו' אע"ג דאית ליה חוששין לזרע האב טעמו משום דבגמרא לא אמרו דחנניא דאית ליה דחוששין לזרע האב אית ליה דהנולדין מן החמור עם הנולדין מן הסוס מותרין אלא שאמרו שזה חמור ואביו סוס והאחר בהפך אמו סוס ואביו חמור דכיון דחוששין לזרע האב הם (אסורין) דלכל אחד יש לו שני צדדין והכי אמרו שם בגמ' מאן חכמים חנניא וכו' והאי בר סוסיא וחמרא והאי בר חמרא וסוסיא כלומר דלכל אחד יש שני צדדים אבל האמהות שוות והאב אחד כלומר דזה אמו חמור ואביו חמור וזה אמו סוס ואביו חמור ודאי דהוי כלאים אפילו דתימא חוששין לזרע האב משום דהאי יש לו משני צדדיו חמור והוא כלו חמור אבל זה הוא מקצת חמור ומקצת סוס שמן הצד אחד חמור ומן הצד האחר סוס דלכ"ע חיישינן לזרע האב ואם כן שה ואפילו מקצת שה אמרינן והוי סוס בחמור דהם כלאים ולכך כתב רבינו ואם היו אמותיהן משני מינין אסור להרכיבן כלומר דסתמא דמילתא דהאב הוא אחד דהכי נראה שהאמהות לבד אינם שוות ולכך לקי כדפרישית. **ומ"ש** כאן אבל העז שבא על הצביה אסור לשחוט וכו' אע"ג דפסק כר"ח דאמר פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה טעמו משום דסבירא ליה דאפילו לר"ח איסורא מיהא איכא משום דלשונו משמע דקאמר הכל מודים בהיא צביה ובנה תיש שפטור ומדלא קאמר מותר משמע דאיסורא דרבנן איכא משום דמיחזי כאותו ואת בנו ואתו למיטעי ובפ"ט מהל' בכורים שכתב שם כוי אע"פ שהוא ספק וכו' דמשמע דמספקא ליה כדפרישית יש לי לפרש הלשון כעין שפירש הרב בעל הטורים סימן ס"א ביורה דעה שהבין שמפרישין ממנו מפני שהוא ספק אם חייב או לא ולכך מפרישין כדי לקיים המצוה של ההפרשה אבל הנתינה שהיא ממון המע"ה וטעם הספק נפל לו משום דבפ' הזרוע והלחיים (חולין דף קל"ב) אמרו שם דלרבנן כוי חייב בחצי מתנות ואחר כך אמר כי אתא רבין אמר ר' יוחנן כוי לרבנן חייב בכולהו מתנות דתניא שור מה ת"ל אם שור לרבות את הכלאים שה מה ת"ל אם שה לרבות את הכוי ור' אליעזר האי אם למה ליה וכו' הוקשה לו לרבינו למ"ד חייב בחצי מתנות הך ברייתא דקאמרה אם שה לרבות את הכוי איך יישב אותה דלמה לי קרא דאם שה הא בלאו הכי ידענו דשה מקצת שה לכך מפרש הוא ז"ל דלמאן דאמר חייב בחצי מתנות איצטריך קרא לומר כאן דכוי חייב בחצי מתנות לאשמועינן דדוקא צבי הבא על התיישה אבל תיש הבא על הצביה אע"ג דבעלמא חיישינן לזרע האב הכא לא חיישינן וא"כ לפי זה צבי הבא על התיישה פטור ולר' יוחנן דאמר כוי לרבנן חייב נראה שהוא כל כוי בין תיש הבא על הצביה בין צבי הבא על התיישה מריבויא דקרא

וכיון שכן מספקא ליה דילמא הלכתא כר״י או דילמא הלכתא כתירוצא קמא דהא בפ' או״ב (דף ע"ט:) אמרה בשלמא לרבנן מאי חייב בחצי מתנות משמע דכתירוצא קמא עיקר ולכך עשה פשרה ואמר לענין ההפרשה שהיא מצוה עבדינן לחומרא ומפרישין הכל אבל לענין הדין צבי הבא על העז חייב בחצי מתנות ותיש הבא על הצביה הולד פטור מכל המתנות ולפי זה דברי רבינו שם מפרשים סופם לראשיתם שבתחילה כתב כוי שהוא ספק וכו' ואח״כ כתב אם זה הספק הוא צבי הבא על העז וכו' וא״כ תיש הבא על הצביה פטור וכו' והוא מפרש כוי לרבנן דחייב דאר״י כוי הבא מבהמה וחיה ולא כמו שהבין הר״ן בדברי רבינו כמבואר שם בדבריו. **ומ״ש** רבינו כאן שהדבר ספק אם נוהג בזכרים וכו' אין הכוונה משום דספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב אי לא אלא אע״ג דאית ליה חוששין לזרע האב מ״מ אפשר דאינו נוהג בזכרים מטעמא דקרא דקאמר בנו מי שכרוך אחריו כדאמרו שם בברייתא דשפיר מצו סברי רבנן דחוששין לזרע האב ומכל מקום מגזרת הכתוב הוא דבנו אינו נוהג בזכרים ואמרו שם בגמרא דהלכתא כחנניא דקאמר דנוהג בזכרים ועוד אמרו ואזדא שמואל לטעמיה דתנן ר' יהודה אומר וכו' אבל חכמים אומרים וכו' והוקשה לו לרבינו איך אמרו ואזדא שמואל לטעמיה דהא אע״ג דסבר שמואל התם דהלכתא כמאן דאמר חוששין לזרע האב הא מכל מקום מצי סבר כאן דאינו בזכרים משום דגלי קרא בנו אבל בעלמא לעולם דחוששין ולכך מפרש הוא כך דשמואל ס״ל דטעמייהו דרבנן משום דאין חוששין ולא משום בנו ולכך קאמר דהלכה כחנניא דאית ליה דחוששין אבל אי הוה שמיע ליה לשמואל הך ברייתא דטעמא דרבנן משום בנו אפשר דהלכתא כוותייהו דרבנן וזהו שאמר ואזדא שמואל וכו' כלומר אי שמואל אמר הלכתא כחנניא הוא משום דסבירא ליה התם דהלכתא דחוששין לזרע האב וסבירא ליה דרבנן אית להו אין חוששין אבל אי הוה שמיע ליה ברייתא אפשר דהלכתא כרבנן ולכך פסק רבינו דהרי זה ספק אבל ודאי חוששין לזרע האב משום דאנן שמיע לן ברייתא וטעמייהו לא הוי משום דאין חוששין וא״כ אפשר דהלכתא כוותייהו אבל בהא דחוששין לזרע האב מודה הגמרא דהכא דהכין הלכתא ודלא כההיא סוגיא דכתובות דקאמר הלכתא כר' יהודה בפרדות ופסק רבינו כי סוגיין ובכסוי הדם שכתב שם שאינו מכסה ביו״ט ולפי מאי דפרישית בכל גוונא הוה ליה למימר דחוששין דהא תיש הבא על הצביה כולי עלמא מודו דחוששין לזרע האם ואי צבי הבא על התיישה הא קיי״ל דחוששין לזרע האב ולישחוט וליכסי דקי״ל צבי ואפילו מקצת צבי יי״ל דבתוס' הקשו בשם ר' שמואל מווירדין דהא לא הוי כולו דם צבי אלא חציו ובפרק קמא דביצה אמרו דלא בזו בלבד אמרו אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף

ונתערבו דמם זה בזה אסור לכסות ביו"ט ולכך מכח קושיא זו נ"ל שסובר רבינו דהך סוגיא דהכא דחויה היא מהלכה ופליגא אסוגיא דהתם דקאמר נתערבו דמם וכו' ואנן נקטינן כסוגיא דביצה דסוגיא במקומה עדיפא ולכך סתם רבינו ואמר דבכל אופן אין מכסין אותו ביו"ט משום דהוי כנתערב דמם. **וא"ת** בהל' מאכלות אסורות פ"ק כתב רבינו וז"ל כלאים הבא מבהמה טהורה עם חיה טהורה הוא הנקרא כוי וחלבו אסור ואין לוקין עליו ולפי מה שפירש' קשה דבמאי עסקינן אי תיש הבא על הצביה הא קי"ל דחוששין לזרע האב וא"כ שה מקצת שה וראוי ללקות עליו ואי צבי הבא על התיישה כ"ש דקשה דלכ"ע חוששין לזרע האם ואפילו נאמר דרבינו סבר דספוקי מספקא ליה אי חוששין אי אין חוששין מ"מ הוא קשה דהיה לו לחלק ולומר דאם צבי הבא על התיישה חוששין דלכ"ע חוששין לזרע האם דלוקין עליו. וי"ל דגם בעינן שיהא ראוי ליקרב לגבי המזבח לאוסרו וכדכתיב רבינו פ"ז מהל' מאכלות אסורות שלשה חלבים הם שחייבים עליהם וכו' וכתב עליו הרב המגיד זה מבואר וכו' שאלו הם קרבים לגבוה וכו' כמו שמתבאר מן הגמ' שהביאו ראיה לאסור החלב מהפסוקים שהם גבי קרבן וכו' משמע דאינו נאסר אלא חלב הקרב ע"ג המזבח וכוי אינו קרב לגבי המזבח ועוד דמדאיצטריך בגמרא בריש פרק בתרא דיומא (דף ע"ד) כל לרבות כוי וחצי שיעור משמע דאינו נאסר בלאו אלא איסורא בעלמא ס"ל לגמרא דמרבינן. זהו מה שנראה לי לבאר דברי רבינו והארכתי בו מפני שדבריו הם קשים עד מאד. **וראיתי** להרב ב"י ביו"ד סימן ס"ה אשר דרך בדרך מתוק עד מאד ואמר דרבינו ס"ל דכוי בריה בפני עצמה היא וכתב כי הלשון שבמאכלות אסורות אשר כתוב שם שהוא הבא מבהמה וחיה הוא משובש וכתב שבאותה סוגיא דבפרק אותו ואת בנו אמר רב חסדא איזהו כוי וזה דבר מתוק עד מאד דכל הסוגיא מוכח שם דכוי הוא הבא מבהמה וחיה שהקשו ממתניתין דכוי אין שוחטין אותו ביו"ט וכן בפ' הזרוע והלחיים הקשה ר' זירא מההיא דכוי יש בו דרכים וכו' משמע דס"ל דהבא מבהמה וחיה נקרא כוי. על כן באמת דבריו הם מתוקנים עד מאד אלא שלא נמלט בקצת מן הקושיות שהקשיתי למעלה. ולכך נראה לע"ד דהעיקר הוא דס"ל לרבינו דכוי הוא הבא מבהמה וחיה וכל לשונותיו יתפרשו כמו שפירשתי ומה שכתב הרב בית יוסף דבכסוי הדם משמע דסבירא ליה לרבינו דכוי הוא בריה בפני עצמה לא ידעתי למה דאע"פ שכתב דין הכלאים ודין הספק אין כוונתו לומר דספק הוא הנקרא כוי דאינו נקרא כוי אלא הכלאים כמו שביאר בהלכות מאכלות אסורות אלא כוונתו לומר דכל דבר שיולד לנו ספק אם בהמה או חיה הדין כן והוא פשוט אבל לא

הזכיר שם שהכוי הוא הספק אלא כוונתו שהכוי הוא כלאים כמו שביאר בהל' מאכלות אסורות וכבר הארכתי:

הלכה י

מותר לשחוט וכו'. בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ד) אמרו במשנה מצא בן ט' חי טעון שחיטה וחייב באותו ואת בנו דברי ר"מ וחכ"א שחיטת אמו פוטרתו ובגמרא (דף ע"ה:) אמרו ר' שמעון שזורי היינו ת"ק ואמרו הפריס על גבי קרקע איכא בינייהו כלומר דלרבנן בעי שחיטה והיינו מדרבנן והכי פסק רבינו ולכך כתב דלא ישחוט לכתחלה אבל אם שחט אינו לוקה:

הלכה יא

איסור אותו ואת בנו וכו' שזה בנה ודאי. אין הכוונה דמשום הכי נוהג דאם כן כשנודע ודאי שהוא אביו אמאי מספקא לן אי נוהג אי לא אלא הכי קאמר הטעם שאנו אומרים שאותו ואת בנו נוהג יותר בנקבות מבזכרים משום דקרא קאמר בנו והיינו מי שכרוך אחריו כדקאמרו בגמ' רבנן ודרך הבן ללכת כרוך אחר הנקבה שהוא בנה ודאי ולכך משתמע קרא דוקא באם ולפי זה מה שאמר שזה בנה ודאי הוא טעם למשמעות הכתוב בנו דאם יותר מבאב:

הלכה טו

(יד-טו)

בארבעה פרקים וכו'. משנה שם (דף פ"ג) בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו וכו' אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל יש לו ריוח אין צריך להודיעו ע"כ. ופירש"י ז"ל שאין לו ריוח הפסק בינתים שתמכר האם היום אבל יש לו ריוח שמכר את הראשונה אתמול והשניה היום ע"כ. ורבינו נראה שמפרש אין לו ריוח שראה זה שלקח באחרונה וכו' ותמה עליו הרא"ש ז"ל בפסקיו דאם היה נחפז לקנות בסוף למה נאמר שישחוט היום יותר ממה שקנה בבוקר אדרבה איפכא מסתברא הקונה בערב אין לו זמן לשחוט ולהפשיטו ולצורך מחר הוא קונה ומה שהוא נחפז לקנות לפי שביו"ט לא יוכל לקנות ע"כ. ובאמת שתמיהא גדולה היא ולכך נראה לי לפרש דברי רבינו שהוא בערב הערב כלומר דר' יהודה בא לפרש דכשקונה בערב הערב אם הוא בסוף היום ודאי שדעתו לשחוט עכשיו וצריך להודיעו שלראשון מכר לשחוט היום וטעמו דאם לא היתה כוונתו של האחרון לשחוט היום כבר היה לו שהות לקנות למחר שהוא הערב אלא ודאי שכוונתו לשחוט וזה מכר לאחר לשחוט היום ולכך צריך להודיעו אבל כשהוא בתחילת היום בערב הערב ודאי שנאמר שאולי זה האחרון ישחוט למחר שהוא הערב ולפי זה לא

דבר כלל רבי יהודה בערב יום טוב עצמו וכשמכר בערב ודאי שצריך להודיעו. זה נראה לי לדעתו ז"ל. ובהשגות כתב א"א מעולם לא הפליג בריוח וכו'. נראה שדעתו לפרש כך במה דברים אמורים שצריך להודיעו בזמן שאין לו ריוח כלומר שזה האחרון קנה בערב ממש וכן הראשון אז ודאי אמרינן שזה הראשון שקנה היום ישחוט היום וזה האחרון גם כן ודאי ישחוט היום אבל כשקנה האחרון בערב הערב שהוא שני ימים קודם יום טוב אף על פי שקנה ג"כ הראשון אותו היום מ"מ לא אמרינן שזה האחרון ישחוט ג"כ היום דדילמא ישחוט למחר ולא אמרינן הראשון ישחוט למחר ודאי דיש מקדימים לשחוט שני ימים קודם ואם כן ישחוט היום. ואע"פ שיש מקדימים ושוחטים שני ימים קודם מ"מ לא תלינן בהכי לומר ג"כ שהאחרון ישחוט היום אלא אמרינן שזה האחרון ישחוט למחר והראשון ישחוט היום או האחרון ישחוט היום והראשון למחר:

פרק יג

הלכה א

וכן אם מתה וכו'. פרק שלוח הקן (דף קמ"א) הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו ומפרש רבינו קיימו שהחזירה קודם שמתה לא קיימו שמתה ולא החזירה, אבל רש"י פירש קיימו שהחזירה תוך כדי דיבור אבל החזירה אחר כדי דיבור הוי לא קיימו ולקמן אדקדק בפירוש רבינו:

הלכה ה

וכיצד משלחה כו'. שם במה משלחה וכו' רב יהודה אמר באגפיה ופי' רבינו שאוחזה בכנפיה ורש"י ז"ל פירש באגפיה שתוכל לעוף כדרכו ולא יקוץ כנפיה והביא ראיה לדבריו מדמייתי עובדא דההוא דתלשינהו לגפה ושלחה דחייביה רב יהודה למשלחה דאזיל לטעמיה דאמר אין שילוח עוף ברגל ע"כ. ורבינו ג"כ יתרץ כפי פירושו דר"י אזיל לטעמיה דמשום דקצץ כנפיה ולא אחזה בכנפיה כדי לשלחה מש"ה אינו שילוח:

שלחה וחזרה וכו'. שם במשנה שנאמר שלח תשלח לאו מכפל הכתוב מייתי דהא אמרינן בגמ' דא"כ נימא תרי זימני שלח אלא משלח לחוד משמע כמה זימני ותשלח אתיא לרבות דבר מצוה ורבינו הביא שלח תשלח שהוא לשון הכתוב:

הלכה ז

שלח את האם וכו'. שם (דף קמ"א:) עד כמה משלחה כו' (עיין בכ"מ) ואהדר רבא פרסתקי ותפסה כלומר שלח מצודות לתופסה:

הלכה ח
שלוח הקן וכו'. במשנה ר"פ שלוח הקן (דף קל"ח) ושם בברייתא אמר כי יקרא במאורע לפניך:

הלכה ט
האפרוחין וכו'. שם אם טרפה חייב בשלוח אפרוחין טרפות פטור משלוח:

הלכה י
זכר שמצאו וכו'. שם (דף קל"ח:) קורא זכר ר' אליעזר מחייב וחכמים פוטרין ובגמ' (דף ק"מ:) גריס רבינו א"ד א"ר אליעזר מחלוקת זכר אבל בזכר דעלמא ד"ה פטור ופסק רבינו כלישנא בתרא. ומה שיש לדקדק בדברי רבינו מבואר יפה בב"י י"ד סימן רצ"ב:

הלכה יב
שחט מקצת סימנין וכו'. שם (דף ק"מ) פירוש מקצת סימנין של האפרוחין דהשתא הוי אפרוחין טרפות ובעיין לא איפשיטה ולכך כתב רבינו שאם לא שלח אינו לוקה:

הלכה יג
היתה מעופפת וכו'. שם (דף ק"מ:) במשנה היתה מעופפת בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח אין כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב היתה יושבת בין שני רובדי אילן רואין כל שאילו תשמט נופלת עליהם חייב לשלח ואם לאו פטור מתיבי היתה יושבת ביניהן פטור מלשלח על גביהן חייב לשלח היתה מעופפת אפי' כנפים נוגעות בקן פטור מלשלח מאי לאו על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דנגעה בהו אף על גביהן דנגעה בהו אבל בין רובדי אילן פטור לא על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דלא נגעה עלייהו והיינו רובדי אילן ע"כ. ולקמן אבאר:

היתה מטלית וכו'. שם בעי ר' ירמיה מטלית מהו שתחוץ וכו' (עיין בכ"מ). ויש לדקדק בדברי רבינו למה חלקן בתרי בבות ולמה בראשונה כתב הרי זה משלח ואם לא שלח אינו לוקה ובשניה שינה לשונו ואמר הרי זו לא יקח ואם לקח ישלח ואם לא שלח אינו לוקה והרב"י הרגיש בענין ואמר כי הוא ז"ל דקדק בגמ' שבשתי הבעיות הראשונות נזכרו חציצת מטלית מהו שתחוץ כנפים מהו שיחוצו ובאחרונות לא נזכרה על כן נראה שהוא מפרש שמטלית וכנפים הויא חציצה יתירתא ולהכי מבעי לן אי הוי חציצה כדי שיוכל לקחת האם והבנים דהוי כאילו האם במקום אחד והבנים במקום אחר ולהכי הוזכר בהם חציצה כלומר כדי ליקח שניהם אבל בשאר לא הוי חציצה כל כך וכי מבעיא לי' לא בעי אי הוי חציצה כדי ליקח שניהם דודאי לא הוי חציצה כולי האי ולהכי לא

הוזכר בהם חציצה ולא בעי אלא אם יוכל לקחת הבנים ולהניח האם דהא אמרינן לקמן דאסור לזכות בבנים כל זמן שהאם עליהם מדכתיב שלח תשלח את האם ואח"כ ואת הבנים תקח לך ולהכי בעי אי מהני האי חציצה פורתא כדי שתוכל לזכות בבנים בזמן שהאם עליהם ואח"כ ישלח האם או לא אבל ליקח האם עמהם ודאי דלא סגי והשתא אתי שפיר דדמו כולהו לשני סדרי ביצים וכו' דעכ"פ פירושו של שני סדרי ביצים הוא כך כדכתבו התוספות דעל כל פנים חייב בשלוח מחמת הביצים העליונים אלא שהשאלה היא אם יוכל ליקח התחתונים בזמן שהאם עליהם ולהכי בשתי בעיות דלעיל כתב רבינו הרי זו משלח כלומר דהבעיא היתה כך אבל ליקח הבנים תחת האם לא היתה הבעיא. ובבעיות אחרונות כתב לא יקח כלומר לא אם ולא בנים כלל דהבעיא היא כך ואם לקח האם או הבנים ישלח האם ונקט הענין ששאלו עליו שהוא הקיחה של הבנים בעוד האם עליהם, זה נראה לי ליישב הלשון:

הלכה טו

היתה יושבת וכו'. כל זה נתבאר בגמ' שהבאתי למעלה. והקשה הר"ן ז"ל על רבינו תרתי, חדא דאיך כתב היתה יושבת ואינה נוגעת בהן דהא בגמרא משמע אפילו נוגעת בהן דהכי אמרינן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו משמע דעלייהו לא נגעה אבל מצדיהן נוגעת, ותו במה שכתב וכן אם היתה בצד הקן וכנפיה נוגעות בקן מצדו דהא בגמרא לא הוזכר זה אלא במעופפת לבד שהקשו שם אברייתא דמעופפת אפי' כנפיה נוגעות בקן פטור ואוקמוה בגמרא בנוגע מן הצד וא"כ לא הוזכר מן הצד דפטור אלא במעופפת אבל ביושבת חייב. ואני אתרץ דרבינו הוקשה לו בגמרא מה שהוקשה לבעלי התוס' דמדקאמר מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן וכו' משמע דעל גביהן עלייהו ולא נגעה אבל מן הצד נגעה וא"כ היכי קאמר לעיל דהיתה יושבת בין שני רובדי האילן רואין וכו' אפילו בדלא נגעה דאי בדנגעה א"כ מאי קאמר בסמוך מעופפת וכו' דאפילו כנפיה נוגעות בקן הא רובדי האילן נמי נוגעים מן הצד אלא ודאי דלא נגעה וא"כ היכי בעי הכא נגעה ולזה מפרש דהכי קאמר מה ביניהן דלא נגעה עלייהו כלומר אפילו שתאמר שהיא נוגעת מן הצד מ"מ כשהיא נוגעת אינה היא עליהם אף צריך אתה לומר בעל גביהן שתהיה נגיעה באופן שכשהיא נוגעת לא תהיה עליהם וזה אי אפשר דהא היא נוגעת ודאי שהיא נגיעה באופן שהיא עליהם וא"כ על גביהן אין כאן נגיעה כלל וכיון דאין נגיעה בעל גביהן השתא אמרינן דמיון אחר מה על גביהן דלא נגעה כלל אף ביניהן דלא נגעה כלל אבל בנוגעת מן הצד ודאי דחייב בשילוח ולהכי כתב רבינו ואינן נוגעות מן הצד וכנפיה נוגעות בצד הקן וכתב וכן אם היתה בצד הקן וכו' כלומר דדין מעופפת

נוגעת בצד הקן כבר הזכירו רבינו באומרו היתה מעופפת אם כנפיה נוגעות בקן דסתמא דמילתא משמע על הקן ולא מצדו דאי הוה מצדו היה לו לפרש. אבל דין זה של היתה בצד הקן הוא דין חדש שיצא לו לרבינו משום דכיון דאמרינן דביושבת ברובדי האילן אע"ג דאינו נוגע חייב משום דעל קרינן ביה משמע דעיקרא דמילתא הוא שתהיה על הבנים וא"כ מינה שאפילו היא יושבת והיא נוגעת בצד הקן דפטור דלא הוי על הבנים:

הלכה יז

המוצא קן על פני המים וכו'. שם (דף קל"ט:) מצא קן בים חייב לשלח שנאמר כה אמר ה' הנותן בים דרך וכו' אלא מעתה מצא קן בשמים וכו' דכתיב דרך הנשר בשמים וכו' דרך נשר איקרי דרך סתמא לא איקרי א"ל וכו' מצא קן בראשו של אדם מהו א"ל ואדמה על ראשו ע"כ. וא"כ קשה ג"כ בדברי רבינו דעל פני המים הוי בקרא במה שאמר בדרך ועל בעלי חיים הוא דמ"ש על הארץ דמקרי אדמה א"כ למה נתן טעם ואמר דבר הכתוב בהווה לימא דכוליה משתמע מקרא. ונראה דהוקשה לו מה שהוקשה לבעלי התוס' לימא בדרך ולישתוק מעל הארץ לזה תירץ דדיבר הכתוב בהווה ולהכי כתב על הארץ כלומר בדבר המצוי אמרו שם בברייתא לפניך לאתויי שהיו לפניך ומרדו ורבינו כבר הזכירו במה שכתב בהקדש המקדיש עוף לבדק הבית ופרח מידו דהיינו מרדו:

הלכה יח

אסור לזכות וכו'. שם (דף קמ"א:) והשתא דאר"י אמר רב אסור לזכות בביצים וכו' (עיין בכ"מ). ורבינו כתב שאינו יכול לזכות בהן לאחרים, וקשה למה לא אמר כשם שאינו יכול לזכות בהן כמו שאמרו בגמ'. וי"ל דלעצמו זכי דאין אדם יכול ליקחם מחצרו כלל כמו שנראה מן הגמ' דאיך יקחם אם לא ישלח האם אין יכול ליקח הבנים כדרב יהודה וכדהקשו שם בגמ' שלוחי בעי ואי דשלח האם גזל מעליא הוא כדאמרו שם בגמרא דכבר קנה חצירו לז"א שנהי דאין אחר יכול ליקחם מ"מ אין יכול לזכותם לאחרים כדמשמע דלוי ברבי סימון רצה להקנותם לרב יהודה אמר לו זיל טרוף דכל זמן שהאם עליהם א"א להקנותם לו:

הלכה יט

אסור ליטול וכו'. שם במשנה וגמ' (דף קמ"א) אמרו לדבר מצוה מניין ת"ל תשלח והקשו שם טעמא דכתב רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ל"צ דעבר ושקלה לאם דלאו עבריה עשה הוא דאיכא ליתי עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו וכו' ותירץ בגמרא תירוצים ולא כתבם רבינו מפני שהוא פוסק

כמאן דאמר קיימו ולא קיימו כמו שנתבאר למעלה ולהכי נתן טעם שאין עשה דוחה ל"ת ועשה ולא עשה דוחה עשה, כלומר היכא דלא לקח ודאי שלא יקחנו משום דאין עשה דוחה ל"ת ועשה והיכא דלקח דעבריה ללאו יחזיר משום דאין עשה דמצורע דוחה עשה ואע"ג דהכא ס"ד דדחי משום שלום בית מ"מ מריבויא דתשלח רבינן ליה דלא דחי ודמי לכל עשה דעלמא דאין דוחה עשה. וא"ת כיון שרבינו מפרש ולא (קיימו) שר"ל כל זמן שלא מתה (והחזירה קיימו) ולא קיימו אחר שמתה כמו שנתבאר לעיל ג"כ היכי קאמר גמ' הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו הא לדידיה נמי תיקשי דכל זמן שלא מתה לא עבריה ללאו. וי"ל דלמ"ד קיימו מעיקרא עבריה ללאו אלא שאם אח"כ משלחו מתקן הלאו ולהכי היכא דלא קיימו לקי משום הלאו שעבר דלא לקי ודאי משום שלא קיים שאין זה מעשה אבל למ"ד ביטלו אינו לוקה אלא על שמבטל העשה ששוחט בידים ז"א הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו משום דמתחילה עבר על הלאו אלא למ"ד ביטלו מאי איכא למימר:

הלכה כ

המקדיש עוף לבדק הבית וכו'. שם (דף קל"ח:) בריש פרקין אמרו דבמוקדשים מ"ט לא משום דא"ק שלח תשלח את האם במי שאתה מצווה לשלחו וכו' (עיין בכ"מ) אמר רבינא הילכך עוף טהור שהרג את הנפש פטור משלוח וכו'. עוד שם (דף קל"ט) הני מוקדשין ה"ד וכו' ופליגי רב ושמואל דשמואל אית ליה במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ופסק רבינו כוותיה x (דהילכתא כוותיה באיסורי). ויש להקשות על רבינו למה הניח הטעם האמור בגמ' שפטרו את המוקדשין משום רישיה דקרא דקאמר שלח תשלח וכו' יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו וכו' ונקט טעמיה משום סיפיה דקרא דואת הבנים תקח לך וכו' וי"ל דהתוס' כתבו דמסיפיה דקרא דהבנים תקח לך לא מצי לאתויי דהא ביצי תורים לא מועלין ולא נהנין כלומר לא מועלין מדאורייתא ולא נהנין מדרבנן וא"כ היכי מצינן למימר ואלו אינן שלך דהא מן התורה אין מועלין וכתבו ואע"ג דבקדשי בדק הבית מועלין מתניתין איירי בקדשי מזבח לכולי עלמא וכו' ולהכי לא מצי ממעט מתקח לך ע"כ. ורבינו ודאי שהוא סבור כן וכיון שהוא כתב דין של בדק הבית שכן כתב המקדיש עוף לבדק הבית וכו' שפיר נקט טעמיה משום ואת הבנים תקח לך שהוא פשוט יותר וכי תימא אמאי לא כתב דין קדשי מזבח דשמואל דאמר קדשי בדק הבית אף קדשי בדק הבית קאמר וא"כ היה לו לכתוב קדשי מזבח או לפחות ליתן טעם שלח תשלח במי שאתה מצווה וכו' שהוא טעם השוה לקדשי מזבח ולקדשי בדק הבית. וי"ל דקדשי מזבח מפקינן ליה מעוף שהרג את הנפש דפטור מלשלח וכו' דזה מפקינן ליה מקרא

דשלח תשלח יצא זה שאי אתה מצווה וכו' כדאמרו בגמ' הילכך עוף טהור וכו' פטור מאי טעמא דאמר קרא שלח תשלח וכו' וכיון שכתב דין עוף שהרג וכו' מכאן נלמוד דין קדשי מזבח דחד טעמא הוא:

פרק יד

הלכה א

מ"ע וכו' דם שחיטת חיה וכו'. כלומר דדם נחירה פטור דהנוחר והמעקר פטור מלכסות: **לפיכך וכו'**. כלומר מאחר שהיא מצות עשה ולא רשות לכך מברך אבל אין ר"ל מאחר שהיא מצוה מן התורה דאפילו מדרבנן מברכין על מצות דרבנן:

הלכה ב

כסוי הדם נוהג במזומן וכו' לא נאמר אשר יצוד אלא בהווה. נראה דזה כפי' התוס' שפירשו במשנה (פ"ג:) דמאי דאיצטריך לומר כאן במזומן ובשאינו מזומן הוא משום דכתיב אשר יצוד. וא"ת דשם אמרו בברייתא ת"ר אשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד נצודין ועומדין מאליהן מניין כגון אווזין ותרנגולין ת"ל ציד מכל מקום א"כ מה ת"ל אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת וא"כ קשה למה לא כתב רבינו דנאמר אשר יצוד לענין זה כדאמרו בברייתא, וי"ל דבברייתא אמרו דהיה לו לומר ציד חיה ועוף יצוד למה לי ורבינו רצה לתת טעם דאפילו ציד למה לי לימא חיה ועוף לבד ומדקאמר ציד משמע שאינו מזומן לכך קאמר דודאי חד מינייהו איצטריך דכן דרך הכתוב לבאר בהווה:

בין קדשי מזבח וכו'. שם בגמרא (דף פ"ד) והשתא דאתית להכי אפילו תימא קדשי מזבח מי שאינו מחוסר וכו':

ואם עבר ושחטן וכו'. כתב עבר משום דקדשי בדק הבית אסור לשוחטן אא"כ נפדו וקדשי מזבח לא שייך בעוף אלא מליקה אבל לא שחיטה לכך קאמר דאם עבר ועשה פטור מלכסות:

הלכה ו

דם שנתערב במים וכו'. פסק כחכמים דדם מבטל דם ושם אמרו בגמרא גבי דם שנתערב במים וכו' גבי שחיטת קדשים שאמרו שם ל"ש אלא שנפלו מים לתוך דם אבל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל ושם אמר רב (פפא) ולענין כסוי אינו כן דאפילו נפל הדם במים לא אמרינן קמא קמא בטיל ורבינו לא ביאר זה אבל יובן מדסתם וכתב נתערב ביין וכו' ומדכתב נתערב משמע כל גוונא דעירוב בין שנפל דם לתוך מים בין מים לתוך דם:

הלכה ח

דם הניתז וכו'. שם (ע"ב) במשנה דם הניתז ושעל הסכין וכו' (עיין בכסף משנה) ובגמרא (דף פ"ח) ת"ר וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניתז ושעל אגפיים חייב לכסותו ארשב"ג במה דברים אמורים שלא כיסה דם הנפש אבל כיסה דם הנפש פטור מלכסות במאי קא מפלגי רבנן סברי דמו כל דמו ר' יהודה סבר דמו ואפילו מקצת דמו ורשב"ג סבר דמו המיוחד ע"כ. ומדתנן טעם לשלשתן משמע שהם ג' מחלוקות ואימתי דמתניתין לאו לפרושי הוא ולכך כתב הר"א ז"ל בהשגות אבל אין אחרים מודים לו משום דבגמרא מפרש לקראי וכו'. ורבינו ז"ל סובר כר"ת שכתבו התוספות דהלכה כר' יהודה מתני' דאע"ג דבברייתא בא לחלוק במתניתין בא לפרש דקי"ל בפרק זה בורר דאימתי דר' יהודה לפרש הוא אי נמי אפשר דגריס כיש ספרים שכתבו התוס' דגרסי בברייתא קמייתא וכסהו מלמד שדם הניתז ושעל אגפיים וכו' תניא אידך וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות וכו' ולפי אותה גירסא אפשר דבברייתא בא לפרש רבי יהודה והאי דקאמר רבנן סברי קאי ארבנן דרשב"ג כדכתבו התוס' שם:

הלכה י

חש"ו וכו'. שם (דף פ') השוחט ונמצאת טרפה וכו' ושם הלכה כחכמים דפטרי ובחרש שוטה וקטן כרבי מאיר כדשלח רבי אליעזר לגולה כדמוכח שם. והוא הדין הנוחר ומעקר שפטור לכסות וכבר רמזו רבינו במה שכתב למעלה דם שחיטה ועוד דכ"ש הוא משוחט ונמצאת טרפה כדמוכח בגמ' דהתם השחיטה היא ראויה והפיסול בא מחמת דבר אחר ובנוחר ומעקר הפיסול מחמת השחיטה:

הלכה יא

במה מכסין וכו'. כל אלו הוזכרו שם (דף פ"ח) במשנה ובריייתא זולת גפסית שנראה שהיה בגרסא של רבינו. ומה שלא הזכיר רבינו מגדל צמחים עיין בהר"ן ז"ל דשם ביאר דבריו דלית ליה המגדל צמחים כלל ונראה לפי זה שמה שאמר שכל אלו מין עפר הן אינו ר"ל כדפירש רש"י ז"ל דמגדלי צמחים בעפר אלא פירוש שהוא דק כעפר. ומ"ש שאין היוצר צריך לכותשו שם פסק כלישנא קמא והוא לחומרא דהוא מפרש מה שאמרו בגמרא איכא בינייהו דצריך ולא צריך דמיפרך איפרוכי שר"ל דללישנא קמא אין מכסין בו דצריך לכותשו קרינן ביה כיון דצריך לכותשו ביד וכן פירשו ההלכות כמבואר בדברי הרא"ש ז"ל ורש"י ז"ל פירש בהפך:

ומגופה שכתשה וכו'. הוא הדין דבעינן ללבינה כתישה וכן מבואר שם בברייתא ואף על פי שכתב כתישה במגופה הזכיר במגופה והוא הדין בכולהו אינך דבעי כתישה:

הלכה יב

ואומר עד אשר דק לעפר וכו'. בגמרא לא הביאו אלא פסוק דועפרות זהב לו. וא"ת אמאי לא הביאו פסוק של תורה שהוא זה עד אשר דק לעפר שהביא רבינו. וי"ל דמצינן לפרושי דק עד שנעשה כעפר אבל לא מפני זה נקרא עפר אבל פסוק דועפרות זהב לו משמע מיניה שפיר דזהב איקרי עפר ורבינו שהביאו הוא אחר שהביא פסוק דועפרות זהב עם אותו גילוי רצה להביא פסוק של תורה אבל בשל תורה לחוד לא סגי:

הלכה יג

ומותר לכסות בעפר עיר הנדחת וכו'. ר"ל עפר קרקעה כדפירשו שם בגמ' דלא נאסר מפני שכתוב תקבוץ וכו' ושרפת יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושריפה:

הלכה יד

השוחט צריך ליתן וכו'. מימרא דרבי זירא שם בריש פרק כסוי הדם (חולין דף פ"ג:) ונראה משם דהיכא דלא אפשר למטה נעביד למעלה דהביאו שם ברייתא רבי נתן ברבי יוסף אומר שחט חיה ואחר כך שחט בהמה פטור מלכסות בהמה ואחר כך חיה חייב לכסות. ויש תימה למה הוזכר בדברי רבינו. ועוד יש תימה על בעל הטורים בסימן כ"ח ביורה דעה שכתב דין זה בשם בעל העיטור והיא ברייתא מפורשת בגמרא והרב בית יוסף הרגיש זה שם וכתב שרבינו לא עיין לבקש דין זה בגמרא ואי אפשר שנאמר על הרב בעל הטורים כך. ועוד יש תימה על ההגהות מיימון שכתבו שאם שחט תרנגולת כשרה ושוב שחט ונתנבלה בידו חייב לכסות ע"כ. והוא הפך הברייתא שהזכרתי דשם אמר שחט חיה ואחר כך בהמה אינו חייב לכסות והרב בית יוסף עמד גם על זה ותירץ תירוץ דחוק מאד. ועוד יש תימה על מה שכתוב בכלבו בשם ר"מ דדם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות ואינו צריך לגרדו אלא מכסהו במקומו דזה נראה הפך מה שאמרו שם בגמרא דשם אמרו דגריד ליה ומכסי ליה, גם על זה עמד שם הרב בית יוסף והניחו בצריך עיון. ואני אתרץ הכל לע"ד דכל אלה החכמים ורבינו והרב בעל הטורים ור"מ בר נתן ובעל העיטור כלם הוקשה להם הקושיא העצומה שהקשו בתוספות על ההיא ברייתא דרבי נתן בר יוסף דליגרדיה וליכסייה וכן בהמה ואחר כך חיה לגרדיה ולכסייה כדם הניתז ושעל הסכין והם הניחו הדבר בתימה והם תירצו דודאי רבי נתן בר יוסף פליג אמתניתין דלא ס"ל גרידה וכי פריך גמרא מעיקרא מי לא תני רבי נתן בר יוסף וכו' הכי פריך לא מיבעיא דמקשינן לך ממאן דס"ל גרידה דהוא סתמא דמתניתין דדם הניתז דהכין הלכתא דודאי קשה לך טובא הגרידה אלא אפילו מדרבי נתן ברבי יוסף דלא בעי גרידה קשה לך דהיכא דלא אפשר למעלה ניעביד למטה וכשתירץ לו דברי רבי נתן

ברבי יוסף חזר והקשה לו מסתם משנה דהכי הילכתא ולגרדיה ולכסייה מי לא תנן וכו' כלומר דהלכה כסתם משנה ולכך הרב בעל הטורים ורבינו סבירא להו דלית הלכתא כרבי נתן ברבי יוסף אלא כמתניתין ורבינו לא הביא דברי רבי נתן ברבי יוסף אלא כתב שצריך עפר למטה ועפר למעלה על כל פנים וממילא משמע דבדם הניתז ושעל הסכין בעי גרידה דלא כרבי נתן ברבי יוסף דעל כל פנים שני עפרים בעינן והוא הדין לדין שחט בהמה ואחר כך חיה וכו' דהוא דברי רבי נתן דדינא הכי הוא דנגרדיה ונכסייה וכן הרב בעל הטורים לא ס"ל כרבי נתן ברבי יוסף ולכך סתם וכתב למעלה שחט ולא היה עפר צריך לגרוד הדם ויתנו בעפר תיחוח וכו' דמשמע דאפילו כגוונא דרבי נתן דהוא שחט חיה ואחר כך בהמה או בהמה ואחר כך חיה צריך לגרוד ולכך כתב אותו הדין בשם בעל העיטור דליה לא ס"ל וכן הגהות מיימון שכתבו היכא דשחט תרנגולת כשרה וכו' לא סבירא להו כרבי נתן ברבי יוסף ובעל העיטור פסק כרבי נתן ברבי יוסף וכן ר"מ ברבי נתן שכתב דדם הניתז ושעל הסכין לא בעי גרידה וטעמייהו דסבירא להו דכשאמרו במסקנא יצא זה שמחוסר שפיכה וגרידה וכסוי אידחי הא דאמרינן לעיל דדם שעל גבי הסכין גריד ומכסי ליה אלא פירושא דמתניתין הוא שמכסה במקומו ואף על פי שיש לחלק בין מוקדשים לדם הניתז כדחילקו התוספות מכל מקום כיון דחזינן לרבי נתן ברבי יוסף דאמר בפירוש דלא בעי גרידה אנו מפרשים מתניתין כוותיה ולא נפרש שמחלוקת יש ונימא דמתניתין לא בעי גרידה והכי קיימא לן ולכך לדעתם דם הניתז מכסהו במקומו:

אבל לא ישחוט בכלי וכו'. פירוש אפילו בענין דליכא למיחש למינות כגון על גבי הכלי אי נמי אפילו דאיכא למיחש למינות קאמר הכא דזולת האי טעמא דהוא דרבנן מדאורייתא אסור:

הלכה טז

(טו-טז)

ומי ששחט הוא יכסה וכו'. משנה ובריייתא שם (דף פ"ז). וכן מה **שכתב לא יכסה ברגליו וכו'**, מבואר שם בברייתא. וזה מה שראיתי לבאר לע"ד באלו ההלכות: **סליקו להו הלכות שחיטה בס"ד. אוחילה לאל ואתן שירות ותושבחות. הוא ברחמיו יודיעני אורח חיים שובע שמחות**: